

ULUSLARARASI HUKUKTA ETİK KODLAR

ANKARA 2020

ULUSLARARASI HUKUKTA ETİK KODLAR

ANKARA 2020

Bu alışma, Hâkimler ve Savcılar Kurulu Yargı Etiği Bürosu tarafından uluslararası hukukta bir kısım ÷lke ve mahkemelerin yargı etiği kodlarının resmi olmayan tercümelerinin yapılması suretiyle hazırlanmış ve basılmıştır.

EDİTÖR

Yunus Emre YUMUŐAKBAŐ

Hâkimler ve Savcılar Kurulu Tetkik Hâkimi

ÇALIŞMAYA KATKI SUNANLAR

Veli ÜNAL

Hâkimler ve Savcılar Kurulu Tetkik Hâkimi

Tercümanlar

Başak DEMİR

Gölce ATAY

Hande KEYKUBAT

Adnan KAHİLOĞULLARI

Meral ÜST

İÇİNDEKİLER

Avrupa Birliği Adalet Divanı Davranış Kodları.....	1-5
Uluslararası Ceza Mahkemesi Yargı Etiği Kodları.....	7-9
Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Yargı Etiği Tavsiye Kararı	11-13
ABD’de Görev Yapan Hâkimler İçin Davranış Kuralları.....	15-35
Yargı Etiği Kuralları - Hırvatistan.....	37-42
Hâkimlerin Etik Davranış Kodu – Azerbaycan.....	44-46
Hollandalı Hâkimler Birliği (NVvR) – Yargı Etiği Kılavuzu.....	48-58
Hâkimlere Yönelik Rehber İlkeler, Değerler ve Nitelikler-Belçika.....	60-73
Estonya Hâkimleri Etik Kodu.....	75-78
Portekizli Hâkimler Etik Yemini- Kalite ve Sorumluluk İlkeleri.....	80-98
Bulgaristanlı Yargı Mensupları İçin Etik Davranış Kuralları.....	100-111
Yargı Etiği Kodu- Ukrayna Hâkimler Kurulu.....	113-118
Litvanya Cumhuriyeti Hâkimleri Etik Kodu.....	120-127

Avrupa Birliği Adalet Divanı Davranış Kodları

2016/C 483/01 Avrupa Birliği Adalet Divanı Üyeleri ve Eski Üyeleri için Davranış Kodları

Avrupa Birliği Adalet Divanı;

Avrupa Birliğinin İşleyişı Antlaşmasını, özellikle de bu antlaşmada yer alan 253., 254., 257. ve 339. maddeleri göz önünde bulundurarak;

Avrupa Adalet Divanı Statüsünün 2., 4., 6., 8., 18. ve 47. maddeleri ile, Avrupa Birliği Adalet Divanı Usul Kurallarının 4 ila 6. maddelerini kapsayan bölümünü ve genel mahkemenin usul kurallarının 5 ila 7. maddelerini kapsayan bölümünü göz önüne alarak;

Avrupa Birliği Adalet Divanı üyelerini ve eski üyelerini kapsayan, hem Statüde, hem de usul kurallarında yer alan hükümlerin içerdiği yükümlölükleri tanımlayan davranış kuralları belirlemenin uygun olacağı düşüncesiyle;

İşbu davranış kurallarını kabul eder.

Madde 1 Kapsam

Bu davranış kodları, Avrupa Birliği Adalet Divanını oluşturan ya da oluşturmuş olan mahkeme ya da yargı makamlarının üyeleri ile eski üyeleri için geçerlidir.

Madde 2 İlkeler

1. Üyeler, kendilerini tamamen görevlerinin icrasına adarlar.
2. Üyeler, görevlerini tam bir bağımsızlık, dürüstlük, tarafsızlık ve meslek haysiyeti ile, tam bir sadakat ve ketumlukla ve bu davranış kodlarında belirlenmiş olan kurallara uygun şekilde yerine getirirler.

Madde 3 Bağımsızlık, Doğruluk ve Mesleki Haysiyet

1. Üyeler görevlerini herhangi bir kişisel ya da ulusal çıkar gözetmeden, tam bir bağımsızlık ve doğrulukla yerine getirirler. Görevlerini icra ederlerken, birliğin kurum, kuruluş, büro ve ajanslarından, üye devlet hükümetlerinden ya da kamusal yahut özel herhangi bir teşekkülden talimat almaz, gelebilecek talimatları da uygulamazlar.
2. Üyeler, bağımsızlıklarının sorgulanmasına sebebiyet verebilecek hiçbir hediye kabul etmezler.

3. Üyeler, bulundukları mevkiin gerektirdiği mesleki haysiyete saygı duyarlar.
4. Üyeler, davranışlarını belirlerlerken ya da hangi iletişim aracı yoluyla olursa olsun kendilerini ifade ederlerken, kamuoyunun bağımsız oldukları yönündeki algısını, dürüstlüklerini ya da kurumun itibarını olumsuz yönde etkileyebilecek ifade ve davranışlardan kaçınırlar.

Madde 4 Tarafsızlık

1. Üyeler, kişisel bir çıkar çatışmasına sebebiyet verebilecek ya da bu şekilde algılanabilecek durumlardan kaçınırlar. Herhangi bir şekilde kişisel bir çıkarlarının bulunduğu davalara bakmazlar ya da dâhil olmazlar.
2. Üyeler, davranışlarını belirlerlerken ya da hangi iletişim aracı yoluyla olursa olsun kendilerini ifade ederlerken, kamuoyundaki tarafsızlık algılarını olumsuz yönde etkileyebilecek söz ve davranışlardan kaçınırlar.

Madde 5 Kişisel Çıkarların Bildirilmesi ve Açıklanması

1. Üyeler, bir çıkar çatışmasına sebebiyet verebilecek bir çıkarlarının olduğu davalara bakacakları durumlarda, bu durumu üyesi bulundukları mahkemenin ya da yargı merciinin başkanına bildirirler.
2. Üyeler hâkimlik görevlerini üstlendikten hemen sonra, mahkemenin ya da üyesi bulundukları yargı merciinin başkanına, 3. paragrafta belirtildiği şekilde bir mali çıkar bildirimini sunarlar.
3. Söz konusu bildirimde, üyenin doğrudan bir mali çıkarının bulunduğu ve bu mali çıkarın büyüklüğü nedeniyle, üyenin bakacağı davada yer alması durumunda bir çıkar çatışması algısıyla sorgulanabileceği tüm teşekküller yer alır. Üye söz konusu bildirimde, ana sermayesinde sahip olunan belirli hisseler ya da bonolar yahut yatırım kâğıtları gibi türlerde bir mali çıkarının bulunduğu tüm teşekkülleri belirtir. Bu fıkra, üyenin üçüncü bir tarafça isteğe bağlı şekilde yönetilen hisselerini elinde bulundurduğu teşekkülleri kapsamaz.
4. 3. paragrafta belirtildiği şekilde sunulan bildirimde bulunan teşekkül listesinde bir değişikliğin meydana gelmesi durumunda, mümkün olan en yakın zamanda ve değişiklik meydana geldikten sonra en geç iki ay içerisinde, yeni bir bildirim sunulur.
5. 3. paragrafta atıfta bulunulan bildirim, bu davranış kodlarının ekinde yer alan form kullanılarak sunulur.

6. 1. paragraf ila 3. paragrafı kapsayan bölümde belirtilen bildirimlerin ve deklarasyonların amacı, ilgili mahkeme ya da yargı merciinin başkanına, üyenin davaya zemin hazırlayan ihtilaf sonuçlandığında herhangi bir kişisel çıkar elde edip etmeyeceğini anlama olanağı tanımaktır.

Madde 6 Sadakat

1. Üyeler, kuruma karşı sadakat yükümlülüklerine riayet ederler.
2. Üyeler, özellikle kendi dairelerinde görev yapanlar olmak üzere, kurumun memur ve çalışanlarının hizmetlerinden saygılı bir şekilde faydalanırlar.
3. Üyeler, kurumun maddi kaynaklarını sorumlu şekilde kullanırlar.
4. Üyeler, kurum dışında, kurumun itibarını zedeleyebilecek beyanlarda bulunmaktan kaçınırlar.

Madde 7 Ketumluk

1. Üyeler, duruşmaların gizliliği ilkesine riayet ederler.
2. Üyeler, adli ve idari meselelere bakarlarken, ketum olma görevlerine riayet ederler.
3. Üyeler davranışlarını belirlerken ve kendilerini ifade ederlerken, bulundukları mevkiin gerektirdiği sınırlamaları göz önünde bulundururlar.

Madde 8 Dış Faaliyetler

1. Üyeler, kendilerini tamamen mesleki görevlerine adayabilmek amacıyla, çalışmaya hazır ve ulaşılabilir olma yükümlülüklerine her koşulda uymayı taahhüt ederler.
2. Üyeler, dış faaliyetlerle, o faaliyetler ancak bu davranış kodlarının 2 ila 4. maddelerini kapsayan bölümü ile 6. ve 7. maddeleri kapsamındaki görevleri ile uyumlu olduğu sürece iştigal edebilirler. Avrupa Adalet Divanı Statüsünün 4. maddesinin 2. paragrafında hükme bağlanan istisnaya zarar vermeksizin, üyelerin görevlerini yerine getirmeleri sonucunda ortaya çıkabilecek faaliyetler haricinde başka bir mesleki faaliyette bulunulması, bu davranış kodlarında belirlenen yükümlülüklerle uyumsuz sayılır.
3. Üyeler, yerine getirdikleri görevle yakından ilişkili dış faaliyetlerle iştigal etmek için yetkilendirilebilirler. Bu bağlamda:
-Üyelere, üyesi bulundukları kurumu, mahkemeyi ya da yargı merciini törenlerde ve resmi etkinliklerde temsil etme yetkisi verilebilir.

-Üyelere, diğer hususlarla birlikte, AB yasalarının ulusal ve uluslararası mahkeme ya da yargı mercileri ile paylaşılmasına ve bu mahkemelerle iletişim sağlanmasına ilişkin Avrupa'nın çıkarlarını gözeterek etkinliklere katılma yetkisi verilebilir. Üyeler bu bağlamda, öğretim faaliyetlerine, konferanslara, seminerlere ve sempozyumlara katılma yetkisi de alabilirler.

Yalnızca katılman öğretim faaliyetleri karşılığında ilgili öğretim kuruluşunun kuralları uyarınca, ücret söz konusu olabilir.

Üyelerin üyesi bulundukları mahkemece veya yargı merciince yetkilendirilerek gerçekleştirdikleri faaliyetler, faaliyet gerçekleştikten sonra, kurumun web sitesinde yayınlanacaktır.

4. Üyeler buna ek olarak, hukuki, kültürel, sanatsal, toplumsal, sportif ve hayır işlerine ilişkin alanlarda faaliyet gösteren vakıf ve benzer kuruluşlar ile öğretim ve araştırma kuruluşlarında, ücretsiz şekilde görev yürütme hususlarında yetkilendirilebilirler. Bu durumda, bağımsızlıklarına ve ulaşılabilirliklerine zarar verebilecek, ya da bir çıkar çatışmasına sebebiyet verebilecek yönetsel ya da idari bir faaliyette bulunmamayı taahhüt ederler. “Vakıflar ve benzer kuruluşlar” ifadesi, yukarıda atıfta bulunduğumuz alanlarla ilgili kâr amacı gütmeyen, kamu yararına faaliyetler yürüten sivil toplum kuruluşlarını ve dernekleri ifade etmektedir.
5. 3. ve 4. paragrafın kapsadığı faaliyetlerden birine katılmak isteyen bir üye, bu hususa özgülenmiş bir formu kullanarak, üyesi bulunduğu mahkeme veya yargı merciinden ön izin alır.
6. Faaliyet sonucunda ortaya çıkacak yayınlar ve telif hakları için önceden yetki alınması gerekmez.

Madde 9 Divandaki Görevleri Son Bulan Üyelerin Görevleri

1. Görevleri son bulan üyeler de, doğruluk, meslek haysiyetine riayet, sadakat ve ketumluk görevleriyle bağlıdır.
2. Üyeler, görevleri son bulduktan sonra,
  - ilişkileri kesilirken eskiden üyesi bulundukları mahkeme veya yargı merciindeki derdest olan davalara ve
  - sonuçlanmış da olsa, hâkim ya da avukat olarak baktıkları davalarla direkt ve açıkça bağlantılı davalara hiçbir şekilde dahil olmamayı ve,

-görevleri son bulduktan sonraki üç yıl boyunca, Avrupa Birliği Adalet Divanını oluşturan mahkemeler veya yargı mercilerinde görülen davalarda, yazılı ya da sözlü savunma yoluyla, davanın taraflarından hiçbirini temsil etmemeyi taahhüt ederler.

3. Eski üyeler, 1. paragrafta yer alan görevlerine riayet etmek koşuluyla, 2. paragrafın üç cümlesinde atıfta bulunulan davalar dışındaki davalarda temsilcilik, danışmanlık, uzmanlık, ya da arabuluculuk yapabilir, tavsiye verebilir, hukuki görüş beyan edebilirler.
4. Eski üyeler bu maddenin uygulanmasına ilişkin bir şüphe duymaları durumunda, Adalet Divanı Başkanına başvurabilir. Adalet Divanı Başkanı, 10. maddede hükme bağlanan komitenin görüşünü aldıktan sonra bir karar verir.

Madde 10 Kodların Uygulanması

1. Adalet Divanı Başkanı, danışma komitesinin yardımıyla, bu kodların usulüne uygun şekilde uygulanmasını temin etmekten sorumludur. Danışma komitesi, divanda en uzun süredir görev yapmakta olan üç üye ile, bu üç üyeden biri değilse Başkan Yardımcısından oluşur. Söz konusu kişinin genel mahkeme üyesi ya da eski üyesi olması durumunda, komitenin müzakerelerinde, genel mahkemenin başkanı, başkan yardımcısı ve bir üyesi hazır bulunur. Adalet Divanı Yazı İşleri Müdürü, komiteye yardım eder.
2. Komite, Avrupa Birliği Adalet Divanı Statüsü hükümlerine hâlel getirmeden, bir üyenin ya da eski üyenin kodları uygulayıp uygulamadığına dair münferit bir davada, o üyeyi ya da eski üyeyi dinledikten sonra görüşünü ona iletir.

Madde 11 Yürürlüğe Girme

1. Bu davranış kodları, eski davranış kodları olan (OJ C 223, 2007, p. 1) belgesini ilga eder ve onun yerini alır. Kod, 1 Ocak 2017 tarihinde yürürlüğe girer.
2. Bu davranış kodlarının yürürlüğe gireceği tarihte üyelik görevlerini sürdürmekte olan üyeler, en geç yürürlüğe girme tarihinden bir ay sonra, mali çıkar bildirimlerini, üyesi bulundukları mahkemenin ya da yargı merciinin başkanına sunarlar.

Uluslararası Ceza Mahkemesi Yargı Etiği Kodları

Giriş

Uluslararası Ceza Mahkemesi'nde görev yapmakta olan hâkimler;

Uluslararası Ceza Mahkemesi Roma Statüsünün (statü) 45. maddesinde ve Usul ve Delil Kurallarının (kurallar) 5. kuralının 1. fıkrasının A bendinde yer alan bağlayıcı yemini kaydederek;

Hem Statüde, hem de Kurallarda, yargı bağımsızlığına, tarafsızlığına ve yargı mesleğine uygun davranışların sergilenmesine ilişkin olarak belirlenmiş olan ilkeleri hatırd tutarak;

Yargı bağımsızlığına ve tarafsızlığına katkıda bulunacak genel uygulama yönergelerine duyulan gereksinimin farkındalığıyla ve uluslararası yargı süreçlerinin meşruiyetinin ve etkililiğinin temini amacıyla;

Birleşmiş Milletler'in 1985 tarihli Yargı Bağımsızlığına İlişkin Temel İlkeler belgesi ile birlikte, yargıda mesleki etik ve davranış kurallarına ilişkin diğer uluslararası ve ulusal kural ve standartları göz önüne alarak;

Mahkemenin uluslararası niteliği ile sorumluluklarını icra ederlerken karşılaştıkları özel zorlukların bilincinde olarak;

Aşağıdaki esaslara uyacakları hususunda anlaşmışlardır:

Madde 1 Kodların Kabulü

Bu kodlar, hâkimler tarafından 126. Yönetmeliğe uygun şekilde kabul edilmiş olup, Statüye ve Kurallara ve Mahkemenin mevzuatına tâbi olacak şekilde yorumlanacaktır.

Madde 2 Terimlerin Kullanımı

Bu yargı etiği kodlarında geçen “mahkeme”, “statü”, “kurallar” ve “mevzuat” terimleri, kendilerine mahkemenin mevzuatında verilen anlamlarıyla kullanılır.

Madde 3 Yargı Bağımsızlığı

1. Hâkimler makamlarının bağımsızlığını ve mahkemenin otoritesini muhafaza eder ve yargı görevlerini yerine getirirlerken buna uygun davranırlar.
2. Hâkimler, yargı görevleri ile çatışacak ya da bağımsızlıklarına dair duyulan güveni etkileme olasılığı bulunan hiçbir faaliyette bulunmazlar.

Madde 4 Tarafsızlık

1. Hâkimler, tarafsız olmalı ve yargı görevlerini yerine getirirlerken tarafsız göründüklerinden de emin olmalıdırlar.
2. Hâkimler her türlü çıkar çatışmasından ya da makul bir göz tarafından çıkar çatışması şüphesi olarak algılanabilecek duruma düşmekten kaçınırlar.

Madde 5 Doğruluk

1. Hâkimler, kamuoyunun yargıya güveninin artmasını sağlamak amacıyla, bulundukları mevkiinin gerektirdiği şekilde dürüst ve doğru davranırlar.
2. Hâkimler, doğrudan ya da dolaylı olarak, makul bir göz tarafından yargı görevlerini etkilemeyi amaçlar nitelikte algılanabilecek hiçbir hediye, avantajı, ayrıcalığı ya da ödülü kabul etmezler.

Madde 6 Gizlilik

Hâkimler, yargı görevleriyle ilişkili olarak istişarelerin ve müzakerelerin gizliliğine saygı duyarlar.

Madde 7 Özen ve Gayret

1. Hâkimler görevlerini yerine getirirlerken özen ve gayretle çalışırlar ve mesleki faaliyetlerini bu görevlere adanır.
2. Hâkimler, bulundukları mevkiin gerektirdiği bilgi birikimini, becerileri ve kişisel nitelikleri sürdürmek ve geliştirmek için tüm makul adımları atarlar.
3. Hâkimler, görevlerini usulüne uygun ve hızlı şekilde yerine getirirler.
4. Hâkimler, karar ve hükümlerini, haklı nedenlere gecikmeye sebep olmayan hallerde, gecikme olmadan verirler.

Madde 8 Davaların Görülmesi Esnasındaki Davranışlar

1. Hâkimler, yargısal görevlerini icra ederken, düzeni sağlarlar, genel anlamda kabul görmüş mahkeme adabına uygun davranırlar, mahkemede hazır bulunan tüm katılımcılara ve seyircilere sabır ve nezaket gösterirler ve herkesin aynı şekilde davranmasını sağlarlar.

2. Hâkimler, tanık ve mağdurların Kurallara uygun sorgulanıp sorgulanmadıklarını denetlemek hususunda dikkatli davranırlar ve davanın katılımcılarının her birinin eşit şekilde korunma ve yasadan faydalanma hakkına özellikle dikkat ederler.
3. Hâkimler, ırkçı, cinsiyetçi ya da başka türlü aşağılayıcı davranış ve yorumlardan kaçınırlar ve davanın katılımcılarının da bu tür davranış ya da yorumlarda bulunmasını mümkün olabildiğince engeller.

Madde 9 İfade ve Örgütlenme Özgürlüğü

1. Hâkimler, ifade ve örgütlenme özgürlüklerini, bulundukları mevkiin gerekliliklerine uyacak ve bağımsızlıklarını ya da tarafsızlıklarını etkilemeyecek şekilde kullanırlar.
2. Hâkimler, hukuki konulara, yargı sistemine ya da adaletin yönetimine ilişkin kamuoyuna açık tartışmalara katılmakta serbest iseler de, görülmekte olan davalara ilişkin yorum yapmazlar ve mahkemenin duruşuna ve tutarlılığına zarar verebilecek görüşler beyan etmezler.

Madde 10 Ek Yargı Faaliyetleri

1. Hâkimler, kendi yargı görevleriyle, ya da mahkemenin verimli ve zamanında işleyişiyle uyumlu olmayan, ya da bağımsızlıklarını ve tarafsızlıklarını olumsuz etkileyebilecek, ya da makul bir gözde etkiliyor algısı yaratabilecek hiçbir ek yargı faaliyeti icra edemezler.
2. Hâkimler hiçbir siyasi faaliyette bulunamazlar.

Madde 11 Kodlara Uyulması

1. Bu kodlarda şekillendirilen ilkeler, hâkimlerin yargı görevlerini yerine getirirken uymaları gereken temel etik standartlara ilişkin rehber işlevi görürler. Bu kodlar tabiatları gereği tavsiye niteliğinde olup, amaçları, hâkimlere, karşılaştıkları mesleki ve etik meseleler hususunda yardımcı olmaktır.
2. Bu kod içerisindeki hiçbir hüküm, hiçbir şekilde, hâkimlerin yargı bağımsızlığını kısıtlamaya ya da sınırlamaya yönelik değildir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Yargı Etiği Tavsiye Kararı

Genel kurul tarafından 23 Haziran 2008 tarihinde kabul edilmiştir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi,

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin yargı görevine ilişkin ölçütleri belirleyen 21. maddesini göz önünde bulundurarak;

Mahkeme iç tüzüğünün, bu ölçütleri geliştiren 3., 4. ve 28. maddelerini göz önünde tutarak;

Yukarıda atıfta bulunulan hükümlerin yorumlanışına ya da uygulanışına zarar vermeden, bu ölçütlere temel oluşturan ilkelerin, açıklık ve şeffaflık adına, ifade edilmesinin uygun olacağını değerlendirerek;

Bu metinde belirlenen ilkelerin, insan haklarının korunmasını amaçlayan uluslararası bir mahkeme konumundaki Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine kamuoyunun duyacağı güveni artıracakını düşünerek;

Bu yargı etiği tavsiye kararını kabul eder.

I. Bağımsızlık

Hâkimler, yargı görevlerini yerine getirirlerken, her türlü dış kaynaklı merci ve etkiden bağımsızdırlar. Bağımsızlıklarına duyulan güveni etkileyebilecek her türlü faaliyete katılmaktan, derneğe üye olmaktan ve durumdan kaçınırlar.

II. Tarafsızlık

Hâkimler görevlerini tarafsız şekilde yerine getirirler ve tarafsızlıklarının görünürlüğünü de temin ederler. Çıkar çatışmalarından ve çıkar çatışmasının doğduğu algısını yaratabilecek durumlardan kaçınırlar.

III. Doğruluk

Hâkimlerin davranışları, yargı görevinin bir kıstası olan yüksek ahlâki karakter ile tutarlı olmalıdır. Hâkimler, Mahkemenin duruşunu ve itibarını koruyup sürdürme görevlerinin daima bilincinde olmalıdırlar.

IV. Özen ve Yetkinlik

Hâkimler, mevkilerinin gerektirdiği görevleri özenle yerine getirirler. Üst düzeydeki yetkinliklerini sürdürebilmek için, mesleki becerilerini geliştirmeye devam ederler.

V. Ketumluk

Hâkimler, mahkemede görülen davalara ilişkin sırlar veya gizli bilgiler hususunda azami şekilde ketum davranırlar ve müzakerelerin gizliliğine saygı duyarlar.

VI. İfade Özgürlüğü

Hâkimler ifade özgürlüklerini, bulundukları mevkiin gerektirdiği meslek haysiyetiyle bağdaşır şekilde kullanırlar. Mahkemenin otoritesine zarar verebilecek ya da tarafsızlıkları hususunda şüphe uyandırabilecek kamuoyu açıklamalarından ve görüş bildirmekten kaçınırlar.

VII. Ek Faaliyetler

Hâkimler, bağımsızlık, tarafsızlık ilkeleri ile ve tam zamanlı görevlerinin gereklilikleri ile bağdaşmadığı sürece, hiçbir ek faaliyette bulunamazlar. Mahkeme iç tüzüğünün 4. kuralı gereği, gerçekleştirmek istedikleri bir ek faaliyeti, Mahkeme Başkanına bildirirler.

VIII. Ödüller ve Avantajlar

Hâkimler, bağımsızlıklarının ya da tarafsızlıklarının sorgulanmasına sebebiyet verebilecek hiçbir hediye, ödül ya da avantajı kabul edemezler.

IX. Nişan ve Onur Belgeleri

Hâkimler, kendilerine sunulan nişan ve onur belgelerini, ancak böyle bir kabulün onların bağımsızlığına ve tarafsızlığına dair şüpheler uyandırmaması durumunda kabul edebilirler. Mahkeme başkanına önceden bilgi vermelidirler.

X. Tavsiye Kararının Kapsamı

Yukarıda belirlenen ilkeler, Mahkeme üyelerini ve ilgili bazı durumlarda eski üyeler ile geçici hâkimleri kapsar.

Son Hükümler

Belirli bir durumda bu ilkelerin uygulanışına dair şüphe duyan hâkim, Mahkeme Başkanından tavsiye isteyebilir. Başkan, gerektiğinde büroya danışabilir. Başkan, bu ilkelerin uygulanışına ilişkin bir raporu Genel kurula sunabilir.

ABD’de Görev Yapan Hâkimler için Davranış Kuralları

GİRİŞ

Amerika Birleşik Devletleri’nde görev yapan hâkimler için Davranış Kuralları, ilk olarak, 5 Nisan 1973 tarihinde Yargı Konferansı tarafından, Amerika Birleşik Devletlerinde görev yapan hâkimler için Yargısal Davranış Kuralları olarak kabul edilmiştir (bkz. JCUS-APR 73, SF. 9-11). Yargı Konferansı, o tarihten bu yana, kurallarda aşağıdaki değişiklikleri yapmıştır:

- Mart 1987’de, Kurallardan “Yargısal” kelimesi silinmiştir.
- Eylül 1992 tarihinde, kurallarda büyük değişiklikler yapılmıştır.
- Mart 1996 tarihinde, kurallardan hemen sonraki kurallara uyma başlıklı C bölümü gözden geçirilmiştir.
- Eylül 1996 tarihinde, 3. kuralın C bendinin 3. fıkrasının A bendi ile 5. kuralın C bendinin 4. fıkrası gözden geçirilmiştir.
- Eylül 1999 tarihinde, 3. kuralın C bendinin 1. fıkrasının C bendi gözden geçirilmiştir.
- Eylül 2000 tarihinde, kurallara uyma bölümündeki hükümler daha açık hale getirilmiştir.
- Mart 2009 tarihinde, kuralda büyük değişiklikler yapılmıştır.
- Mart 2014 tarihinde, kurallardan hemen sonra yer alan kurallara uyma başlıklı bölümün C kısmı gözden geçirilmiştir.
- Mart 2019 tarihinde, 2. kuralın A bendinin açıklamalar kısmı, 3. kural, 3. kuralın A bendinin 3. fıkrası, 3. kuralın B bendinin 4. fıkrası ve buna ilişkin açıklamalar kısmı, 3. kuralın B bendinin 6. fıkrası ve buna ilişkin açıklamalar kısmı.

Bu Kurallar, ABD federal bölge hâkimleri, bölge hâkimleri, Uluslararası Ticaret Mahkemesi hâkimleri, Federal İddia Mahkemesi hâkimleri, İflas Mahkemesi Hâkimleri ve sulh hâkimleri için geçerlidir. Bu Kurallarda yer alan belirli hükümler, Kurallara Uyma başlıklı bölümde belirtildiği şekilde, özel uzman ve delegeleri de kapsamaktadır. Ayrıca, Vergi Mahkemesi, Eski Askerlerin İddiaları için Temyiz Mahkemesi ve Silahlı Kuvvetler Temyiz Mahkemesi de bu kuralları kabul etmiştir.

Yargı Konferansı, yalnızca bu Kurallar kapsamında bulunan bir hâkimden gelen talep üzerine Kurallara ilişkin tavsiye görüşü vermesi için, Davranış Kuralları Komitesi’ni yetkilendirmiştir. Bu Kurallara ilişkin görüş talepleri ile hem Kurallara, hem de Kuralların

uygulanabilirliğine dair diğer sorular, Davranış Kuralları Komitesi Başkanlığına e-posta yoluyla ya da aşağıdaki şekilde iletilmelidir:

Davranış Kuralları Komitesi Başkanlığı:

Genel Kurulu vasıtasıyla

ABD Mahkemeleri İdari Ofisi

Thurgood Marshall Federal Yargı binası

One Columbus Circle, N.E.

Washington, D.C. 20544

202-502-1100

Usule ilişkin sorular şu adrese gönderilebilir:

Genel Kurul Ofisi

ABD Mahkemeleri İdari Ofisi

Thurgood Marshall Federal Yargı Binası

One Columbus Circle, N.E.

Washington, D.C. 20544

202-502-1100

Kural 1. Hâkim, yargı dürüstlüğünü ve bağımsızlığını gözetmelidir.

Bağımsız ve güven duyulan bir yargı, toplumumuzda adaletin egemen olması açısından vazgeçilmezdir. Yargı bağımsızlığının ve dürüstlüğünün korunabilmesi için, hâkim, yüksek davranış standartlarını benimseyip bunları kişisel olarak da tatbik etmeli ve sürdürmelidir. Bu Kurallarda yer alan hükümler, bu hedefi perçinleyecek şekilde anlaşılmalı ve uygulanmalıdır.

KURAL ÜZERİNE AÇIKLAMALAR

Vatandaşın mahkeme hüküm ve kararlarına saygıyla itaat etmesi, onun hâkimlerin dürüstlüğüne ve bağımsızlığına güvenmesine bağlıdır. Hâkimlerin dürüstlüğü ve bağımsızlığı ise, onların korkuyla ya da kayırma ile değil, kendi vicdanlarına göre hareket etmelerine bağlıdır. Hâkimler bağımsız olmakla birlikte, yasalara ve bu Kurallara uymakla yükümlüdür. Hâkimlerin bu sorumluluğa sadık kalmaları, kamuoyunun yargının tarafsızlığına güven duymasının sürdürülmesine yardımcı olacaktır. Buna karşılık bu Kuralların ihlâli, kamuoyunun yargıya güvenini azaltacak, yasaların üstünlüğü ilkesine göre yönetimi benimseyen sistemimize zarar verecektir.

Kurallar, mantığa dayanan yargılardır ve anayasal gerekliliklerle, yasalarla, diğer mahkeme kararları ve içtihat hukukuyla tutarlı şekilde ve ilişkili tüm durumlar bağlamında uygulanmalıdırlar. Kurallar, hâkimlerin yargısal kararlar verirken sahip olmaları gereken bağımsızlığı olumsuz etkilemeyecek şekilde yorumlanmalı ve uygulanmalıdır.

Bu Kurallar hâkimler ile yargı görevine getirilmeye aday kişilere yol göstermeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, bu Kurallarla oluşturulan davranış standartları, 1980 tarihli Yargı Konseyleri Reformu ile Yargıda Uyulması Gereken Davranış Kuralları ve Ehliyetsizlik Kanunu (28 U.S.C. §§ 332(d)(1), 351-364) kapsamındaki işlemlerin uygulama süreçleri için de geçerli olabilir. Bu Kuralların ihlâli, her zaman disiplin yaptırımını doğurmaz. Bir ihlâlin disiplin yaptırımını doğurup doğurmayacağı ile uygulanacak disiplin yaptırımının derecesi, Davranış Kuralları metninin makul şekilde uygulanması ile belirlenmeli ve uygunsuz faaliyetin ciddiyet düzeyi, hâkimin niyeti, uygunsuz faaliyetin gerçekleştirilme sıklığı ve düzenliliği ve söz konusu uygunsuz faaliyetin diğerlerine ve bizzat yargı sistemine yapabileceği etki gibi faktörlerin göz önüne alınmasına bağlı olmalıdır. Davranış Kurallarında yer alan kısıtlamaların pek çoğu, genel anlamda yorumlanabilen bir niteliktedir ve hâkimlerin bu kısıtlamalara ilişkin yorumları muhtelif olabilir. Dahası, Kurallar, hukuki sorumluluk ya da cezai kovuşturmayaya dayanak teşkil edecek şekilde tasarlanmamıştır. Son olarak, bu Kurallar, taktiksel avantaj sağlamak amacıyla kullanılamaz.

Kural 2. *Hâkim, tüm faaliyetlerinde uygunsuzluktan ve uygunsuz görünmekten kaçınmalıdır.*

- (a) **Yasalara Saygı:** Hâkim, yasalara saygı göstermeli ve onlara uymalı ve her zaman, kamuoyunun yargının dürüstlüğüne ve tarafsızlığına duyduğu güveni pekiştirecek şekilde davranmalıdır.

- (b) **Dış Etkiler:** Hâkim, ailevi, toplumsal, siyasal, mali ya da diğer boyuttaki ilişkilerinin, yargı görevinde iken sergilediği davranışlarını ya da vereceği kararları etkilemesine izin vermemelidir. Hâkim, yargı görevinin itibarını, kendisinin ya da başkalarının özel çıkarlarını yükseltecek şekilde kullanmamalı, başkalarının da kendisini etkileyebilecek kadar özel bir nüfuza sahip olduğu izlenimini uyandırmamalı, başkalarının bu şekilde düşünmelerine de izin vermemelidir. Hâkim, gönüllü olarak tanık konumunda bulunmamalı, karakter tanıklığı yapmamalıdır.
- (c) **Ayrımcı Örgütlere Üye Olmamak:** Hâkim, ırk, cinsiyet, din ya da ulusal köken bazında incitici şekilde ayrımcılık yapan hiçbir örgütün üyesi olmamalıdır.

KURAL ÜZERİNE AÇIKLAMALAR

Kural 2 A. Makul bir soruşturma ile paylaşılan tüm ilgili koşullar hakkında bilgi sahibi olan ortalama düzeyde bir aklın hâkimin dürüstlüğü, tutarlılığının, tarafsızlığının, mizacının ya da yargı görevini yerine getirmeye uygunluğunun zarar gördüğü sonucuna vardığı durumlarda, uygunsuzluk görünümü ortaya çıkar. Yargıya olan kamu güveni, taciz ve diğer yakışıksız iş yeri davranışları da dâhil olmak üzere hâkimlerin sorumsuz ve uygunsuz davranışlarından zarar görür. Bu nedenle, hâkim, davranışlarında her türlü uygunsuzluktan kaçınmalı, uygunsuzluk görüntüsüne dahi yer vermemelidir. Bu yasak, hâkimin hem kişisel, hem de mesleki davranışlarını kapsar. Hâkim, sürekli kamuoyunun gözü önünde olduğunu ve incelendiğini bilmeli ve normal vatandaşlar için sıkıcı ve yük olarak veya külfetli görülebilecek kısıtlamaları kendi iradesiyle ve gönüllü olarak kabul etmelidir. Çünkü yasaklanan tüm eylemleri listelemek mümkün olmadığından, bu Kurallarda özellikle belirtilmemiş de olsa, genel anlamda zararlı olduğu varsayılan eylemler bu kuralla yasaklanmıştır. Bu standart kapsamındaki asıl uygunsuzluklar ise, yasaların, mahkeme kurallarının ve bu Kuralların belli diğer hükümlerinin ihlalleridir.

Kural 2 B. Hâkimin tanık olarak ifade vermesi, yargı görevinin itibarını, hâkimin tanıklık verdiği davaya zerk edecek, bir başka deyişle, hâkimin tanıklığı, resmi bir tanıklık şeklinde algılanabilecek veya düşünülebilecektir. Bu nedenle, hâkim, tarafları, adaletin gerektirdiği bazı istisnai durumlar dışındaki durumlarda, hâkimden tanıklık isteme eğiliminden uzaklaştırmalıdır. Bu kural, hâkimin işi dışında mahkemeye ifade vermesi için resmen çağrıldığı durumlarda hâkime ayrıcalık sağlamaz.

Hâkim, yargı görevinin itibarını, kendisinin ya da başkalarının özel çıkarlarını artırmak amacıyla kullanmaktan kaçınmalıdır. Mesela, hâkim kendi adlî pozisyonunu ya da unvanını, bir arkadaşının ya da aile ferdinin dâhil olduğu bir davada avantaj elde etmek için kullanmamalıdır. Ya da, mesela hâkimin yazdığı çalışmaların yayınlanmasına ilişkin sözleşmelerde, hâkim, kendi pozisyonunun fazlaca vurgulanıp kötüye kullanılmasını önlemek için, yayının tanıtım ve duyurulmasını kontrol altında tutmalıdır.

Hâkim, kendi pozisyonunun istismar edilme ihtimali hususunda hassas olmalıdır. Başka bir ceza hâkimine, denetimli serbestlik görevlisine ya da yazı işleri görevlisine bildirimde bulunmamalıdır. Bununla birlikte, bu kişilere, resmî talep üzerine bilgi verebilir. Hâkimler, atama mercileri ve izleme komiteleriyle hâkimliğe aday gösterilecek isimlerin araştırılması hususunda işbirliği yapmak ve hâkimlik için düşünülen kişilere ilişkin resmi soruları yanıtlamak suretiyle, adlî seçim süreçlerine katılabilirler.

Kural 2 C. Bir hâkimin haksız ayrımcılık yapan bir örgüte mensup olması, o hâkimin tarafsızlığının zarar gördüğü algısına neden olacaktır. Kural 2 C’de sözü edilen kurallar, hâkimin mensup olduğu örgütün hali hazırda gerçekleştirmekte olduğu uygulamalardır. Bir örgütün haksız ayrımcılık yapıp yapmadığı, hâkimin hassas olması gereken karmaşık bir sorudur. Bu sorunun cevabı, salt örgütün üyelere verdiği görevlerle belirlenemez. Daha ziyade, örgütün üyelerini nasıl seçtiğine ve örgütün üyelerinin ortak olarak sahip olduğu dini, etnik ve kültürel değerleri korumayı amaçlaması, ya da gerçekten, üyelik sınırlamaları anayasa ile yasaklanamayacak özel bir örgüt olması gibi ilişkili faktörlere bağlıdır.(Bkz. New York State Club Ass’n. Inc. v. City of New York, 487 U.S. 1, 108 S. Ct. 2225, 101 L. Ed. 2d 1 (1988); Board of Directors of Rotary International v. Rotary Club of Duarte, 481 U.S. 537, 107 S. Ct. 1940, 95 L. Ed. 2d 474 (1987); Roberts v. United States Jaycees, 468 U.S. 609, 104 S. Ct. 3244, 82 L. Ed. 2d 462 (1984)). Diğer ilişkili faktörler ise, örgütün büyüklüğü ve doğası ile örgütün bulunduğu mahalde normal şartlarda örgüte üye olma potansiyeli bulunan kişilerin çeşitliliğidir. Bu nedenle, konuyla ilişkili tüm durumların bilgisine sahip ortalama zekâ düzeyinde bir kişinin, haksız ayrımcılık olmasaydı üyelikte daha fazla çeşitlilik olacağına inanacak bir sebebinin olmadığı durumlarda, yalnızca üyeler arasında bir çeşitlilik bulunmaması, bu kuralın ihlâlî anlamına gelmeyecektir. Bu faktörlerin yokluğunda ise, bir örgütün ayrımcılık yapması, genel anlamda, örgütün bir kişiyi, cinsiyet, din, ırk ve etnik köken nedeniyle bilerek üye yapmaması anlamına gelir. Öyle ki, bu kişi sözü edilen özelliklere sahip olmasa, üyeliğe kabul edilebilecek durumdadır.

Kural 2C bir örgüte üyelik hususunda yalnızca din, ırk, cinsiyet ve ulusal köken vurgusu yapıyor da olsa, bir hâkimin kanunlarla yasaklanmış olan diğer ayrımcılık uygulamaları gerçekleştiren örgütlere üyeliği de bu kuralın A ve B bentlerinin ihlâlidir ve uygunsuzluk görüntüsü yaratır.

Ayrıca, hâkimin, üyelik politikasında ya da diğer politikalarında ırk, cinsiyet, din ve ulusal köken ayrımcılığı yaptığını bildiği bir kulüpte bir toplantı düzenlemesi ya da bu kulübe düzenli olarak devam etmesi de, kural 2 ve 2A'nın ihlâli anlamına gelir. Dahası, hâkimin bir örgütün yaptığı ayrımcılığı bildiğini söylemesi ve bunu onaylaması da, kural 2'de bahsedilen uygunsuzluk görüntüsünü yaratır ve kamuoyunun yargının dürüstlüğüne ve tarafsızlığına duyduğu güveni azaltır. Bu da, kural 2A'nın ihlâli anlamına gelir.

Hâkim, mensup olduğu örgütün, kural 2C ile kural 2 ve 2A kapsamında üyeliği yasaklayacak düzeyde ayrımcı uygulamalar gerçekleştirmekte olduğunu anladığında, kendisine, mensubu bulunduğu örgütten istifa etmeyip, bunun yerine örgütün ayrımcı uygulamalardan vazgeçmesini sağlamak için derhal çalışmaya başlaması hususunda izin verilir. Şayet örgüt ayrımcı uygulamalarından derhal vazgeçmezse ve hâkim bu uygulamaları öğrendikten sonra 2 yıl içerisinde bu uygulamalara ilişkin etkinliklere son vermezse, hâkim örgütten derhal istifa etmelidir.

Kural 3. Hâkim kendi görevlerini adilce, tarafsızca ve özenle yerine getirmelidir.

Yargı görevleri, hâkimin diğer tüm faaliyetlerinden üstün gelmelidir. Hâkim bu görevleri gerçekleştirirken diğer kişilere karşı saygılı olmalı ve taciz edici, suistimal etme amacı taşıyan, ön yargılı ya da taraf tutan davranışlar gerçekleştirmemelidir. Hâkim aşağıdaki standartlara sadakatle bağlı kalmalıdır:

(A) Hüküm Verme Sorumluluğu:

- (1) Hâkim, yasalara sadık olmalı, onlarla ilgili mesleki yetkinliğini daima koruyup geliştirmelidir. Kararlarını verirken, partizan eğilimlerden, kamuoyunun tepkilerinden ve eleştirilme korkusundan dolayı doğru bildiği yoldan ayrılmamalıdır.
- (2) Hâkim, davadan el çektirildiği durumlar dışında, atandığı davalara bakmalı ve onları karara bağlamalıdır. Davalara dair tüm işlemlerde, mahkeme düzenini ve adabını korumalıdır.
- (3) Hâkim, davacılara, jüri üyelerine, tanıklara, avukatlara ve resmi vasıflarıyla iletişim kurduğu diğer kişilere karşı sabırlı, ağırbaşlı, saygılı ve kibar davranmalıdır. Hâkim, tüm delillerin mahkemeye getirilmesi ilkesi ile tutarlı olacak şekilde, avukatlar da dâhil, kendi denetimindeki herkesin aynı şekilde davranmasını sağlamalıdır.

(4) Hâkim, baktığı dava ile yasal anlamda bir ilişkisi bulunan herkese ve onların avukatlarına, mahkemede yasalara uygun şekilde dinlenme hakkını vermelidir. Aşağıda belirtilen durumlar dışında, karara bağlanmamış ya da bağlanmak üzere olan meselelere ilişkin olarak, hâkim, tarafların ya da avukatlarının gıyabında, tek taraflı iletişimler başlatmamalı, tek taraflı iletişimlere ya da başka türlü iletişimlere izin vermemelidir. Bu şekilde iletişimleri değerlendirmeye almamalıdır. Şayet meselenin özünü barındıran tek taraflı bir iletişim kendisine ulaşırsa, meselenin taraflarına bu iletişimi derhal bildirmeli, cevap isteniyorsa, taraflara cevap hakkı tanınmalıdır. Hâkim:

(a) Kanunun izin verdiği durumlarda tek taraflı iletişim başlatabilir, tek taraflı iletişime izin verebilir ya da değerlendirmeye alabilir;

(b) İçinde bulunulan durum onu gerektirirse, takvim belirleme, idari işlerin yapılması ve aciliyeti bulunan durumlarda tek taraflı iletişim başlatabilir ya da buna izin verebilir. Ne var ki, hâkim, başlattığı ya da izin verdiği tek taraflı iletişimin davanın özüne ait meselelerle ilgili olmadığından ve bu tek taraflı iletişimden dolayı hiçbir tarafın herhangi bir maddi, usule yönelik usuli ya da taktiksel avantaj elde etmeyeceğinden emin olmalıdır.

(c) Davayla ilgisiz bir uzmanın yasalara ilgili yazılı tavsiyesini alabilir. Fakat bu durumda, tarafları tavsiye alacağı kişi ve alacağı tavsiyenin asıl konusu hususunda bilgilendirmeli, taraflara, bildirim ve alınan tavsiyeye itiraz etme ya da onlara yanıt verme fırsatını da tanımalıdır.

(d) Hâkim, tarafların rızasıyla, onların aralarını bulmak ve karara bağlanmamış meseleleri çözümlmek amacıyla taraflarla ve avukatlarıyla ayrıca görüşebilir.

(5) Hâkim, mahkemedeki işlerini ertelemeden bitirmelidir.

(6) Hâkim, herhangi bir mahkemede bekleyen veya yaklaşımakta olan bir davanın esası hakkında kamuya açık yorum yapmamalıdır. Hâkim, aynı ketumluğu, kendi yönetim ve denetimi altındaki mahkeme personelinin de sergilemesini sağlamalıdır. Davaların esaslarına ilişkin olarak kamuoyunda yorum yapma yasağı, hâkimin resmi görevleri kapsamında kamuoyu önünde vereceği demeçleri, mahkeme usullerinin açıklanmasını ve yasal eğitim amacıyla yapılacak akademik sunumları kapsamamaktadır.

(B) İdari Sorumluluklar

(1) Hâkim, idari sorumluluklarını özenle yerine getirmeli, yargısal yönetim hususundaki mesleki becerilerini koruyup geliştirmeli, diğer hâkimlerin ve mahkeme personelinin de kendi idari sorumluluklarını yerine getirmelerini kolaylaştırmalıdır.

- (2) Hâkim, bir davranış kendisi tarafından gerçekleştirildiğinde bu Kurallarla tezat teşkil edeceği zaman, o davranışı kendi adına ya da kendisini temsilen mahkeme personelinin gerçekleştirmesini sağlamamalıdır.
- (3) Hâkim, yapacağı atamaları adil şekilde ve yalnızca liyakat bazında yapmalı, gereksiz atamalar yapmaktan, atama yaparken yakınlarını ve arkadaşlarını kayırmaktan kaçınmalıdır. Atama yaptığı kişilerin verdiği hizmetlerin gerçek değerleri dışında bir tazmin talebini onaylamamalıdır.
- (4) Hâkim daire çalışanları da dâhil olmak üzere, mahkeme çalışanlarıyla iletişimde sabırlı, ağırbaşlı, saygılı ve nezaketli olarak medeni davranışlar sergilemelidir. Hâkim hiçbir şekilde mahkeme çalışanlarını taciz etmemelidir. Hâkim, kendisinin uygunsuz davranışını bildiren kişilere karşı misilleme yapmamalıdır. Hâkim, hâkimin idaresindeki mahkeme çalışanlarının da benzer standartlara uymasını sağlamalıdır.
- (5) Diğer hâkimler üzerinde denetleme yetkisi bulunan hâkim, denetlediği hâkimlerin görevlerini zamanında ve etkili şekilde yerine getirmeleri için gereken önlemleri almalıdır.
- (6) Hâkim, başka bir hâkimin davranışlarının Kurallarla tezat oluşturduğuna, yargı görevlilerinin davranışlarının Yargı Görevlileri Davranış Kodunu ihlâl ettiğine ya da bir avukatın mesleki davranış kurallarını hükme bağlayan uygun kanunları ihlâl ettiğine dair güvenilir bir bilgi edindiğinde gerekli uygun adımları atar.

(C) Davadan Çekilme

(1) Hâkim, tarafsızlığının makul şekilde sorgulanabileceği, aşağıdakilerle sınırlı olmayan ve örnek kabilinden sayılan kimi durumlarda, baktığı davadan çekilir:

- (a)** Hâkimin taraflardan birine ilişkin kişisel eğilimi ya da önyargısı bulunuyorsa, ya da davaya ilişkin üzerinde ihtilâf bulunan kanıtsal olgulara dair bilgisi varsa;
- (b)** Hâkim üzerinde ihtilâf bulunan meseleye ilişkin avukatlık yapmışsa, ya da hâkimin önceden kanunu birlikte uygulamış olduğu bir avukat, meseleye ilişkin olarak hâkimin baktığı bir davada avukatlık yapmışsa, ya da hâkim ya da avukat davaya ilişkin olguların maddi tanığı olmuşlarsa;
- (c)** Hâkim, kendisinin ya da yedi emin vasfıyla, ya da hâkimle aynı ikameti paylaşan eşinin ve reşit olmayan çocuklarının, üzerinde ihtilaf bulunan meseleden ya da bir davaya taraf olanlardan birinden dolayı malî bir çıkarının bulunduğunu, ya da davanın sonucundan önemli ölçüde etkilenecek başka türlü bir çıkarın bulunduğunu biliyorsa;
- (d)** Hâkim ya da hâkimin eşi, hâkimin 3. dereceye kadar olan akrabaları ve bunların eşleri:
- i. Davanın taraflarından biri iseler, ya da bir tarafın görevlisi, müdürü ya da vasisi iseler;

- ii. Davada avukatlık yapıyorlarsa;
  - iii. Hâkim bu kişilerin davanın sonucundan önemli ölçüde etkilenecek bir çıkarının bulunduğunu biliyorsa ya da;
  - iv. Hâkim bu kişilerin davanın maddi tanıkları olabileceği olasılığını biliyorsa.
- (e)** Hâkim bir devlet işinde çalışmış ve bu vasfıyla bir önceki yargı görevinde hâkimlik yapmış, söz konusu davaya ilişkin olarak bir kurulda yer almış, denetmenlik yapmış ya da maddi tanık olmuşsa, ya da üzerinde ihtilaf bulunan davanın esaslarına ilişkin görüş beyan etmişse.

(2) Hâkim, kişisel ve yediemin olarak sahip olduğu malî çıkarlarla ilgili bilgi sahibi olmalı, kendisiyle aynı ikameti paylaşan eşinin ve reşit olmayan çocuklarının da malî çıkarları hususunda bilgi sahibi olmak için makul ölçüde çaba harcamalıdır.

(3) Bu bölümdeki bazı kavramlara ilişkin açıklamalar:

- (a)** Akrabalık dereceleri, Medeni kanunda gösterildiği şekilde hesaplanır. Aşağıdaki akrabalar, 3. dereceye kadar olan akrabalıklardır: Ebeveynler, çocuklar, büyük anne ve büyük babalar, torunlar, büyük annenin ve büyük babanın ebeveynleri, torunların çocukları, kız ve erkek kardeşler, amcalar, dayılar, halalar, teyzeler ve yeğenlerdir. Listede yer alan akrabalar, tam kan bağı bulunan akrabaları, yarı kan bağı bulunan akrabaları ve üvey akrabalarından pek çoğunu kapsamaktadır.
- (b)** Yediemin olarak ifade edilen durumlar, yönetici, vasi, koruyucu ya da vekil olarak bir ilişkinin bulunmasıdır.
- (c)** “Malî çıkar”, ne kadar küçük olursa olsun, yasal ya da hakkaniyete uygun bir çıkarın bulunması, ya da taraflardan birini ilgilendiren işlerin yöneticisi, danışmanı ya da aktif başka bir objesi olunması anlamına gelir. Ayrıca:
- i. Tahviller veya menkul kıymetler barındıran karşılıklı ya da ortak bir yatırım fonuna sahip olmak, hâkim fonun yönetimine katılmadığı sürece, bu tahvillere ilişkin bir malî çıkar sayılmaz.
  - ii. Eğitimle, dini işlerle, hayır işleriyle, kardeşlikle ya da yurttaşlıkla ilgili bir örgütte üstlenilen bir görev, örgütün elinde bulundurduğu tahvillerle veya menkul kıymetlerle ilgili bir malî çıkar sayılmaz.
  - iii. Müşterek bir sigorta şirketinde poliçesi bulunan kişinin, ya da müşterek bir tasarruf örgütünde parası bulunan kişinin özel çıkarı, ya da buna benzer bir özel çıkar, ancak dava sonucunun çıkar değerini önemli ölçüde etkilediği durumlarda mali çıkar sayılır.

iv. Hükümet tahvilleri bulundurmak, ancak davanın sonucunun tahvillerin değerini etkilediği durumlarda, tahvillerin sahibi açısından mali çıkar sayılır.

(d) Yargılama Usulü ve Süreci ifadesi, yargılama öncesi işlemleri, yargılama esnasında yapılan işlemleri, temyiz işlemlerini ve diğer dava safahatlarındaki işlemleri ifade eder.

(4) Bu kuralın önceki hükümlerinden bağımsız olmak üzere, hâkimin baktığı davanın sonucundan önemli ölçüde etkilenebilecek bir mali çıkarı değil de dava taraflarından biri ile bir mali çıkarı olduğu için davadan çekilmesinin gündeme geldiği durumlarda, hâkim, hâkimin eşi ya da reşit olmayan çocuğu davadan çekilme sebebi teşkil eden çıkardan kurtulduğunda, davadan çekilme gerekli değildir.

(D)Davadan Çekilme İşleminin İptali:

Kural 3 C 1 ile davadan çekilecek bir hâkim, davadan çekilmek yerine, a'dan e'ye kadar olan alt bölümlerde belirtilen hususlar dışındaki durumlarda, davadan çekilmesine zemin hazırlayan sebepleri açıklayıp kayıt altına alabilir. Hâkim, davadan çekilmesine zemin hazırlayan sebepleri kayıt altında ortaya koyduktan sonra taraflar ve avukatları hâkimin gıyabında birbirleriyle görüşüp hâkimin davadan çekilmemesi gerektiğini yazılı ya da kayıt altında beyan etme fırsatı bulurlarsa ve hâkim de davaya tekrar katılma hususunda isteklilik gösterirse, davaya tekrar katılabilir. Söz konusu anlaşma, dava tutanaklarına da geçirilmelidir.

KURAL ÜZERİNE AÇIKLAMALAR

Kural 3A(3). Tüm davaları adil ve sabırlı şekilde görmek görevi, mahkemenin işlerini gecikmeden zamanında bitirmek göreviyle tutarsız değildir. Mahkemeler bir yandan işlerini sabırla ve özenle yaparken, diğer yandan etkin ve verimli çalışabilirler.

Kural 2 kapsamında belirtilen kamuoyunun yargı dürüstlüğüne ve tarafsızlığına duyduğu güveni pekiştirme görevi, hâkimlerin, hüküm vermeye ilişkin ve idari sorumlulukları dâhil tüm faaliyetleri için geçerlidir. Saygılı olma görevi kapsamında ise, ortalama zekâyâ sahip kişilerce taciz, ön yargı ya da taraflılık olarak algılanabilecek yorum ve davranışlardan imtina etmek bulunmaktadır.

Kural 3A(4). Bir davaya ilişkin tek taraflı iletişimlerin kısıtlanması, davanın müdahili olmayan avukatların, hukukçuların ve katılımcıların iletişimlerinin kısıtlanması anlamına gelmektedir. Hâkim, hüküm verme sorumluluğu hususunda kendisine destek olmayı

amaçlayan diğer hâkimler ve mahkeme personeliyle görüşüp onların tavsiyelerini alabilir. Hâkim, mahkemesinde görev yapan hukuk danışmanlarının ve diğer personelin de bu kurala uymasını sağlamak için makul ölçüde çaba harcamalıdır.

Hâkim, tarafları ihtilafları kendi aralarında çözümlemeye teşvik edebilir, fakat hiçbir tarafı ihtilafların mahkemece çözümlenmesi hakkından vazgeçmeye zorlayıcı davranışlarda bulunmamalıdır.

Kural 3A(5).Hâkim, meseleleri ertelemeden, etkin ve adil şekilde bitirme görevi kapsamında, tarafların mahkemede dinlenme ve ihtilaflarını gereksiz maliyet ve gecikme olmadan çözümleme haklarına azami saygıyı göstermelidir. Hâkim, baktığı davaları, geciktirici uygulamaları, önlenabilir ertelemeleri ve gereksiz maliyetleri azaltmak ya da tamamen bertaraf etmek için dikkatli şekilde izlemeli ve denetlemelidir.

Mahkeme işlerinin zamanında bitirilmesi, hâkimin yargı görevlerine yeterli zamanı ayırmasını, mahkemede tam zamanında hazır bulunmasını, incelemekle yükümlü olduğu meseleleri tez çözümleyebilmesini ve mahkeme personelinin, avukatların ve dava taraflarının kendisiyle bu amacı gerçekleştirmek için işbirliği yapması için makul tedbirler almasını gerektirir.

Kural 3A(6). Hâkimin karara bağlanmamış ya da bağlanmak üzere olan bir davanın esaslarına dair kamuoyu önünde yorum yapma yasağı, temyiz süreci sonlanıncaya kadar devam eder. Hâkimin kamuoyu önünde yaptığı yorumun kendi mahkemesinde görülen bir davaya ilişkin olduğu durumlarda, hâkim, yaptığı yorumun, kural 2 A'nın ihlâli anlamına gelen, kamuoyunun yargı dürüstlüğüne ve tarafsızlığına duyduğu güvenin zedelenmesine yol açmamasına özel olarak dikkat etmelidir. Hâkim, kendisinin kişisel vasfıyla dava tarafı olduğu bir dava hususunda yorum yapabilirse de, yüksek mahkeme emriyle görülen ve hâkimin resmi vasfıyla dava tarafı olduğu davalara ilişkin yorum yapamaz (Fakat Fed. R. App. P. 21(b) uyarınca yanıt verebilir.)

Kural 3B(3). Bir hâkimin atadığı kişiler atanmış avukatlardan, hakemler, komisyon üyeleri, özel uzmanlar, tasfiye görevlileri veya iflas idarecileri, vasiler gibi resmi görevlilerden ve raportörler, sekreterler ve yardımcı hukukçular gibi personelden oluşur. Tarafların bir atama veya tazminat ödenmesine rıza göstermesi hâkimi bu alt bölümde öngörülen yükümlülükten kurtarmaz.

Kural 3B(4). Hâkim, mantık çerçevesinde taciz, suistimal edici davranış olarak ya da bu davranışların şikâyet edilmesi sebebiyle misilleme olarak yorumlanabilecek herhangi bir iş yeri davranışı sergilememelidir ya da bunların sergilenmesine müsamaha göstermemelidir. Eski ve mevcut yargı çalışanlarının her ikisi aleyhine de misilleme yapmaktan kaçınılmalıdır.

Bu Kural çerçevesinde, taciz, yargı çalışanlarına ve diğer kişilere yönelik izin verilemeyecek gerekçeler temelinde ayrımcılık teşkil eden taciz ve diğer suistimal edici, baskılayıcı ve uyumsuz davranışlar da dâhil olmak üzere, çalışma ortamında meşru bir yeri olmayan çeşitli davranışları kapsamaktadır. Bk. Yargı Davranışları ve Yargı Ehliyetsizlik Usulleri Kuralları, Kural 4 (a)(2): (“Fark edilebilir kusurlu davranışlar şunları içermektedir: (A) Cinsel taciz veya saldırı da dâhil olmak üzere istenmeyen, saldırgan ya da suistimal edici cinsel davranışa dâhil olma; (B) dava taraflarına, avukatlara, yargı çalışanlarına veya diğer kişilere açık bir şekilde korkunç ve düşmanca bir tavırla muamelede bulunmak veya (C) yargı çalışanları için hasmane bir çalışma ortamı oluşturma”) ve Kural 4(a)(3): (“Fark edilebilir kusurlu davranışlar ırk, renk, cinsiyet, toplumsal cinsiyet, cinsel kimlik, gebelik, cinsel yönelim, din, ulusal köken, yaş veya engellilik temelinde kasti ayrımcılığı içermektedir”).

Kural 3B(6). Yargının dürüstlüğüne ve tarafsızlığına olan kamu güveni, hâkimler muhtemel kusurlu davranışa ilişkin güvenilir bilgi temelinde uygun hareketi gerçekleştirdiğinde pekiştirilir. Gerçekleştirilecek hareket şartlara göre değişiklik göstermekte olup böyle bir hareketin genel amacı kusurlu davranıştan etkilenenlerin zarar görmesini ve kusurlu hareketin tekrar gerçekleşmesini engellemektir. Hangi hareketin uygun olduğuna karar verirken hâkim kusurlu davranış konusunda şikâyetle bulunan veya bu hususu bildiren kişinin gizlilik talebini de dikkate alır. (Bk. Yargı Davranışları ve Yargı Ehliyetsizlik Usulleri Kuralları, Kural 4(a)6: (fark edilebilir kusurlu davranış, kusurlu davranış ya da ehliyetsizlik teşkil edebilecek herhangi bir güvenilir bilgiyi ilgili semt baş hâkimine ya da bölge baş hâkimine sunmamayı da içerir. Böyle bir güvenilir bilgi alan hâkim gizlilik talebin saygı göstermeli fakat bu bilgiyi yine gizlilik çerçevesinde değerlendirecek olan semt baş hâkimine ya da bölge baş hâkimine sunmalıdır. Bazı güvenilir bilgiler kanun ya da kuralla ifşadan korunur. Hâkimin gizlilik teminatı, herhangi bir kişinin güvenliğini ya da emniyetini tehdit eden ya da yargının dürüstlüğünü ve düzgün işleyişini tehdit eden kusurlu davranış ya da ehliyetsizlik konusunda güvenilir bilgi mevcut olduğunda devreye girmelidir. Kusurlu davranış ya da ehliyetsizlik hakkında bilgi veren kişi ilk baştan hâkimin bu bilgileri ilgili semt baş hâkimine ya da bölge baş hâkimine bildirme yükümlülüğünden haberdar edilmelidir. Bölge baş hâkimiyle ilgili kusurlu davranış ya da ehliyetsizlik teşkil etme ihtimali olan

güvenilir bilgiler bir üst hâkime iletilmelidir. Semt baş hâkimiyle ilgili böyle bir bilgi de bölge baş hâkimine iletilmelidir.

Bu noktada gerçekleştirilmesi uygun eylem hâkim ya da avukatla direkt iletişime geçmektir, başka bir uygun eylem ise eğer mevcutsa uygun otoritelere bilgi vermektir ya da hâkim, bir hâkimin veya avukatın davranışının madde ve alkol kullanımından ya da sağlık durumundan kaynakladığını düşünüyorsa bu kişileri destek programına yönlendirebilir. Diğer uygun eylemler tanıklık çağrısına yanıt verme veya yargı disiplin işlemleri veya avukat disiplin işlemlerinde işbirliği yapmak ya da bunlara katılmaktır; hâkim disiplin otoritelerine samimi ve dürüst davranmalıdır.

Kural 3(C). Bir hâkim eşi için uygulanması düşünülen reddi hâkim sürecinde, hâkimin eşi dışında, onunla aynı ikameti paylaşan ve yakın ilişki içerisinde bulunduğu diğer kişiler de göz önüne alınmalıdır.

Kural 3C(1)(c). Tazmin hakkı bulunan bir mağdur, cezai bir davada, bu kural kapsamında dava tarafı ya da üzerinde ihtilaf bulunan mesele sayılmaz. Bu nedenle, bir suçun mağduru ile mali bir çıkarı bulunan hâkimin davadan çekilmesine gerek yoktur. Bununla birlikte, hâkimin tarafsızlığı kural 3C(1) kapsamında ortalama düzeyde zekâyâ sahip kişilerce sorgulanabiliyorsa, ya da Kural 3C(1)(d)(iii) kapsamında hâkimin davanın sonucundan önemli ölçüde etkilenecek bir mali çıkarı söz konusu ise, hâkim o zaman davadan çekilmelidir.

Kural 3C(1)(d)(ii). Bir davaya müdahil olan avukatın, hâkimin bir akrabasının görev yaptığı bir hukuk firmasında görev yapması, hâkimin o davadan çekilmesini tek başına gerektirecek bir sebep değildir. Bununla birlikte, hâkimin tarafsızlığı kural 3 C(1) kapsamında ortalama zekâyâ sahip kişilerce sorgulanabiliyorsa ya da hâkimin akrabasının hukuk firması ile davanın sonucundan önemli ölçüde etkilenebilecek bir mali çıkarının olduğu biliniyorsa, hâkim o zaman kural 3C(1)(d)(iii) kapsamında davadan çekilmelidir.

Kural 4. *Hâkim, yargı görevleri ile tutarlılığı bulunan yargı dışı faaliyetlerde bulunabilir.*

Hâkim, aralarında hukukla ilgili uğraşlar ile yurttaşlıkla, hayır işleriyle, dinle, eğitimle, toplumla, mali işlerle, vekâletle ve hükümetle ilgili yargı dışı faaliyetlerde bulunabilir. Ayrıca, hem hukuki, hem de hukuki olmayan konularda konuşabilir, yazabilir, konferans ve ders verebilir. Ne var ki, hâkim, hâkimlik görevinin itibarını zedeleyebilecek,

resmi görevlerini verimli şekilde yerine getirmesini engelleyebilecek, yargının tarafsızlığını olumsuz yönde etkileyebilecek, hâkimin davalarından sık sık çekilmesine yol açabilecek, ya da aşağıda belirtilen sınırlamaları ihlâl edebilecek yargı dışı faaliyetlere katılamaz.

(A) Hukukla İlgili Faaliyetler

- (1) **Konuşma, Yazma ve Öğretme:** Hâkim, hukukla, hukuk sistemiyle ve yargı yönetimiyle ilgili diğer faaliyetlere katılabilir, bu hususlarda yazabilir, konuşabilir, konferans verebilir ders verebilir.
  - (2) **Danışmanlık Verme:** Hâkim, aşağıdaki konularda, bir yasama ya da yürütme merciine ya da görevlisine danışabilir, danışmanlık verebilir, ya da kamuoyuna açık bir duruşmada hazır bulunabilir:
    - (a) Yasalarla, yasal sistemle ya da adaletin yönetimi ile ilgili meselelerde;
    - (b) Genel anlamda hâkimin yargı tecrübesinin özel uzmanlık sağlayabileceği hususlarda; ya da
    - (c) Hâkimin, kendi adına ya da kendi çıkarına tek başına hareket ettiği durumlarda.
  - (3) **Örgütler:** Hâkim, hukukla, yasal sistemle ve adaletin yönetimi ile ilişkili örgütlere katılabilir, bu örgütlerde üye, görevli, yönetici, müteveli, ya da yasal olmayan danışman olarak çalışabilir. Ayrıca, bu örgüte fon yönetimi ve yatırımı hususunda yardımcı olabilir. Hâkim, hukukla, yasal sistemle ve adaletin yönetimi ile ilgili proje ve programların tüzel veya özel fonlama kuruluşlarına tavsiyelerde bulunabilir.
  - (4) **Tahkim ve Arabuluculuk:** Hâkim, yasalar kendisine açıkça görev vermediği sürece, tahkim, arabuluculuk ya da başka yargı görevleri yapmamalıdır.
  - (5) **Avukatlık:** Hâkim, hiçbir ortamda kanun uygulayıcılığı yapmamalı, bir aile ferdinin avukatlığını üstlenmemelidir. Bununla birlikte, hâkim, ücret almaksızın tek başına aile fertlerinden birine yasal tavsiyede bulunabilir, onun belgelerini hazırlayıp gözden geçirebilir.
- (B) Yurttaşlıkla ve Hayır İşleri ile İlgili Faaliyetler:** Hâkim, aşağıdaki sınırlamalara tabi olmak kaydıyla, kâr amacı gütmeyen, yurttaşlıkla, hayır işleriyle, eğitimle, dinle ya da toplumla ilgili bir örgüte katılabilir, bu örgütte görevli, yönetici, vekil, ya da yasal olmayan danışman olarak çalışabilir.

- (1) Hâkim, davalarının önüne gelme ihtimalinin yüksek olduğu ya da herhangi bir mahkemede davasına ilişkin delillerine sürekli başvuru alan örgütte çalışmamalıdır.
- (2) Hâkim, böyle bir örgüte yatırımları konusunda tavsiyelerde bulunmamalıdır. Bununla birlikte, yatırım kararlarını onaylama sorumluluğu bulunmasına rağmen, örgütün yönetim kurulunda ya da müteveli heyetinde çalışabilir.

(C) Para Toplama: Hâkim, kâr amacı gütmeyen, hukukla, yurttaşlıkla, hayır işleriyle, eğitimle, dinle ve toplumla ilgili örgütlere, para toplama faaliyetlerini planlama hususunda yardımcı olabilir ve bu örgütlerde görevli, yönetici ya da müteveli olarak görünebilir. Hâkim, böyle bir örgüt için, üzerinde denetleme ya da temyiz yetkisi bulunmayan hâkimlerden ya da kendi aile fertlerinden para yardımı isteyebilir. Bunun dışında, hâkim, kişisel olarak para toplama faaliyetlerine katılmamalı, hiçbir örgüt için para yardımı istememeli, yargı görevinin itibarını bu amaçla kullanmamalı, kullanılmasına da izin vermemelidir. Hâkim, üye isteme faaliyetlerine, faaliyet zorlayıcı ve aslında bir para toplama mekanizması olarak algılanıyorsa katılmamalıdır.

(D) Mali Faaliyetler

- (1)** Hâkim, emlak ve diğer gelir artırıcı faaliyetleri de kapsayacak şekilde yatırım yapabilir ve yatırımlarını yönetebilir. Bununla birlikte, hâkimin yargı görevinin kötüye kullanılmasına yol açabilecek, ya da hâkimin görev yaptığı mahkemede işi olma olasılığı yüksek avukatlar ile diğer kişilerle arasında sık sık para transferine neden olabilecek mali faaliyetlerde ve iş anlaşmalarında bulunmamalıdır.
- (2)** Hâkim, bir işte görevli, yönetici, aktif ortak, müdür, danışman ya da çalışan olarak çalışabilir, ancak tek şart, işin sadece hâkimin ailesi arasında yapılması ve hâkimin ailesinin kontrolünde bulunmasıdır. Bu amaçla, hâkimin aile fertleri, Kural 3C(3)(a)'da tanımlandığı şekilde, hâkimin ve eşinin 3. dereceye kadar olan akrabalarını, hâkimin ya da eşinin yakın ailevi ilişkisi olan diğer akrabaları ve yukarıda belirtilen akrabaların eşlerini kapsamaktadır.
- (3)** Hâkim ciddi mali kayba uğramamak koşuluyla, davalarından sık sık çekilmesine yol açabilecek yatırımlarını derhal elden çıkarmalıdır.
- (4)** Hâkim, Yargı Konferansı Hediye Yönetmeliğinde belirlenmiş hediye kabul sınırlamaları ile hediye toplama yasağına uymalıdır. Hâkim, kendisiyle aynı ikameti paylaşan aile üyelerinin, kendisine Yargı Konferansı Hediye Yönetmeliğinde izin verilen ölçüdeki hediyeler dışında hediye toplamasına ya da kabul etmesine engel olmak için gerekli çabayı harcamalıdır. Hâkimin aile üyeleri, hâkimin kan, evlatlık ve evlilik yoluyla edinilmiş akrabalarından ya da hâkim tarafından aile üyesi gibi muamele gören diğer kişilerden oluşur.
- (5)** Hâkim, resmi vasfıyla elde ettiği kamuoyuna açık olmayan bilgileri, kendi yargı görevi ile ilişkisiz amaçlar için kullanmamalı ve ifşa etmemelidir.

(E) Yediemin Olarak Faaliyetleri: Hâkim, yalnızca kural 4D(4)'de tanımlandığı şekliyle kendi aile fertlerinden birine ait bir emlak, vakıf ya da kişi için vasilik, yöneticilik, müteveli üyeliği, koruyuculuk ya da diğer yedieminlik faaliyetlerinde bulunabilir. Hâkim, bir aile yedieminini olarak aşağıdaki sınırlamalara tabidir:

- (1) Hâkim, yediemin olarak dâhil olacağı davaların kendi mahkemesinde görülme ya da temyiz yetkisi altında bulunan bir mahkemede delil olarak kullanılabileceği durumlarda, yediemin olmamalıdır.
- (2) Hâkim yediemin olarak, kişisel vasfıyla gerçekleştirdiği mali faaliyetlerde tabi olduğu sınırlamalara tabidir.
- (F) Hükümet Görevlendirmeleri:** Hâkim, hükümete ait bir komisyonda, komitede ya da diğer hükümet görevlerinde çalışmayı, yapacağı iş ancak hukukla, yasal sistemle ya da adalet yönetimi ile ilgili ise, ya da hâkimin atanmasını federal bir kanun gerektiriyorsa kabul edebilir. Aksi halde, hâkim, hükümet için yapacağı görevin kamuoyunun yargı dürüstlüğüne, tarafsızlığına ve bağımsızlığına duyduğu güvene zarar vereceği durumlarda hiçbir hükümet atamasını kabul etmemelidir. Hâkim, törenlerde ya da tarihi, eğitsel ya da kültürel faaliyetlerde kendi ülkesini, devletini ya da yerel özelliklerini temsil edebilir.
- (G) Odalar, Kaynaklar ve Personel:** Hâkim, bu kuralın izin verdiği yargı dışı faaliyetleri gerçekleştirmek için yargı odalarını, kaynaklarını ve personelini hiçbir şekilde kullanmamalıdır.
- (H) Tazmin, Geri Ödeme ve Mali Raporlama:** Hâkim, bu kuralın izin verdiği hukukla ilgili yargı dışı faaliyetler için, kaynağının hâkimi yargı görevlerinde etkileme görüntüsü yaratmadığı durumlarda tazmin ve geri ödemeleri kabul edebilir. Ödeme kaynaklarının uygunsuzluk görüntüsü yarattığı durumlarda ise, hâkim aşağıdaki sınırlamalara tabidir:
- (1) Tazminat, makul bir meblağı aşmamalıdır. Ayrıca, aynı faaliyeti gerçekleştiren kişi hâkim olmasaydı, o kişiye verilmesi gereken meblağı da aşmamalıdır.
- (2) Masrafların geri ödemesi, hâkimin ya da bazı durumlarda eşinin ve akrabasının yaptığı gerçek yol, yemek ve konaklama maliyeti kadar olmalıdır. Diğer ek ödemeler tazminat sayılır.
- (3) Hâkim, aralarında hediye ve diğer kıymet bildirimlerinin de bulunduğu mali bildirimlerini, ilişkili kanunlar ile Yargı Konferansı Yönetmelik ve yönergeleri uyarınca yapmalıdır.

KURAL ÜZERİNE AÇIKLAMALAR

Kural 4. Hâkimi yargı dışı faaliyetlerden tümüyle ayırmak ne mümkündür, ne de akıllıca bir iştir. Hâkim, içinde yaşadığı toplumdan izole edilmemelidir. Bir yargı görevlisi ve hukuk uzmanı olan hâkimin, yasalara, yasal sisteme ve adalet yönetimine yapacağı katkılar eşsiz ve biricik olacaktır. Yasaların maddi ve usule yönelik içeriğinin gözden geçirilmesi, ceza ve çocuk hukukunun iyileştirilmesi, bu katkılardan yalnızca birkaçıdır. Hâkim, zamanı el verdiği ve tarafsızlığına hâlel gelmediği ölçüde, bu katkıyı ya bağımsız olarak, ya da bir baro,

bir yargı konferansı ya da hukukla ilgili bir örgüt aracılığıyla yapmaya teşvik edilmelidir. Hâkimler, aynı kısıtlamalara tabi olmak şartıyla, hukukla ilgili olmayan diğer pek çok faaliyette de bulunabilirler.

Hâkim, ilişkili yasaların sınırları içerisinde (*bk. örneğin*, 18 U.S.C. § 953) gerekli soruşturmayı yaptıktan sonra dünyanın herhangi bir yerinde kovuşturmaya uğrayan bir avukatın ya da hâkimin, kendi profesyonel sorumlulukları ile o ülkenin uygulama ve politikaları arasındaki bir çatışmadan dolayı kovuşturmaya uğradığı sonucuna varmışsa, avukatların ve hâkimlerin kovuşturulmasından yana olmadığını beyan edebilir.

Hâkimin eşi dışında onunla aynı ikameti paylaşan ve yakın ilişki kurduğu kişiler, kural 4 A(5) kapsamında tanımlanan yasal yardım amacıyla, kural 4C kapsamında tanımlanan para toplama faaliyeti amacıyla ve kural 4D(2) kapsamında tanımlanan aile işleri amacıyla aile ferdi sayılır.

Kural 4A: Bir hukuk fakültesinde öğretim görevlisi olmak ya da okulun kurulunda çalışmak mümkündür. Bununla birlikte, kâr amacı güden okullarda hâkimin yapacağı görev, yönetsel olmayan danışmanlık kurulu görevleri ile sınırlıdır.

Hâkim, bu kuralla tutarlı olacak şekilde, avukatları karşılıksız yasal hizmetler vermeye teşvik edebilir.

Kural 4A(4): Bu kural, genellikle hâkimlerin devlet mahkemesinde bir meselede arabuluculuk yapmasını yasaklar. Hâkimin ilgili devlet mahkemesi meselesini ele almadan etkili şekilde çözümlenemeyecek bir federal meselede arabuluculuk yaptığı durumlar bu yasağın dışındadır.

Kural 4A(5): Hâkim, dava süreçlerine dair meselelerde, hükümet mercileri önünde hazır bulunma ya da hükümetle yapılan diğer anlaşmalarda tek başına hareket edebilir. Bunu yaparken ise, kendisinin ya da aile bireylerinin çıkarlarını artırmak için yargı görevini kötüye kullanmamalıdır.

Kural 4B: Bazı örgütlerin değişen doğası ve dava süreçlerine maruz kalması, hâkimin, mensup olduğu örgütün faaliyetlerini, o örgütte kalmasının uygun olup olmadığı hususunda sürekli olarak gözden geçirmesini gerekli kılmaktadır. Mesela pek çok yargı bölgesinde, hayır işleriyle uğraşan hastaneler, geçmişte olduklarından daha fazla mahkemelik olmaktadır.

Kural 4C: Hâkim, hukukla ilgili olan ya da olmayan bir örgütün para toplama faaliyetlerine katılabilirse de, bu etkinlikte konuşma yapamaz, onur konuğu olamaz ve etkinlik programında adı geçemez. Hâkimin adının, örgütteki görevinin ve yargıyla ilgili vasfının örgütün antetli kâğıdında kullanılması, para toplama ve üye ekleme etkinliklerinde bile olsa, aynı bilgiler ve vasıflar başkaları için de belirtilmişse, kural C'nin ihlâli anlamına gelmeyecektir.

Kural 4D(1), (2) ve (3): Kural 3'te, hâkimin bir davada küçük de olsa mali bir çıkarının bulunduğu durumlarda davadan çekilmesi gerektiği düzenlenmiştir. Kural 4Dise, hâkimin, yargı görevini yerine getirirken sahip olduğu tarafsızlığa zarar verebilecek iş faaliyetlerinden ve mali faaliyetlerden kaçınmasını gerekli kılar. Kural 4H, hâkimin, yargı görevi dışında gerçekleştirdiği görevler için aldığı tazminatları raporlamasını şart koşar. Hâkimlerin de, normal vatandaşlar gibi mali faaliyetlerde bulunma hakları vardır. Ne var ki, bu faaliyetleri gerçekleştirirken hâkim, görevlerini hakkıyla yerine getirmesini teminat altına alacak bazı kısıtlamalara tabidir. Hâkimin aile arasında tutulan bir işte görev yapması genel anlamda kabul edilebilirse de, hâkimin çok fazla zamanını alıyorsa, yargı görevinin itibarının kötüye kullanılmasına sebep oluyorsa ya da yapılan iş hâkimin görev yaptığı mahkemeden daha önce geliyorsa yasaklanabilir. Yatırım yapmak ya da yaptığı yatırımdan gelir sağlamak, hâkimin yargı görevini yerine getirmesini çok da fazla etkilemeyecektir.

Kural 4D(5): Kamuoyuna kapalı bilgilerin kullanımına getirilen kısıtlama, hâkimin kendisinin, ailesinin, mahkeme personelinin, ya da diğer yargı görevlilerinin güvenliği ve sağlığı için bu Kuralların hükümleri ile tutarlı şekilde bilgiyi kullanmasını engellemez.

Kural 4E: Bir kişinin yalnızca o hâkimin evinde yaşaması, o kişiyi tek başına bu kural kapsamında hâkimin bir aile ferdi yapmaya yetmez. Bu kişi aynı zamanda, hâkimin ailesinden biri muamelesi görmelidir.

Bu Kuralların kurala uyma hükümlerinin tarihi, yediemin olarak devamlı hizmet verme hususunda da bilgi vermektedir.

Bir hâkimin bu Kurallar kapsamındaki yükümlülükleri ile hâkimin yediemin olarak yükümlülükleri, zaman zaman birbiriyle çatışabilir. Mesela, hâkim, bir vakfin müteveli üyeliği esnasında elinde bulundurduğu kıymetlerin kendisini kural 4D(3) kapsamında davalarından sık sık çekilmek zorunda bıraktığı durumlarda bu kıymetleri elden çıkarmak vakfı kayba uğratiyorsa, müteveli heyeti üyeliğinden istifa etmelidir.

Kural 4F: Yargı dışı atamaları kabul etmenin uygunluğu, adli kaynaklara ilişkin talepler ile mahkemeleri tartışmalı görülebilecek meselelere karışmaktan koruma ihtiyacı ışığında değerlendirilmelidir. Hâkimler, yargının etkililiğini ve bağımsızlığını olumsuz yönde etkileyebilecek, hâkimin adli sorumluluklarını yerine getirmesinin önüne geçebilecek, ya da kamuoyunun yargıya duyduğu güvene hâlel getirebilecek hükümet atamalarını kabul etmemelidir.

Kural 4H: Hâkim bu Kurallar kapsamında, bu kuralda hükme bağlananlar dışında bir gelir, borç ya da yatırım beyan etmek zorunda değildir. 1989 tarihli Etik Reformu ile yargı konferansında yayınlanan yönetmelikler, hâkimlerin tazminat alımlarına ek sınırlamalar getirmektedir. Bu nedenle, hâkim herhangi bir tazminat alım işine girişmeden önce, sözü edilen kanuna ve yönetmeliklere başvurmalıdır. Sözü edilen kısıtlamalardan bazıları şu şekildedir:

- (1) Konuşma, bir yerde hazır bulunma ya da makale yazma gibi şeyler için ücret alma yasağı;
- (2) Kâr amacı güden ya da gütmeyen bir örgütün görevlisi, müteveli heyeti üyesi ya da yöneticisi olarak yapılan görev karşılığında ücret alma yasağı;
- (3) Ücret karşılığında yapılan öğretim görevliliği için ön onay gerekliliği ve
- (4) Dış gelir alım sınırı.

Kural 5: *Hâkim, siyasi faaliyetlerden kaçınır.*

A. Genel Yasaklar: Hâkim:

- (1) Siyasi bir örgütün lideri olmamalı ya da böyle bir örgütte görev yapmamalıdır.
- (2) Siyasi bir örgüt ya da aday için konuşma yapmamalı, ya da kamu görevi için bir adayı alenen onaylamamalı veya buna karşı çıkmamalıdır.
- (3) Siyasi bir örgüt ya da aday için para yardımı istememeli, bu hususta bir değerlendirme yapmamalı, ya da herhangi bir katkıda bulunmamalı, siyasi bir örgüt ya da adayın sponsorluğunu yaptığı bir yemeğe ya da etkinliğe katılmamalı, o etkinlik için bilet satın almamalıdır.

B. Adaylık Üzerine İstifa Etme: Hâkim, herhangi bir görev için yapılan bir ön seçimde ya da genel seçimde aday olduğu zaman, yargı görevinden istifa etmelidir.

C. Diğer Siyasi Faaliyetler: Hâkim, diğer siyasi faaliyetlerde de bulunmamalıdır. Bu yasak, hâkimin kural 4 kapsamında tanımlanan faaliyetlerde bulunmasını engellemez.

KURAL ÜZERİNE AÇIKLAMALAR

Siyasi örgüt terimi, siyasi partileri, bir siyasi partiye ya da bir kamu görevi için aday gösterilen kişiye bağlı grupları, ya da birincil amacı kamu görevleri için yapılan seçimlerle ilintili olarak belli adayları ya da partileri savunan, ya da bunlara muhalefet eden oluşumları ifade etmektedir.

Davranış Kurallarına Uyma

Bu kuralın hedef aldığı hâkim, federal yargı sistemi içerisinde yargı görevlerini yerine getirme işlevi bulunan kişidir. Aşağıda belirtilenler dışında tüm hâkimler bu Davranış Kurallarına uymalıdır:

(a) Yarı Zamanlı Hâkimler

Yarı zamanlı hâkim, devamlı ya da periyodik bir şekilde yarı zamanlı olarak çalışan, kanunun başka mesleklere ve işlere zaman ayırmasına izin verdiği, bu nedenle de, tazminatı tam zamanlı hâkimden daha az olan hâkimdir. Yarı zamanlı hâkim:

- (1) 4A(4), 4A(5), 4D(2), 4E, 4F ya da 4 H(3) sayılı kurallara uymak zorunda değildir.
- (2) Yarı zamanlı hâkim, yarı zamanlı hâkimler için çıkar çatışması kuralları hariç olmak üzere, kendi görev yaptığı mahkemede ya da o mahkemenin temyiz yetkisine tabi mahkemelerden birinde kanun uygulayıcılığı yapmamalı, ya da hâkim olarak görev yaptığı davada ya da ilişkili davalarda avukatlık yapmamalıdır.

(b) Geçici Yetkili Hâkimler

Geçici yetkili hâkim, bir mahkemeye geçici yetkili olarak atanmış hâkim ya da özel uzman olarak atanmış kişidir.

- (1) Geçici yetkili hâkim bu vasıfla görev yaparken, yukarıda yarı zamanlı hâkimler için belirtilen kurallara (4A(4), 4A(5), 4D(2), 4D(3), 4E, 4F, ya da 4H(3)) uymak zorunda değildir. Dahası, özel uzman olarak görev yapan bir kişinin, 4A(3), 4B, 4C, 4 D(4) ya da 5'e uyma zorunluluğu yoktur.
- (2) Geçici yetkili hâkim olarak görev yapan bir kişi, hâkim olarak görev yaptığı bir davada ya da ilişkili davalarda avukatlık yapmamalıdır.

(c) Emekli hâkimler

28 U.S.C. § 371(b) ya da § 372(a) kapsamında emekli olan hâkimler, 3. maddeye uygun hâkimlerdir. Federal Davalar Mahkemesi Hâkimlerinden § 178(d) kapsamında geri çağırılmaya tabi olanlar, ya da yargı görevine geri çağırılanlar, 4 F dışında bu kuralın tüm maddelerine uymakla yükümlüdür. Bununla birlikte, hâkim, yargı dışı görevlendirme boyunca

tüm yargı hizmetlerinden imtina etmelidir. (Kural 4F’de bir yaptırım bulunmamaktadır). Yargı görevine geri çağırılmaya ehil olan ABD topraklarında bulunanlar dışındaki tüm emekli hâkimler, bu kuralın yarı zamanlı hâkimlerle ilgili kısmına uymalıdır. Bununla birlikte, yargı görevine geri çağırılmaya ehil olduğu halde Amerika Birleşik Devletleri Mahkemeleri İdari Ofisi’ni geri çağırılmak istemedikleri yönünde bilgilendiren iflas hâkimleri ile Sulh Hâkimleri, bu kuralın yarı zamanlı hâkimleri ile ilgili kısmına uymak zorunda değildir. Bu bildirim, emeklilikten sonra herhangi bir zamanda yapılabilir ve geri alınamaz.

Amerika Birleşik Devletleri topraklarında ve kendi ikametlerinde bulunan kıdemli hâkimler, bu kurala, 28 U.S.C. § 373(c)(5) ve (d) kapsamında belirtildiği şekilde uymalıdır.

BÖLÜM ÜZERİNE AÇIKLAMALAR

Kurala uyma bölümü üzerinde 2014 tarihinde yapılan emekli iflas hâkimleri ile sulh hâkimlerine ilişkin değişiklikte söz konusu hâkimlerin Amerika Birleşik Devletleri Mahkemeleri İdari Ofisi’ni geri çağırılmak istemediklerine dair bilgilendirdiklerinde bu kuralın yarı zamanlı hâkimleri düzenleyen bölümüne uymaktan muaf bırakılmasının amacı, bu hâkimlerin kanunla verilmiş yıllık ödenek, geçim maliyet düzenlemesi ve diğer emeklilik haklarını değiştirmek değildir.

Kurallara Uyma Tarihi

Bu Davranış Kurallarına uymakla yükümlü kişiler, malî ya da yediemin olarak yürüttükleri işlerini, kurala mümkün olduğunca çabuk uyacak şekilde ve her koşulda, atandıktan sonra 1 yıl içerisinde düzenlemelidirler. Bununla birlikte, kişinin zamanı buna yeterli değilse ya da oluşan çıkar çatışmaları önemli boyutta değilse, kişi, herhangi bir tazminat almadan, kendi aile ferdi olmayan bir kişiye ait emlak ya da kişi için vasi, yönetici, görevli ya da vekil olarak görev yapmaya devam edebilir. Bunun için şartlar ise, ilişkinin sonlandırılmasının emlakın ya da kişinin çıkarının gereksiz önemli ölçüde tehlikeye düşecek olması ve hâkimin görev yapacağı bölgenin yargı kurulunun bu ilişkiyi onaylamasıdır.

YARGI ETİĞİ KURALLARI – HIRVATİSTAN

Mahkemeler Kanunu'nun (Hırvatistan Cumhuriyeti Resmi Gazetesi, Sayı: 150/05) 107. maddesi uyarınca, Hırvatistan Cumhuriyeti'ndeki Tüm Hâkim Kurullarının Başkanları Konseyi tarafından, 16 Ekim 2006 tarihinde Hırvatistan Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesinin toplantısında kabul edilmiştir.

Hırvatistan Cumhuriyeti'nin anayasal düzeninin en yüksek değerlerine (hukukun üstünlüğü, anayasallık ve yasallık, insancılık ve etik, insan hak ve özgürlüklerinin korunması) erişmek amacıyla;

Yargı makamının bağımsızlığını, tarafsızlığını, yetkinliğini, eşitlikçiliğini ve saygınlığını temin etmek amacıyla;

Yargısal görevlerin icrasında kişisel ve mesleki sorumluluk, bilinç ve etkinlik konusundaki farkındalığı artırmak amacıyla;

Hâkimlerin kişilerarası ilişkilerinin ve mahkeme çalışanlarıyla ve taraflarla olan ilişkilerinin sürekli olarak geliştirilmesi ve iyileştirilmesi amacıyla;

Yüksek etik standartlar prensibinin teşvik edilmesi amacıyla;

Yargılama süreçlerine dâhil olan vatandaşlar, tüzel kişiler ve diğer tüm taraflar için yasal korumanın kanuna uygun ve zamanında temin edilmesi amacıyla;

Halkın hâkimlik mesleğinin adillğine ve etkinliğine duyduğu güvenin güçlendirilmesi amacıyla; Aşağıdaki belgelerde yer alan uluslararası ilkeleri dikkate alarak:

- BM Genel Kurulunun İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (10 Aralık 1948 tarihli ve 217A(III) sayılı Kararı);
- “Yargı Bağımsızlığı Temel İlkeleri” başlıklı BM Kararı, 1985;
- 22 Ekim 1993 tarihli, 50/181 sayılı ve 20 Aralık 1993 tarihli, 48/137 sayılı “İnsan Hakları ve Yargı” başlıklı BM Kararı;
- Bireylerin, Grupların ve Toplumsal Organların Evrensel Olarak Tanınan İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Destekleme ve Koruma Hakkına ve Sorumluluğuna İlişkin Bildirge (8 Mart 1999 tarihinde kabul edilen 53/44 sayılı BM Genel Kurul Kararı);

- Avrupa Konseyinin “Hâkimlerin Bağımsızlığı, Tarafsızlığı, Etkinliği ve Rolü” hakkındaki R (94) 12 sayılı Tavsiye Kararı;
- Bangalor Yargı Etiği İlkeleri;
- 8-10 Ekim 1998 tarihlerinde Avrupa Konseyinde kabul edilen “Hâkimlerle İlgili Mevzuat Hakkında Avrupa Şartı” ve diğer uluslararası belgeler;

İşbu Yargı Etiği Kuralları aşağıdaki hükümleri öngörür:

1. Etik Kuralları

Yargı Etiği Kuralları, yargısal faaliyetlerin başarılı şekilde yerine getirilmesi için gerekli olan bir etik ilkeler bütünüdür.

2. Anayasallık ve Yasallık

Hâkimin görevi, Anayasaya ve yasalara uygun şekilde ve Hırvatistan Cumhuriyeti’nin hukuk sisteminin bir parçası olan uluslararası anlaşmalara dayanarak hüküm vermek ve Anayasaya, uluslararası anlaşmalara ve Hırvatistan Cumhuriyeti kanunlarına uygun olarak kabul edilen diğer düzenlemeleri uygulamaktır.

3. İnsancılık ve Etik

Hâkim, mesleki faaliyetlerinde ve özel hayatında insancıl şekilde hareket eder ve mesleki standartlara ve genel kültür standartlarına uygun olarak en yüksek etik ilkeleri uygular.

4. Bağımsızlık

Hâkim; toplum, toplumsal gruplar ve bireyler karşısında bağımsız şekilde hareket eder ve yasal düzenlemeleri yalnızca vicdanına göre yorumlayarak ve uygulayarak hareket eder ve karar verir.

5. Tarafsızlık

Hâkim; görevlerini tarafsız şekilde ve ırk, renk, din, ulusal köken, yaş, medeni durum, cinsel yönelim, sosyal ve maddi statü, siyasi yönelim ve diğer farklılıklar bakımından herhangi bir yanlılık veya iltimas olmaksızın yerine getirir.

Hâkim, yargılama sürecinin hakkaniyetine zarar verebilecek ve bir davada yanlılık izlenimi oluşturabilecek açıklama ve yorumlar yapmaktan kaçınır.

6. Ehliyet

Hâkimin yargısal görevlerini profesyonel şekilde yerine getirebilmesi için hukuka ve hukukun uygulanışına ilişkin yüksek düzeyde bilgi sahibi olması gerekir.

Hâkim, sunulan mesleki eğitim programlarına katılma hakkını ve vazifesini taşır.

7. Eşitlik

Hâkim, yargısal görevlerin icrasında bir davanın tüm taraflarına karşı usule uygun, anlayışlı, saygılı ve eşit şekilde davranmakla yükümlüdür.

Hâkim, mahkeme çalışanlarının ve resmi nüfuzu altında bulunan diğer tüm kişilerin, davanın tüm taraflarına karşı eşit muamele göstermesini temin eder.

8. Yargı Görevinin Onuru

Hâkim, mahkeme dışındaki yargısal görevlerini ve faaliyetlerini yerine getirirken mahkemenin ve yargı mesleğinin itibarının ve onurunun korunmasına katkı sağlayacak davranış standartları geliştirmekle yükümlüdür.

Hâkim, hâkimlik konumuna yaraşmadığı izlenimi veren her türlü uygunsuz davranıştan uzak durur ve diğer vatandaşlar için külfet olarak nitelenebilecek birtakım sınırlamaları kabul eder.

Hâkim, yazılı ve sözlü ifadeleriyle hâkimlik mesleğinin ve konumunun itibarını korur.

Mahkeme başkanı veya bir dairenin başkanı olarak görev yapan hâkim, kendisinin üstün olduğu hissiyatını oluşturmaz.

Hâkim, hâkimlik konumuna uygun olmayan kamusal veya özel, ücretli veya ücretsiz herhangi bir görev icra etmez.

Hâkim; ailesinin, hâkimlik mesleğinin icrasında kendi eylemlerine ve kararlarına uygunsuz etkide bulunmasına müsaade etmez.

Hâkim; kendisi, aile üyeleri veya başka bir kişi için özel menfaat elde etmek veya bu kişilerin menfaatlerini desteklemek üzere mesleğin itibarını kullanmaz.

Hâkim; aile üyelerinin, mahkeme çalışanlarının veya yargı erkinin yetkisine tabi olan başka herhangi bir kişinin, hâkimin görevlerini yerine getirirken yaptığı veya yapmayı ihmal ettiği bir şey karşılığında hediye, borç veya iltimas kabul etmesine müsaade etmez.

Hâkim, yargı görevinin dışında hukuki danışmanlık veya adli yardım sağlamaz.

Hâkim, usul kuralları aksini gerektirmediği sürece, hâkimlik görevinin icrası kapsamında önceden baktığı herhangi bir davada veya bu davayla ilişkili başka bir davada hâkimlik görevinin sona ermesinden sonra dahi herhangi bir şekilde yer alamaz.

9. Sorumluluk

Hâkim, bakmakla sorumlu olduğu dosyaları sırasıyla karara bağlamalı, dava işlemlerinde herhangi tarafa öncelik vermemelidir.

Hâkim, davalara ilişkin çalışmalarında gereksiz gecikmelerin yaşanmamasına özen gösterir ve belirlenecek usulü mümkün olduğunca erken şekilde uygulamakla yükümlüdür.

Hâkim; mesai saatlerinden azami istifade sağlanabilmesi amacıyla iş yükünün mantıklı bir şekilde dağıtılmasından sorumludur.

Hâkim, resmi görevi dâhilinde gerekli olmadığı sürece, mesleğinin icrası esnasında edindiği gizli bilgileri ifşa etmez.

10. Çalışkanlık ve Özen

Hâkim, mümkün olan en yüksek performansı elde etmek için tüm bilgisini ve gayretini ortaya koyar ve tamamlanan iş miktarını artırmak adına kaliteden ödün verilmemesini sağlar.

Hâkim, kabiliyetleri ve ilgi alanları doğrultusunda, kendisini sadece mahkeme ve yargısal karar alma süreciyle ilgili görev ve sorumluluklara değil, hâkimlik görevi ve mahkemenin işleyişi ile ilgili diğer görevlere de adar.

Hâkimin mahkeme dışarısındaki faaliyetleri, yargısal görevlerini düzenli ve düzgün şekilde yerine getirmesine engel teşkil etmemelidir.

11. Dernek Kurma Özgürlüğü

Hâkimler, yargı makamını korumak ve geliştirmek amacıyla, kendi çıkarlarını savunan ve bağımsızlıklarını ve yargı gücünün statüsünü koruyan meslek birlikleri kurma ve bu derneklerin çalışmalarına katılma hakkına sahiptir.

12. Kamuyla İlişkiler

Hâkim, kamu nezdinde hâkimlik mesleğinin itibarını yükseltecek şekilde davranır.

Hâkim, görülmekte olan belirli dava süreçlerine ve bu davalardaki mahkeme kararlarına ilişkin bir görüş ifade etmez.

Hâkim; hukuk, hukuk sistemi ve yargı sisteminin işleyişi konularındaki kamusal tartışmalara katılabilir.

Hâkim; kamu içindeyken veya medya, yazılı makaleler, radyo veya televizyon programları, halka açık toplantılar, dersler vs. yoluyla toplumsal olgular konusunda yorumda bulunurken sergilediği görüntünün, ifade ettiği görüşlerin ve genel davranış biçiminin yasal düzenlemelere ve işbu belgenin hükümlerine uygun olmasına azami gayret sarf eder.

Hâkim, dava esnasında ve davayla bağlantılı olarak kendi kişiliğine vurgu yapmaktan ve görüş ve düşüncelerini özellikle medya vasıtasıyla dile getirmekten kaçınır.

13. Hâkimlerle ve Mahkeme Çalışanlarıyla İlişkiler

Hâkimler, mahkemedeki tüm çalışanlara doğru şekilde davranmakla yükümlüdür.

Hâkimler, meslektaşlarıyla ilişkilerini ve mesleki işbirliğini geliştirir ve iyi bir şekilde sürdürür. Hâkim, mahkeme danışmanlarına mesleki gelişimlerinde destek olur.

Hâkim, mahkemedeki stajyerlerin hukuk bilgilerini geliştirmelerini sağlamalı, edinilen bilgilerin ve hukuk teorisinin pratikteki uygulananışının isabetli ve eksiksiz olmasına yönelik gayret gösterilmelidir.

Hâkim, mahkeme danışmanlarının ve mahkeme stajyerlerinin etik davranış düzeylerini işbu Etik Kuralları belgesine uygun olarak geliştirir.

14. Etik Kurallarının İhlali

Hâkimler, işbu Etik Kurallarına uymakla yükümlüdür.

Herkes, bir hâkimin bu belgenin hükümlerine aykırı olan davranışlarına dikkat çekme hakkına sahiptir.

Bir şikâyetin hedefindeki hâkimin görev yaptığı mahkemenin hâkimler kurulu başkanı, söz konusu şikâyeti hâkimler kuruluna sunar.

Hâkimler Kurulu, söz konusu hâkimin şikâyete karşı yanıt vermesini sağlar.

Hâkimler Kurulunun bir şikâyetin haklı gerekçelere dayandığını tespit etmesi halinde Kurul, Etik Kurallarının ihlal edildiği kararını alır.

Hâkim, kararın bildirildiği tarihten sonraki sekiz gün içerisinde Etik Kurallarının ihlal edildiği yönündeki Kurul kararına karşı itirazda bulunma hakkına sahiptir. İtiraz, Mahkemeler Kanunu'nun 107. maddesinin 2. fıkrasında bahsi geçen Kurul tarafından, Kurul üyelerinin oy çoğunluğuyla karara bağlanır.

Nihai karar, hâkimin görevini ifa ettiği mahkemenin başkanına bildirilir.

İşbu Etik Kuralların ihlaline ilişkin hükümler, Etik Kurallarının yürürlüğe girmesinden sonra gerçekleşen ihlaller için geçerlidir.

15. Nihai Hükümler

İşbu Etik Kuralları, 26 Ekim 2006 tarihinde Hırvatistan Cumhuriyeti'ndeki tüm Hâkim Kurulları Başkanları Konseyinin bir oturumunda kabul edilmiş ve aynı gün yürürlüğe girmiş olup Hırvatistan Cumhuriyeti Resmi Gazetesi'nde yayımlanmıştır.

Hâkimlerin Etik Davranış Kodu – Azerbaycan

(Azerbaycan Cumhuriyeti Mahkeme-Hukuk Şurası tarafından 22 Haziran 2007’de onaylanmıştır)

Hâkimlerin Etik Davranış Kodu (bundan sonra “Kod” olarak anılacak) yargı aktivitelerine ilişkin etik prensiplerin ve standartların bir araya getirilmesidir. Bu Kod bazı özel ahlak, iyi davranış ve yargı görevi dışındaki faaliyetleri düzenler ve hâkimin mesleki aktiviteye karşı olan tutumunu belirler.

I. Genel Hükümler

Madde 1. Hâkim görevini gerçekleştirirken devlet, vatandaşlar ve yargı huzurunda ettiği yeminin gereklerine uygun olarak hem mesleki hem de kişisel davranışlarında en yüksek davranış standartlara uymalıdır.

Madde 2. Hâkim, Azerbaycan Cumhuriyeti Anayasası’na, Mahkemeler ve Hâkimler Kanunu’na ve diğer kanunlara saygı gösterir ve riayet eder, yargının dürüstlüğünü ve bağımsızlığını korur ve itibarını yükseltir.

Madde 3. Hâkimin yargıyla ilgili görevleri, diğer her türlü faaliyetinden önce gelir.

Madde 4. Hâkim, hukukun üstünlüğüne riayet eder, olgulara dayanarak karar verir, yargı faaliyetlerinin etik olmasını sağlar ve adil, tarafsız ve serinkanlı davranır.

Madde 5. Hâkim, her zaman yargı makamının onurunu ve yüksek itibarını koruyacak biçimde davranır. Hâkim, yargıyla ilgili görevlerini yerine getirirken hâkimlerin yüksek konumuna, bağımsızlığına, onuruna ve şerefine zarar verebilecek her türlü uygunsuzluktan kaçınır.

II. Yargı Görevlerine Uygulanan Kurallar

Madde 6. Hâkim, yargıyla ilgili görevlerini yüksek sorumluluk duygusuyla yerine getirir, davaları ve bütün unsurları zamanında değerlendirmek için gereken her türlü yasal önlemi alır.

Madde 7. Hâkim, mesleki faaliyetlerine akrabalarının, arkadaşlarının ve yakınlarının müdahale etmesini engeller. Bir hâkimin vereceği karar, aile üyelerinin ve akrabalarının menfaatlerini etkileyebilecek nitelikteyse veya tarafsızlığı hakkında herhangi bir şüphe yaratabilecek nitelikteyse hâkim davadan çekilir.

Madde 8. Hâkim, yargıyla ilgili görevlerini yerine getirirken davanın taraflarıyla ilgili herhangi bir varsayım veya önyargı olmaksızın kanun ve mahkeme önünde herkese (müdafilere, savcılar, şahitler vb.) eşit davranılması ilkesine uyar. Hâkim, herhangi bir ırk, cinsiyet, din ve millet hakkında görüşlerini ifade etmekten ve diğer her türlü ayrımcılıktan kaçınır.

Madde 9. Hâkim, ileri yargı kültürüne sahip olduğunu gösterecek biçimde bütün taraflara nazik davranır, tarafların birbirlerine ve mahkemeye saygılı davranmasını talep eder ve mahkemeye karşı saygısızlık yapan tarafları cezalandırır.

Madde 10. Hâkim, herhangi bir devlet kurumunun, idari kurumun veya bireyin etkisi altında kalmaz ve kamuoyunun görüşü veya eleştirisi, hâkimlerin kararlarının yasallığını ve esasını etkilemez. Hâkim, davaları meslektaşlarıyla birlikte değerlendirirken diğerlerinin görüşlerini gözden geçirdikten sonra kendi kanaatine ve vicdanına göre karar verir.

Madde 11. İdari yetkisi olan hâkim (mahkeme başkanı, mahkeme başkan yardımcısı, kurul başkanı ve geçici görevler icra edenler) sorumluluklarını iyi niyetle yerine getirir, bu yetkilerini diğer hâkimlere baskı yapmak amacıyla kullanmaz ve hâkimlerin bağımsızlığını sınırlayabilecek eylemlerden kaçınır.

Madde 12. Hâkim, yargı görevleriyle alakalı olarak elde ettiği bilgileri ifşa etmez. Hâkim, derdest veya yeni başlayan davalar hakkında kamu önünde yorum yapmaz. Kamu önünde veya gazetecilerle görüşmeleri sırasında kendi görüşlerini ifade etmez. Hâkim, infaz edilen mahkeme kararlarını veya diğer hâkimlerin özel hayatlarındaki eylemlerini sorgulamaz.

Madde 13. Hâkim, bir davanın taraflarıyla ilişki kurmaz ve usule uygun olmayan ilişkiler kurmaktan imtina eder.

Madde 14. Hâkim, aleni yargılama ilkesine uyar. Bu ilke, ancak kanunda belirtilen türde davalarda sınırlanabilir. Hâkim, medya temsilcilerinin yargı faaliyetleri hakkında kamuyu bilgilendirme görevine saygı göstermelidir. Hâkim, elde edilen bilgilerle mahkemeyi etkileme yönünde makul bir şüphe yoksa medya temsilcilerinin faaliyetlerini gerçekleştirmesine fırsat verir. Hâkim, medya temsilcileriyle davranışlarını veya davayı etkileyebilecek türde ilişkiler kurmaz ve söz konusu ilişkileri kendi menfaatleri için kullanmaktan imtina eder.

Madde 15. Hâkim, hâkimlik görevlerini özenli bir biçimde yerine getirebilmek için mesleki yetkinliklerini artırır ve teorik ve pratik bilgilerini sürekli olarak geliştirir.

Madde 16. Hâkim, görünüş itibariyle tertiplidir, duruşma salonunda yargıyı simgeleyen özel hâkim cübbesi giyer, usule ilişkin belgeler tertip ederken kanunlara uyar ve devlet dilinin gereklerine uyan kelimeler ve ifadeler kullanır.

Madde 17. Hâkim, kendisinin veya aile üyelerinin özel menfaatleri için yargı görevinin itibarını kullanmaz, ailesinin, sosyal ve diğer ilişkilerinin yargı görevinin itibarını zedelememesini sağlayacak biçimde davranır.

Madde 18. Hâkim, baktığı davalarla ilgili hediye, ödül, iltimas veya menfaat kabul etmez; davanın sonucunu etkileyebilecek hizmetlerden yararlanmaktan imtina eder.

III. Hâkimin Yargı Dışı Aktiviteleri

Madde 19. Hâkimin bireysel davranış standardı kendisinin adaletli, önyargısız ve tarafsız olduğu konusunda herhangi bir şüphe uyandırmamalıdır.

Madde 20. Hâkim yargının itibarına zarar vermeyecek sosyal aktivitelerde yer alabilir, yargı çalışanlarının çıkarlarını ve meslekî gelişimlerini ve bağımsızlığın korunmasını savunan hâkim birlikleri kurabilir. Hâkim bağımsızlığını veya tarafsızlığını olumsuz yönde etkileyebilecek her türlü faaliyetten kaçınır.

Madde 21. Hâkim öğretme ve araştırma amaçları dışında herhangi bir göreve atanmaz ya da seçilmez; malî ilişkilere ya da iş ilişkilerine dâhil olmaz.

Madde 22. Hâkim herhangi bir siyasi partiye ya da harekete üye olmaz, bunları herhangi bir şekilde desteklemez, kitlesel eylemlere katılmaz, siyasi görüşünü açıkça ifade etmez.

Madde 23. Hâkim yargı görevlerinin ifası ile çatışmadığı ve tarafsızlığının sorgulanmasına sebep olmadığı sürece yasal sistem ve yargı ile ilgili olarak yasama ve yürütme organları ve belediyelerle karşılıklı olarak işbirliği yapabilir.

IV. Hâkimlerin Aktivitelerinin Değerlendirilmesiyle Kodun İlgisi

Madde 24. *Bu Kodda yer alan gerekliliklerin ihlali hâkimin faaliyetleri değerlendirilirken dikkate alınır.*

Hollandalı Hâkimler Birliği (NVvR) – Yargı Etiği Kılavuzu

1. Giriş ve Başlangıç Prensipleri

1.1 Yargı, demokratik devletimizde hukukun üstünlüğünün temel yapıtaşlarından biridir.

Adaletin idaresi, hukukun üstünlüğünün idamesine ve vatandaşların hukuka olan güvenini devam ettirmeye katkıda bulunur. Bu nedenle hâkimlerin topluma sağladıkları güvenin sürekli olması gerekmektedir. Hâkimlerin toplumda oynadığı rol, kendilerine verilen görevler, ilgili kapsamlı beceriler ve özel sorumluluk, yüksek standartlar sergilemelerini gerektirmektedir.

Uyuşmazlıkların tarafsız ve bağımsız bir hâkim tarafından görülmesi ve bir hükme bağlanması vatandaşların adalete olan güveni ve toplumdaki güven ve hakkaniyet için temel teşkil eder; bu durum ayrıca vatandaşların hukuku kendi ellerine almalarını yani ihkak-ı hakka başvurmalarını engeller. Yargısal incelemenin amacı yasalara uyulduğunu, keyfilikten kaçıldığını, hükümetin eylemlerini gerçekleştirirken yasalara uyduğunu ve vatandaşların yasal korunmadan faydalandığını garanti altına almaktır.

Bireysel davada tüm olayları ve koşulları temel alarak adil kararlar vermek hâkimlerin görevidir. Hâkimlerin görevlerini yerine getirmek için gerekli yeteneklerin farkında olmaları ve bu becerilere belli ölçüde sahip olmalarını garanti altına almaları gerekir.

1.2 Toplumun hâkimlerin oynadıkları rol konusunda artan farkındalığı ve hâkimlerin de kendi performansları için neyin gerekli olduğu konusundaki mülahazaları, bu mesleki ilke kurallarının hazırlanmasına yol açmıştır. Mesleğe katılanların sayısındaki artış ve hâkimlerin birkaç hâkimden oluşan bir panelde karar verme olasılığının geçmişte olduğundan daha az olması, Hollandalı Hâkimler Birliği girişimiyle hazırlanan hâkimlerin tarafsızlığı ve yargı dışı görevlere dair kılavuza¹ ek olarak yeni bir yazılı kod ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. İşbu belge, hâkimlerin toplumdaki konumları ve dışarıdan gelmesi muhtemel müdahale ve etkiler konusunda daha fazla farkındalık kazanmalarına yardımcı olacak bir kılavuz görevi görmeyi amaçlamaktadır. Bu etkiler hâkimlerin çalışma biçimlerine daha eleştirel bir yaklaşım getirirler.

Yazılı bir kod hâkimlerin rollerini algılayış biçimlerine dair topluma bilgi verir ve durumu kavramalarına olanak sağlar. Bu belge güncel algıları yansıtır olsa da kesin değildir, bir hâkimin karşılaşabileceği tüm etik sorulara yanıt getireceği anlamına gelmemektedir, zira böyle bir durum mümkün de değildir. Bu belgenin açık amacı hâkimleri kendi kendilerini

¹Her iki belge de www.rechtspraak.nl adresi üzerinden bulunabilir.

değerlendirmeye davet etmek ve meslektaşlarıyla ayrıntılı görüş alışverişinde bulunmalarını sağlamaktır.

Hollandalı Hâkimler Birliği dâhilinde, Hollanda Yargı Konseyi ve Başkanlık Konseyi tarafından 2010 yılında hazırlanan Yargı Etiği Kodu'na² ek olarak ek bir koda ihtiyaç duyulup duyulmadığı sorusu ortaya atılmıştır. Bu sorunun cevabı ise tüm içtenlikle 'evet' olmuştur. Yargı Etiği Kodu, hâkimler ve diğer çalışanlar dâhil olmak üzere tüm yargı çalışanları için geçerlidir. Bu durum kurumsal çıkarlar ışığında, bu temelde ele alındığında değerli bir girişimdir. Fakat aynı nedenden dolayı bu kod fazlasıyla özet halindedir ve koşulları, ilgili kapsamlı becerileri ve sorumlulukları olan, istisnai anayasal bir görev yürüten hâkimlere kılavuzluk etmek için fazlasıyla genel anlamıyla ifade edilmiştir.

1.3 Yargı Etiği Kuralları temel değerlerin davranışsal normlara dönüştürülmüş halidir.

Yargının bu temel değerlerini sıralamak hem hâkimin kendi performansını görmesi açısından hem de toplumun yargıdan ve hâkimlerin davranışlarından neler bekleyebileceğinin göstergesi olması açısından önemlidir. Bazı uluslararası belgeler bu temel değerleri incelemişlerdir, biz de bunlardan birkaçına değinmek istiyoruz. 2011 yılında Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi (CCJE) Hâkimlerin Magna Carta'sını³ hazırlamıştır. Ayrıca Avrupa Yargı Kurulları Ağı Kodu⁴ ve Bangalor Yargı Etiği İlkeleri⁵ de bulunmaktadır. Buna ek olarak, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi 2010 yılı 12 sayılı Tavsiye Kararında (CM/Rec (2010) 12)⁶ yargı bağımsızlığının kapsamı hakkında geniş çaplı ve oldukça detaylı bir açıklama yapmıştır.

NVvR yol gösterici ilkeler olarak, hâkimler için temel olarak kabul edilebilecek **bağımsızlık, otonomi, tarafsızlık, dürüstlük, uzmanlık ve profesyonellik** gibi değerleri çekirdek değerler olarak almıştır. Bu değerler tüm uluslararası belgelerde ve diğer pek çok ülkenin yargı etiği kodlarında bulunabilir. Hollanda için ise, detayları bu belgede bulunan davranışsal normlar açısından ilham kaynağı olurlar. Ayrıca bu değerler Hollanda kanunlarında da bulunabilir.⁷

---

² www.rechtspraak.nl

³ www.coe.int/CCJE

⁴ www.encj.eu

⁵ www.coe.int

⁶ www.coe.int/CCJE

⁷ Hollanda Anayasası'nın 116 ve 117. Bölümlerinde; Adli Yargı Yasası'nın (*Wet op de rechterlijkeorganisatie*) 7, 12, 23, 24 ve 96. Bölümleri ve Yargı Memurları (hukuksal statü) Yasası'nın (*Wet rechtspositierechterlijkambtenaren*) 19, 44, 46c ve 461. Bölümleri, diğerleri arasında.

1.4 Hâkimlerin etik kodunu yol gösterici ilke olarak kabul edebilmesi için bazı ön şartların karşılanması gerekmektedir. Bunlardan 3. bölümde bahsedilmiştir. Bu ön şartlar devletin diğer iki erki ve yargı örgütlenmesiyle ilgilidir.

1.5 NVvR Üyeler Konseyi, 26 Eylül 2011 tarihinde NVvR Yargı Etiği Kodu'nu kabul etmiştir.

2. Hâkimler İçin Yargı Etiği Kuralları

Giriş

Bu Yargı Etiği Kurallarında hâkimlerin kendi sorumluluklarına ve hâkim olarak iş ve davranışlarının etkileri ve sonuçları hakkındaki farklılıklarına vurgu yapılacaktır. Bu Kurallar, hâkimlerin görevlerini icra ederken başvurabilecekleri bir yargı etiği referans çerçevesi olarak işlev görmektedir. Ayrıca bu Kurallar hâkimlik görevinin hâkimin özel hayatında bırakabileceği etkiyi de hesaba katmaktadır.

Hâkimlerin üye olduğu birçok çeşitli uluslararası kod bulunmaktadır. İşbu Kurallar Avrupa Yargı Kurulları Ağı tarafından hazırlanan kurallar ile şekil bakımından uyumludur ve aynı zamanda özünde katı bir şekilde Hollanda kültürünü ve geleneklerini temel alır. Aşağıda, söz konusu temel değerlerin özü, ardından davranış kuralları olarak bir yorum gelir.

2.1 Bağımsızlık

Yargı bağımsızlığı, hâkimlerin sahip olduğu bir ayrıcalık değil, demokratik bir devlette hukukun üstünlüğü ilkesi altında vatandaşların sahip olduğu temel haktır.

Bağımsızlık güçlerin yasama, yürütme ve yargı olarak anayasa tarafından ayrılmasının bir yansımasıdır. Yargı bağımsızlığı hâkimin kararının sosyal, ekonomik ve politik baskılardan etkilenmemesini garanti altına alır ve belli bir davada hâkimin ilgili olaylar ve yasal prensipler hakkındaki takdirini temel alır. Hâkim kendisine verilen bağımsızlığı toplumun hizmetine sunar ve bu bağımsızlığa esas ve kapsam sağlar. Bunu yaparken vatandaşların haklarını ve ayrıcalıklarını göz önünde bulundurur.

Hâkim görev aldığı her davada korkmadan ve dış baskıya maruz kalmadan yasayı uygular. Hâkimin konumunun bu tanımı yargı bağımsızlığının merkezi boyutunu oluşturmaktadır. Hâkim kararını davanın esasına ve kendi vicdanına uygun bir şekilde, davanın taraflarının

veya hükümet organlarının uygunsuz etkilerinden uzak veya başka bir oluşuma tabi olmayacak bir biçimde vermelidir. Hâkim kendi adalet duygusunun, yasalar ve kendi vicdanı tarafından yönlendirilmesine müsaade eder. Hâkim toplumda yaşanan gelişmelerden ve bakış açılarından haberdar olduğunu garanti altına alır ve bunları kararına dâhil eder; gerektiğinde ilgili gerçeklerin bağımsız değerlendirmesini ve içtihadın ve yasanın yorumlanmasını yol gösterici ilke olarak edinir.

Hâkim sürekli olarak kendi bağımsız karar verme yetisini gözlemler. Hâkim toplumda büyük destek görmeyeceğini düşündüğü kararlarda bile karar almak için profesyonel cesarete ihtiyacı olduğunu farkındadır. Kimi zaman ise, hâkimin adil bir karar vermesi için kanunun sınırlarını incelemesi gerekebilir. Hâkim kararının toplumun bütününde tartışmaya neden olabileceğinin bilincindedir.

2.2 Otonomi

Otonomi hâkime bir yandan yargı görevini icra etmek için gerekli özgürlüğü sağlarken öte yandan görevinin icrasından doğan tam sorumluluğu kendisine verir.

İç bağımsızlık olarak da tanımlanan otonomi hâkimin görevi dâhilinde yapabileceği manevralara işaret eder. Bu otonomisini bağımsız performansı ve bağımsız hüküm verme yetkisiyle gerçekleştirirken aynı zamanda verimlilik ve yasallık kaideleriyle uyum göstermesi gereken bir örgütün parçasını oluşturur.

Hâkim hem çalıştığı kurum hem de iş arkadaşları bakımından görevinde hem bağımsız hem de otonomdur. Hâkim iş arkadaşlarına danışabilir fakat aldığı kararlardan kendisi sorumludur.

Hâkim davaların hızlı bir şekilde sonuçlanmasına önem vererek çalışmalarını yürütür ve aynı zamanda kararların içeriğinin kalitesinden ödün vermediğinden de emin olur.

Organizasyonel ve yönetsel çerçeveye uygun olarak hâkim çalışma şeklini kendisi belirlediğini bildirir.

Hukukun gelişimi ve buna bağlı olarak da hukukun tek tip bir bütün olarak uygulanması oldukça önemlidir, bu nedenle hâkimlerin gelişmekte olan önemli iş birlikleri dâhilinde meslektaşlarıyla iş birliği yapmaları beklenebilir.

Hukukun tek tip uygulanmasının iki boyutu bulunmaktadır: Bir yandan hâkimin otonomisini sınırlarken öte yandan yargı sisteminin kalitesinin önemli bir boyutunu teşkil eder. Hâkim yasayı uygularken tek tip uygulamanın yaygınlaştırılmasının önemini dikkate alır ve prensip olarak bakım tahsis normları ve alt bölge mahkemeleri hâkimlerinin ihraç konusundaki

kuralları gibi iş arkadaşları tarafından da benimsenen tavsiyelerle yönünü tayin edebilir. Hâkimin bu tavsiyelere uymaması durumunda bu kararın gerekçesini belirtmesi gerekir.

2.3 Tarafsızlık

Hâkimler için tarafsızlık adil yargılanmanın temeli olan, taraflara eşit şekilde muamele edilmesi temeline dayanmaktadır.

Tarafsızlığın çekirdek değerinin temelinde hâkimin uyuşmazlıkların çözümünde ön yargılı olup olmaması yatmaktadır. Adaletin tarafsız bir şekilde yönetilmesinin koşulu hâkimin kendi yerleşik fikirlerini, önyargılarını, tercihlerini göz ardı etmesi ve kendi çıkarına olabilecek herhangi bir duruma itibar etmemesi şartına bağlıdır. Tarafsız yönetim vatandaşların adalet sistemine olan güvenleri üzerine inşa ettikleri temelin bir parçasını oluşturur.

2.3.1. Hâkim taraflara olan yaklaşımında, her iki tarafa da açıkça eşit şekilde muamele eden objektif bir izleyici rolü benimser. Tarafsızlık ilgisizlik veya kayıtsızlık ile aynı anlama gelmemektedir.

2.3.2. Hâkim peşin hükümlerden ari ve önyargısız bir şekilde karar verir. Bu nedenle hâkim bu fikir ve önyargıların farkındadır ve hüküm verirken bunların etkisi altında kalıp kalmadığını sorgular. Hâkim hem mahkeme salonunun içinde hem de dışındaki davranışlarının halkın tarafsızlık algısını tehlikeye atmamasını temin eder. Hâkim her kişinin bireyselliğini göz önünde bulundurarak taraflara eşit bir şekilde muamele eder. Hâkim kendisinininkilerin yanında başka kültürlerin, normların ve düşüncelerin olduğunun farkındadır ve gerektiğinde bunları da göz önünde bulundurarak karar verir.

2.3.3. Yargı dışı aktivitelerin katı bir bireysel, yönetsel, görevle alakalı ve siyasi bir karakteri olabilir. Yargı dışı aktivitelerinin göreviyle uyum içerisinde olup olmadığına karar vermek ise hâkimin görevidir. Hâkim ve hâkim yardımcıları, yargı dışı aktivitelerin, önceki 3 yıl içerisinde gerçekleştirdikleri yargı görevlerinin, hâkimlik görevine ek olarak gerçekleştirdikleri diğer aktivitelerin gerçekte var olan ya da algılanan çıkar çatışmalarına neden olmadığını garanti altına almalıdır. Bu başlama noktası yargı dışı görevlere dair kılavuzda daha detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Hâkimin yargı dışı göreviyle alakalı olarak açık ve şeffaf olmasına ve yargı dışı görevine dair kayıtların güncel tutulduğuna dikkat etmesi gerekir.

Hâkim herhangi bir vatandaş gibi doğal olarak siyasi partilere üye olma konusunda özgürdür. Hâkimler için davranış kuralları belirleyen birkaç uluslararası belgede siyasete aktif olarak katılım desteklenmez ve bu durum pek çok ülkede yasaktır. Siyasete katılım Hollanda'da

yasak olmasa da, hâkimlerin, bu durum taraflılık görünümü verebileceği için herhangi bir temsilci pozisyonunu kabul etmemeleri gerekmektedir.

2.3.4. Hâkim, objektif bir izleyicinin gözünde taraflı görünmekten kaçınır. Hâkim şahsi, idari ya da iş ilişkileriyle ilgili veya bunları etkileyebilecek davalarda karar vermeyerek taraflılık görüntüsünden kaçınır. Bu durum daha önceki ilişkilere de eşit şekilde uygulanır.

Kendisine verilen görevleri gerçekleştirmede hâkim aynı davaya farklı ehliyetlerle dâhil olmaktan kaçınır. Hâkim aynı davaya geçmişte dâhil olduysa ve aynı taraflar arasındaki davalarda sürekli olarak görev aldıysa tarafsızlığı sorgulanabilir.

Hâkim olaylar ve şartlar dolayısıyla tarafsızlığına dair gerekçeli bir endişe öngörüyorsa davadan çekilebilir ya da davayı bırakmayı talep edebilir. Hâkim davayı neden bıraktığına dair nedenleri açıklarken taraflara karşı olan şeffaflığını sürdürmelidir. Hâkim karşısına çıkan zorlukları, yasal prosedürün kalitesini arttırabilecek, tarafların elindeki bir araç olarak görür.

Buna ek olarak hâkim, partnerinin görevlerinin ve yardımcı görevlerinin, kan bağı veya kayın hısımlığı olan akrabalarının ve evliliğinin tarafsızlığını etkileyebileceğinin veya taraflılık görünümü verebileceği gerçeğinin farkındadır. Bu paragrafın ışığında, bu prensibin derinlemesine ele alındığı hâkimlerin tarafsızlığına dair Kılavuza başvurulmalıdır.

2.4 Uzmanlık ve Profesyonellik

Hukukun kaliteli bir şekilde yönetimi profesyonel ve işinin ehli hâkimlere ihtiyaç duyar.

İşinin ehli bir hâkim tüm gerekli bilgi ve beceriye sahiptir. Güncel hukuka dair detaylı bilginin yanı sıra, profesyonel bir tutumla beraber teknik beceriler gibi diğer boyutlar da aynı şekilde önemlidir. Bir hâkimin profesyonelliği bu nedenle bir hâkim olarak tutumunu ve yeterliliğini de ifade eder ve bu şekilde bir vatandaşın hukuk sistemine olan güvenine katkıda bulunur.

2.4.1 Hâkim kendisine gelen davalarda adalet dağıtmaya yetkindir ve yeterince yetkin olmadığını düşündüğü durumlarda davayı reddedecektir. Kendi uzmanlığını kazanmak ve bunu devam ettirmek hâkimin sorumluluğudur. Bu amaçla hâkim kendi hukuk alanında önemli olabilecek ulusal ve uluslararası gelişmeleri takip eder.

Gerektiğinde hâkim belli bir hukuk alanında uzmanlaşır. Hâkim, eğitime devam etmenin ve aldığı herhangi bir dersin kalitesini değerlendirmenin kendi sorumluluğunda olduğunun bilincindedir.

- 2.4.2** Hâkim profesyonel bir tutum sergiler ve kendisine gelen davalarla hakkıyla ve layıkıyla ilgilenmek için gerekli olan becerilere sahiptir. Hâkim görevlerini özenle yerine getirir ve davaları sonuca bağlamada çabukluğun adaletin yönetiminin kalitesine katkı sağlayan önemli bir faktör olduğunun bilincindedir. Hâkim verdiği kararın, karardan etkilenenlerin yaşamında ve toplum üzerinde bırakabileceği önemli etkinin farkındadır. Bu nedenden ötürü hâkim her davaya gerekli olan özeni ve dikkati gösterir.

Hâkim her zaman verdiği hükümlerin kalitesinden sorumludur. Hâkim ne zaman dışarıdan uzmanlara danışacağını, bu kişilere sorulması gereken soruları ve bu kişilerin esasa nasıl bir katkısı olacağını bilir. Hâkim profesyonelliğin meslektaşlar ile gerçekleştirilen bilinçli istişareler anlamına geldiğinin ve mevkidaşlarıyla değerlendirme yapmanın hâkimin kendi performansını geliştireceğinin farkındadır. Bu nedenden ötürü hâkim diğer hâkimlerden geri dönüş almaya hazırdır. Buna mukabil, kendisi de aynısını meslektaşları için yapmaya hazırdır.

Hâkim kendisine yardım eden çalışanlara saygıyla davranır, uzmanlıkları ve tecrübeleriyle gerekli katkıda bulunmaları için gereken alanı bu kişilere sağlar, fakat aynı zamanda, hâkim verdiği kararlarda son sorumluluğun kendisine ait olduğunu bilir.

- 2.4.3** Hâkim dava taraflarına ya da dâhil olan başka kişilere karşı olan tutumunda, mesela cezai bir davada mağdura karşı olan tutumunda, saygılı olmalıdır. Hâkim mahkeme salonunda doğru ortamı nasıl yaratacağını bilir. Hâkim bir duruşma sırasında yargılamayı yönetmek ve yönlendirmek için gerekli iletişim becerilerine sahiptir ve ayrıca herhangi bir uyuşmazlığın en uygun şekilde çözülmesi için mahkûmiyet yetkisine sahiptir. Hâkim davaya dâhil olan herkesin çıkarını gözetir. Hâkim tarafları profesyonel bir şekilde dinleme ve onlara profesyonel bir biçimde yaklaşma yeteneğine sahiptir. Bu durum ise tarafları argümanlarının dinlendiğine ve kendilerinin ciddiye alındıklarına inandırır. Hâkim duruşmada hazır bulunan taraflara prosedüre ve olayların ilerleyişine ilişkin net bir açıklama sunar. Hâkim, yalnızca anlaşmazlığın çözümü bağlamında bir karara varmak için gerekli olan soruları sorar. Hâkim bir davada verdiği hüküm konusunda şeffaftır. Hâkimin kararı dâhil olan taraflar için açıktır ve hükmün arkasındaki gerekçe bu hükmün neden verildiğini

açıklar. Bunu yaparken hâkim, toplumun bilgilendirilmesi ihtiyacı ve davaya dâhil olanların mahremiyeti arasındaki uygun dengeyi temin eder.

Hâkim hukuk zemininde taraflarla ve diğer katılımcılarla iletişim kurabilir. Duruşma salonundaki medya mensupları ile nasıl başa çıkacağını bilir. Mahkeme salonu dışında hareket ediyorsa gerçekleştirdiği mesleki rolün farkındadır ve beyanlarının bırakacağı muhtemel etkiyi şimdiden öngörmüştür. Hâkim basına bilgilendirme yapma görevi ya da bilimsel dergiler dışında toplum içinde diğer hâkimlerin kararları hakkında fikir veya görüş beyan etmez.

2.5 Dürüstlük

Yargı dürüstlüğü hukukun üstünlüğünün meşruluğu için hayati derecede önemlidir.

Hâkim dürüstlük konusunda kendisine yüksek standartlar belirler çünkü başkalarının yasalara nasıl uyacağını denetlemekle yükümlüdür. Bu çekirdek değer, gerektiğinde, hâkime baskı altında dahi akıntıya karşı yüzme ve sağlam durma konusunda ilham verir. Toplum hâkimden, diğer kişilerin yasalara uyup uymadığını kontrol etmek görevi olduğu için tam anlamıyla bir örnek teşkil etmesini bekler. Bu şekilde hâkim toplumdaki gerekli yetkiyi kullanmaya devam edebilir ve halkın sürekli güvenini yaşayabilir. Dürüstlük ile hareket etmek diğer çekirdek değerlerin temelini oluşturan bir ön koşuldur.

2.5.1 Hâkim kusursuzdur, diğer bir değişle hâkim dürüsttür ve şantajla açık değildir. Hâkim görevi dolayısıyla sahip olduğu araçları uygunsuz yere kullanmaz. Hâkim mevcut davada ya da sonraki davalarda verdiği hükmü etkileme amacıyla verildiğini bildiği ya da bundan şüphe duyduğu hediyeleri kabul etmez. Hâkim görevi sırasında dikkatine sunulan tüm bilgiyi özenli bir şekilde inceler ve gizlilik veya ifşa etmeme yükümlülüğüne sıkı sıkıya bağlı kalır.

Hâkim herhangi bir hiyerarşik ilişkinin yargısal karar verme sürecini etkilemesine izin vermez ve meslektaşlarının da karar verme süreçlerinde kendisinin mevkisinin ve kıdeminin etki yaratmamasına ya da bu sürece engel teşkil etmemesine dikkat etmelidir.

Adil kararlar almak, herhangi bir yasanın katı uygulanma şekli bu durumu engelliyor gibi görünse dahi hâkimin görevidir. Hâkim, kararı toplumdaki bir çoğunluğun veya azınlığın görüşüyle çeliştiğinde dahi kararlı olabileceğini gösterir, ki bunu gösterebilmek için de gerektiğinde ‘buraya kadar’ diyebilme cesaretine sahiptir.

Dürüstlüğün gerekli olmasının bir sonucu ise hâkim bir davayı incelemek için yeterince destek görmüyorsa, kendisine verilen kaynaklar davayı sonuca bağlamak için yeterli

gelmiyorsa ve iş baskısından dolayı kararı olumsuz etkileniyorsa verilen görevi organize etme sorumluluğunu kendisi üstlenmelidir. Hâkim bunu adaletin düzgün bir şekilde idare edilebilmesi adına kendi sorumluluğu temelinde gerçekleştirir.

2.5.2 Hâkim önyargılı değildir ve yargılama yaptığı davalarda herhangi bir tarafa ayrıcalık tanımaz. Mesleki ve kişisel performansı sayesinde hâkim adaletin halk üzerindeki imajına, yargı teşkilatına ve hâkimlik makamına zarar vermediğini garanti eder.

2.5.3 Hâkim ihtiyatlı ve saygılı bir biçimde davranır ve bu tutumunu mahkeme salonundaki taraflara belli eder. Hâkim davacılara ve yasal işlemlere katılan diğer katılımcılara anlayışla, nazıkçe ve adilane muamele eder. Hâkim sadece kendi davranışlarını yakından takip etmekle kalmaz, diğer kişilerin davranışlarını da gözlemler. Dürüstlük ayrıca hâkimin meslektaşlarının davranışlarını özenli ve dürüst bulmaması durumunda onlara karşı çıkması anlamına gelmektedir.

2.5.4 Kamudaki pozisyonu nedeniyle hâkimlerden yüksek standartlar beklenir, fakat aynı zamanda hâkimin özel hayat hakkı da bulunmaktadır. Hâkimin özel hayatı ve kamuda kendisine yüklenen talepler arasındaki dengeyi yakalamaya çalışması gerekmektedir. Hâkimin sosyal aktivitelerinin görevini düzgün yerine getirme konusunda bir olumsuzluk teşkil etmediğine dikkat etmesi gerekir. Diğer her birey gibi, hâkimin de kendi görüşü olma hakkı vardır, fakat hâkim halk tarafından hukuk sisteminin bir temsilcisi olarak görüldüğünün bilincindedir ve toplum içerisindeki görünüşünün hâkim olarak kendisinin ve bir bütün olarak hukuk sisteminin otoritesine zarar verebileceğinin farkındadır. Bu da hâkimin yargıya intikal etmiş görülmekte olan meseleler üzerinde kamuya açık bir açıklama yapmayacağı anlamına gelir. Hâkim bunu sadece kamuyu bilgilendirmeden sorumlu olduğu veya bilimsel yayınlar için yapabilir. Hâkim, sosyal medyayı kullanırken suskun davranır ve bunların kullanımının istenmeyen bağlantılara neden olabileceğinin farkındadır.

3. Hâkimin En İyi Performansını Sergilemesi İçin Ön Koşullar

Hâkim toplumun bir üyesidir ve tek başına değil de diğerleriyle işbirliği içerisinde bir örgütün parçası olarak faaliyet gösterir. Hâkimin görevini tam anlamıyla yerine getirebilmesi için birtakım ön koşulun yerine getirilmesi gerekmektedir. Hükümet ve yargı örgütlenmesi gerekli olanakları sunmadığı sürece hâkim görevini gerektiği gibi yerine getiremeyecektir.

3.1 Devletin Diğer Kolları Olan Yasama ve Yürütme Tarafından Yerine Getirilmesi Gereken Harici Koşullar

Güçler ayrılığı ilkesi göz önüne alındığında, yargı kolu istisnai bir konuma sahiptir. Bu temel prensip, hukukun üstünlüğünün düzgün bir şekilde işlemesi için yargıya devlet içinde bağımsız, ayrı ve eşit bir statüye izin verilmesidir. Hollanda Anayasası'nın 116(4) ve 117. maddesi ve ikincil kanunlarda belirtilen yargı güvenceleri, parlamento ve hükümet açısından işlevsel bir bakış açısıyla yargıyı bağımsız bir konuma yerleştirmektedir.

Yargı bağımsızlığı hâkimler tarafından şekillendirilir. Yargı bağımsızlığının garanti edilebileceği bir yasa çerçevesi hazırlamak yasamanın görevidir. Kanunlar incelemeye tabi ve uygulanabilir olmalıdır. Kuvvetler ayrılığı ilkesinin işleyebilmesi için, devletin her üç kolunun da birbirlerinin rolüne saygı göstermesi önemlidir.

3.2 Yargı Örgütlenmesi Tarafından Yerine Getirilmesi Gereken İç Ön Koşullar

Operasyonel yönetim alanındaki gelişmelerin etkisi yargının giderek daha fazla vatandaşa sunulan ve sağlanması mümkün olduğunca verimli ve etkili olması gereken bir hizmet olarak görülmesi anlamına gelmektedir. Yargı teşkilatının etkinlik ve doğruluk gereklerine uyması gerektiği açıktır. Ancak, teslim süreleri ve dava bütçelerinin getirilmesi gibi operasyonel yönetim adına bir hâkime uygulanan baskı, hâkimin belirli bir vakada doğru şekilde uygun bir karar alma özgürlüğüne sahip olmamasına neden olmamalıdır. İçerik ve operasyonel yönetim arasında daha iyi bir denge adaletin idaresinin kalitesini geliştirecektir. Tabii ki bu noktada zamana riayet de önemli bir faktördür.

Davaları düzgün bir şekilde sonuçlandırmak ilk olarak hâkimin görevidir ve kurul veya organizasyon hâkime, bu sorumluluğu dikkate alarak görevini yerine getirmesi için kolaylıklar sağlamalıdır. Hâkim verilen tavsiyeleri uygular ve kılavuzları takip ederse bu durum hukukun bütününe hizmet etmesine yardım eder, yani tavsiyelerin ve kılavuzların hâkimler arasında büyük destek görmesi önemlidir. Bunu sağlamanın bir yolu, tartışmayı öncelikle mahkemeler düzeyinde düzenlemek ve daha sonra bu tartışmayı ulusal düzeyde tek tip bir ulusal hukuk uygulaması geliştirmek amacıyla ilerletmektir. Yargı Kurulu'nun ve yürütme organlarının bu durumu kolaylaştırmaları gerekmektedir.

Davaların objektif ve şeffaf bir biçimde paylaştırılması bağımsızlığın ve tarafsızlığın garantisi olarak gereklidir ve hâkimlerle istişare içerisinde böyle bir sistem kurulması kurulun veya organizasyonun görevidir.

Standartlarını ve bilgisini gereken yüksek seviyede tutmak hâkimin görevidir, fakat kurul veya organizasyon hâkime temel ve elzem becerileri edinmesi ve bu becerileri devam ettirebilmesi için olanak sağlamalıdır. Bu bağlamda, hâkimler mevcut yılda en az 30 çalışma saati normunu mutlak minimum olarak görürler. Bir ölçme ve değerlendirme sisteminin, kurulun veya organizasyonun düzenlediği veya sunduğu herhangi bir dış veya kurum içi eğitimin kalitesi konusunda garanti sağlaması gerekmektedir. Hâkim bundan daha fazlasına ihtiyacı olduğunu düşünüyorsa, kurul veya organizasyon her zaman kendisine yardım etmeye hazır olmalıdır. Kurul veya organizasyon da bu bağlamda kolaylaştırıcı bir rolü bulunmaktadır. Amirler, hâkimin bilgi ve becerisini güncel tutma yöntemine dair görüş hazırlayabilir ve kurul veya organizasyon mesleki eğitim ve uzmanlık konusunda gerektiğinde rehberlik edebilir. Kurul veya organizasyon kişisel bir eğitim planı hazırlamayı zorunlu hale getirerek, hâkimin ilgisini ilgili eğitim ve uzmanlığa odaklar.

Belirli bir davayla ilgilenmek için yeterli uzmanlığa sahip olup olmadığına karar vermek her bir yargıcın kendi sorumluluğunda olsa da, mahkemenin yönetimi, yargı alanındaki bilgi dağılımını etkileyebilir. Yargıda rotasyon sistemini uygulamak bu hedefe ulaşmanın yollarından biri olabilir, fakat hâkim bir bölümden veya hâkimlikten diğerine geçerse belirli özel bilgilerin kaybedilebileceğinin de farkında olmak gerekir. Hâkime değişiklik yapıldığında yeni hukuk alanına alışması için gerekli fırsat verilmelidir, fakat daha genel olarak kurulun veya organizasyonun, hâkimin aşına olmadığı bir alana ait davalarda çalışmaya zorunlu hissetmediğinden emin olması gerekir.

Kurulun veya organizasyonun hâkimlerin bölümden bölüme veya belirli bir hâkimlikten başka bir hâkimliğe geçirilmesi işleminin prensip olarak gönüllülük esasına uygun olarak yapıldığına dikkat etmesi gerekir ve ayrıca hâkimlerden mülahazalarında kurulun veya organizasyonun çıkarlarını dâhil etmeleri beklenebilir. Rotasyonun bir ceza yolu olarak kullanılması kabul edilemez.

HÂKİMLERE YÖNELİK REHBER İLKELER, DEĞERLER VE NİTELİKLER - BELÇİKA

Sorumlu Editör: Adalet Yüksek Kurulu

D/2012/12847/2

Hâkimlere Yönelik Rehber

Nadia De Vroede'un anısına ithafen.

Onun daimi özverisi olmadan, bu çalışma ortaya çıkamazdı.

25 Haziran 2012 tarihinde Hâkimler Danışma Konseyi Genel Kurulunca kabul edilmiştir

27 Haziran 2012 tarihinde Adalet Yüksek Kurulu Genel Kurulunca kabul edilmiştir.

GİRİŞ

Bu derlemede yer alan ilke, yorum ve tavsiyelerin amacı hâkimler için davranış kodları oluşturmaktır. Bu ilke, yorum ve tavsiyeler hâkimleri desteklemek, yönlendirmek ve yargı kurumuna kendi etik kodunu daha iyi idrak edebilmesini sağlayan bir çerçeve sunmak amacıyla hazırlanmıştır. Aynı zamanda, hâkimlerin görevinin karmaşıklığının daha iyi anlaşılması için yasama ve yürütme erklerinin temsilcilerini, yargı mensuplarını ve halkı aydınlatma amacındadır.

Bu belge hâkimlere yönelik bir rehber niteliğindedir. Bir disiplin kodu ve disiplin mercilerinin kullanımına yönelik bir derleme değildir ve disiplin kovuşturmalarında esas alınamaz. İlkeler belirli bir durumda nasıl hareket etmesi gerektiğini sorgulayan hâkime olumlu yönde rehberlik etmek için tesis edilmiştir. Bu sebeple, yasaklar listesiyle sınırlı olabilecek tamamen negatif bir görüşün ötesindedir.

Bu etik kodları 2010 yılında Avrupa Yargı Kurulları Ağının (AYKA) kabul ettiği metinden ve farklı ülkelerin çeşitli etik kodu derlemelerinden esinlenmiştir.

AYKA etik kodunu yargı erkinin temel değerlerinden yola çıkarak tanımlamıştır. Bu temel değerlerden ileri gelen ilke ve kişisel özellikler belirtilmiş ve açıklanmıştır.

Bağımsızlık, tarafsızlık, dürüstlük, sağduyu, ihtiyat, dikkat, saygı, dinleme yetisi, eşit muamele ve yetkinlik ortak değerler olup günümüz toplumunda hâkimler için temel ilkelerdir (Bölüm I).

Hâkim aynı zamanda bilgin, sadık, insancıl, cesur, ciddi, dikkatli, çalışkan olmalı, dinlemeyi ve iletişim kurmayı bilmeli ve açık görüşlü olmalıdır (Bölüm II).

AYKA metni, diğerlerinin yanı sıra, Belçika yargı sisteminin özelliklerine daha iyi yanıt verebilmek için birçok alana uyarlanmıştır.

AYKA metni ayrıca hâkimler tarafından hâkimler için kaleme alınmıştır. İlkelerin çoğu tümüyle savcılar için de geçerlidir. Gerekli durumlarda, savcılar için uyarlama ve eklemeler yapılabilir.

İşbu rehber, hâkimlik mesleğinin temel değerlerine dair daimi ve nihai bir görüş yansıtmamaktadır. Rehber, genel ilkelerin uygulanmasından doğan iyi uygulamaların tespitini teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Böylece, davranış kodları geliştirilebilir ve gelecekte karşılaşılabilecek durumlara uyarlanabilir.

Özel işlevlerine özgü kurallara tabi olarak, işbu davranış kodları aynı zamanda yargı alanında stajyerlere, ticaret mahkemesi yargılama sürecine meslek dışı uzman olarak dâhil edilen tüccarlara, hukuk müşavirlerine ve iş mahkemelerinde görev yapan meslek dışı hâkimlere de hitap etmektedir.

Davranış kodları görevin icrasında esas hâkimin yerine bakan hâkimlere de yöneliktir.

BÖLÜM I – DEĞERLER

1. BAĞIMSIZLIK

İlke

Hâkimler yargı görevlerini dış etkilere uzak, tamamen bağımsız bir şekilde yerine getirirler.

Bu bağımsızlıkla, davanın unsurları ışığında, bir erkin (yürütme, yasama organı, siyasi, hiyerarşik erkler, ekonomik menfaatler, medya organları veya kamuoyu) hoşuna gitmeyeceği korkusu taşımadan veya bir erki memnun etme arzusuna kapılmadan yasaları uygulurlar.

Hâkim yargı görevlerini icra ederken, meslektaşları ve her türlü baskı gruplarından bağımsız olmak da dâhil olmak üzere, bağımsız kalmayı gözetmelidir.

Yorumlar

Ayrıcalık Olmaksızın

Bağımsızlık hâkimlerin menfaatine bahşedilen bir ayrıcalık değildir.

Bağımsızlık, hukuk devleti çerçevesinde vatandaşların hak ve özgürlüklerini korumak için tesis edilmiş bağımsız yargıdan (ve bağımsız addedilen), yasama ve yürütme organlarından yararlanmak için demokratik bir toplumda tüm vatandaşlara tanınan bir haktır (AİHS madde 6, Anayasa madde 151, § 1).

Bireysel ve Kurumsal Bağımsızlık

Hem bireysel hem kurumsal açıdan yargı erkinin bağımsızlığını gözetmek ve bağımsızlığına katkıda bulunmak her hâkimin görevidir.⁸

Böylece, çatışan tarafların, kamu otoritesini elinde bulunduranların veya diğer şahısların hâkimin kararını etkilemeye çalışması engellenir.

Hâkim, bağımsızlığına dair şüphe uyandırabilecek tüm temaslardan kaçınır. Bu, tabi ki, geçici çalışma grupları bünyesinde yasama ve yürütme erklerinin hâkimin uzmanlığından yararlanmasına engel teşkil etmez.

Savcılık

Savcılık görüş bildirme görevinde olduğu kadar araştırma ve bireysel soruşturma görevinde de bağımsızdır (md. 151, §1, Anayasa). Yukarıda bahsi geçen kurallar, Adalet Bakanının olumlu karar verme ve ceza politikası yönergesi çıkarma hakkına hâle gelmeksizin, savcılara da uygulanır.

Başka yasal düzenlemeler de Adalet Bakanına savcılığa dair bazı yetkiler vermektedir (örn. md. 143, §§2 ve 3, 143(2), §§1 à 3, 5 ‘ten 7’ye, 143(3), 143(dört), 399, 400 ve 1088, Yargı Kanunu).

Bireysel davalarda yetkili savcı veya iş arkadaşları ve savcılık arasındaki temaslar yalnızca yasal düzenlemeler sınırında ve olağan hiyerarşik yolun izlenilmiş olması ve net, şeffaf, yazılı ve izlenebilir şekilde yapılmış olması şartıyla kabul edilir.

Savcılar, Yargı Kodunun 327. maddesi uyarınca bakanlar kurulunda görev icra edebilir. Görevleri müddetince, hâkimlerin etik kodlarına tabidirler. Savcı sıfatıyla öğrendikleri olaylarda, mesleki gizlilik kuralına bağlı kalırlar. Yargı erkini gözetir ve yargı erkinin bağımsızlığını savunurlar ve bakan ve savcılık arasındaki temaslarda

---

⁸ Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Hâkimlerin Bağımsızlığı, Etkinliği ve Sorumlulukları hakkında üye devletlere yönelik CM/Rec(2010)12 sayılı Tavsiye Kararı, ilke no. 22: "Yargı bağımsızlığı ilkesi, her hâkimin, hüküm verme görevlerinin ifasında bağımsız olması anlamına gelir. Hâkimler, kararlarını verirken bağımsız ve tarafsız olmalı ve yargı bünyesindeki merciler de dâhil olmak üzere herhangi bir çevreden gelebilecek doğrudan veya dolaylı kısıtlamalardan, usulsüz nüfuz kullanmaktan, baskı, tehdit veya müdahalelerden uzak bir şekilde hareket etmelidir. Yargı erkinin teşkilatlanmasının getirdiği hiyerarşi, bireysel bağımsızlığı zedelememelidir."

yukarıda bahsedilen kurallara uyarlar. Geçici görevlendirmeleri boyunca, görevleri sona erdiğinde, savcılık bünyesinde tekrar bağımsız ve tarafsız hareket edebilmeleri gerektiği hususunu göz önünde bulundururlar.

Ayrıca, savcılığın yapısı hiyerarşik olduğundan, savcının iç/şahsi bağımsızlığı daha sınırlıdır.

Hâkimler ve savcılar bağımsızlıklarına karşılıklı saygı duyar. Mahkemelerde denetim yetkisinin icrasında (md. 140, 399, 788, 1088 ve 1089, Kanun) savcılık mahkemelerin bağımsızlık ve tarafsızlığını gözetmelidir.

2. TARAFSIZLIK

İlke

Bağımsızlıkla beraber nesnel ve öznel tarafsızlık adil yargılama için şarttır (md. 6, AİHS).

Hâkimin tarafsızlığı gerçek ve görünür tüm önyargıların veya hâkim bir karar alırken ya da karar öncesi tüm işlemlerde yanlı herhangi bir fikrinin bulunmamasıyla tanımlanır. Hâkim yargı görevlerini korkusuzca, iltimas veya önyargı olmadan yerine getirir.

Yorumlar

Hâkimin Reddi

Hâkim hem görevlerinin icrasında hem görev dışında, yargıya duyulan güveni pekiştirir şekilde davranış sergilemeli ve reddine yol açabilecek durumları en aza indirmelidir. Hâkimlerin tarafsızlığı, mesleki uyumsuzluklara (md. 292-304, Yargı Kanunu) ve hâkimin reddine (md. 828-842, Yargı Kanunu) ilişkin kuralların sıkı bir şekilde uygulanmasını gerektirir.

Sonuç olarak, hâkim aşağıdaki durumlarda davadan çekilir:

- Davaya nesnel olarak tarafsız bakamadığında;
- Bir tarafla yakın ilişkisi olduğunda veya olaylara dair şahsi aşinalığı bulunduğu, tarafların birini temsil ettiğinde, desteklediğinde veya tarafların birine karşı olduğunda, ya da tarafsızlığının öznellikle lekeleneyeceği bir durum mevcut olduğunda;
- Davanın sonucunda, kendisinin veya bir aile üyesinin menfaati varsa;

Mevcut veya olası menfaatlerin çatışmasının sebebiyse, taraflı olduğuna dair bir şüphe oluşturmamak için hâkim davada yer almaz veya hemen davadan çekilir.

İş Ortamında Davranış

İş ortamında, özellikle duruşma salonlarında, hâkim ve savcılar sergiledikleri tarafsızlığa dikkat etmeli ve konuya dair bilgisi olmayan insanların gözünde bir tarafla çok yakın ve karmaşık bir ilişkide oldukları izlenimini vermemelidirler. Aynı ihtiyat ilgili tarafların vekilleri ve davanın tüm aktörlerine karşı gösterilmelidir.

Özel ve Sosyal Hayat

Hâkim özel hayatında, yargılama yetkisinin tarafsızlığına dair kamu gözünde şüphe uyandırmamayı gözetir.

Tarafsızlık ilkesi hâkimin sosyal hayatta yer almasını engellemez. Hâkim toplumdan kendini soyutlamaz. Topluma dâhil olur.

Bununla beraber, görevleri ve sosyal hayatı arasında menfaat çatışmasını önlemek amacıyla, hâkimin dikkatli olma yükümlülüğü vardır.

Örgütlenme Hakkı

Hâkimler, tüm vatandaşlar gibi, örgütlenme hakkına sahiptir. Siyasi, felsefi, dini, kültürel, bilimsel, sanatsal, yardım amaçlı, sosyal veya başka amaçlı derneklere üye olabilirler ve bu derneklerin faaliyetlerine katılabilirler.

Bazı yargı mensuplarının tarafsızlığından şüphe etmek için haklı sebeplerin bulunup bulunmadığının değerlendirilmesinde, bir tarafın bu konuda sahip olduğunu iddia ettiği kanısı dikkate alınabilir. Bununla beraber bu kanı özel bir ölçüt değildir. Belirleyici soru davada taraflı bir muamelenin nesnel olarak doğrulanabilir olup olmadığıdır.

Lakin siyasi bir partiye üyeliğe izin verilirse, aktif siyasi propaganda hâkimin ve yargı erkinin bağımsızlık ve tarafsızlığını tehdit edebilir.

Yasal uyuşmazlıklara hâkimler bir dernekte başkanlık görevini üstleneceklerse çok dikkatli olmalı ve meydana gelebilecek riskleri önceden değerlendirmelidirler.

Ek Görevler

Yetki dâhilinde ek görevler yürüttüğünde, hâkim bu görevlerin kendi tarafsızlık ve bağımsızlığını tehlikeye düşürmediğinden emin olmalıdır.

İfade Özgürlüğü

Tarafsızlık hâkimin duygu veya görüşünü ifade edemeyeceği manasına gelmemektedir. Hâkim muhtemel önyargılarının ve tercihlerinin farkında olmalı ve her seferinde davayı değerlendirirken önyargı ve tercihlerden etkilenmeden değerlendirip değerlendirmedini sorgulamalıdır.

Hâkim tam ifade özgürlüğüne sahiptir fakat tarafsızlık ilkesi hâkimi davacıda hâkimin önyargılı olduğu izlenimi yaratmayacak şekilde görüşlerini bildirirken ölçülü ve dikkatli olmaya iter.

Hukuk alanında bilimsel yayınlar hususunda, Yüksek Mahkeme'nin 15 Ekim 2010 tarihli bir kararına atıfta bulunulabilir: "*bir hâkimin hukuki bir konuda bilimsel yayın veya bir hukuk dergisinin yazı kurulu bünyesindeki faaliyetleri aracılığıyla belli bir görüşü benimsemesi hâkimin ilgili alanı ele alan bir davaya bakamayacağı ve aynı şekilde hâkimin müdahalesini nitelemesi gereken ölçü ve tedbir çerçevesinde olması koşuluyla belli bir konuda memnuniyetsizliğini veya memnuniyetini belirtmeyeceği anlamını taşımaz.*"

Mahkeme Başkanları

Mahkeme başkanları bağımsızlık ve tarafsızlıklarına dair makul şüphenin davacıların adalete duyduğu güven üzerine çok daha büyük etkisi olduğunun bilhassa farkında olmalıdırlar.

3. DÜRÜSTLÜK

Hâkim görevini dürüstlükle yerine getirir. Toplumda ve özel hayatında da dürüst olmak zorundadır. Dürüstlüğün gereklilikleri hâkimlerin görevlerinin icrasını mümkün kılar, yetkilerini meşrulaştırır ve adalete duyulan güveni temin eder.

Dürüstlük ilkesi iki ödevi doğurur: doğruluk ve ağırbaşlılık.

3.1. Doğruluk

İlke

Doğruluk hâkimi yalnızca yasa uyarınca cezalandırılan davranışlarda bulunmaktan alıkoymaz aynı zamanda kaba davranışlar sergilemesinin de önüne geçer.

Yorumlar

Yargı Çalışanları

Hâkim, diğerlerinin yanı sıra, yargı çalışanlarının tayininde de görevlerini adam kayırmadan yerine getirir.

Kaynak Kullanımı

Adaletin yönetimi için kendisine tahsis edilen kaynakların, uygunsuz bir amaca yönlendirmeksizin en iyi kullanımını gözetir.

Müdahale ve Üstünlükler

Hâkim, görev yeri değişikliği, atama veya bireysel terfi ya da kendisi veya başkaları için bir üstünlük elde etmek amacıyla meşru olmayan müdahalelerden kaçınır.

Görevlerinin icrasında, kendisi veya yakınları için hediye veya bir çeşit üstünlük kabul etmez.

3.2. Ağırbaşlılık

İlke

Bu ilke hâkimin ne mesleğinin icrasının ne de şahsi davranışının kendi itibarını veya yargının ve adaletin itibarını tehlikeye düşürmediğini gözetmesini sağlar.

Yorumlar

Sosyal Hayat

Ağırbaşlılık ilkesi hâkimlerin kendilerini dünyadan ve toplumdan soyutlamaları anlamına gelmemektedir. Hâkim, davranışı, görüştüğü insanları ve vatandaşların gözünde kendi itibarını ve adaletin itibarını gözeterek ve katıldığı kamuya açık etkinliklerin kendi itibarını ve adaletin itibarını lekelememesine dikkat ederek, sosyal hayata katılır.

Bilgisayar ortamında sosyal iletişim ağlarına katılmak şahsi bir tercih olmakla beraber bu ağlara katılımın hâkimin bağımsızlık, tarafsızlık ve dürüstlüğüne gölge düşürmemesine büyük önem verilmelidir.

Mesleğin İcrası

Kıbarlık ve fikri doğruluk hâkimin tüm adalet mensupları, sekreterlik, mahkeme kalemi, davacılar ve basınla olan ilişkilerinde gereklidir.

4. İHTİYAT VE ÖLÇÜLÜLÜK

İlke

Hâkimin ihtiyat ve ölçülülüğü vatandaş olarak haklarının ve mesleğinin zorlukları arasında denge kurmasını gerektirir.

Hâkim kararlarının, adil ve yasal temellere dayalı bir uygulamadan değil de başka faktörlerden etkilenilerek alındığı algısı yaratmayacak şekilde hareket eder.

Hâkim görevinin icrasının ve özel hayatının, davanın taraflarının kendisine ve genel olarak adalete duyduğu güveni zedelememesi için elinden geleni yapar.

Yorumlar

Siyaset

Siyaset alanında, hâkimin, tüm vatandaşlar gibi, siyasi bir görüşe sahip olma hakkı vardır. İhtiyat ilkesiyle, davanın taraflarının yargının tarafsızlığına ve bağımsızlığına güven duymasını gözetir.

Medya Organları

Hâkim, medya organlarıyla olan ilişkisinde de aynı şekilde ihtiyatlı olur.

Mahkeme Kararlarına Dair Yorumlar

Hâkim, medya tarafından veya prensip açısından eleştirilse veya temyize gitse de, kararlara dair yorum yapmaktan kaçınır. Kararlarının gerekçesi hâkimin ifade yöntemidir.

Bilimsel veya akademik özgürlüğe ve hâkimlerin basına dair görevine zarar gelmeksizin, hâkim meslektaşlarının kararlarına dair yorum yapmaktan kaçınır.

Pedagojik Rol

Hâkim, hukuk kuralları ve hukuk kurallarının uygulanmasını açıklamak için en iyi ölçüde yetkindir. Ölçülülük ilkesi hâkimin pedagojik bir rol oynamasına engel değildir.

Demokratik Hukuk Devleti

Demokrasi ve temel özgürlükler tehlikede olduğunda, hâkim protesto etme hakkına sahiptir.

Mesleki Gizlilik

Hâkim görevinin icrası çerçevesinde öğrendiği bilgiyi saklı tutar. Mesleki gizlilik hâkimler arası istişareyi engellememekle beraber hâkimler bu istişareyi ihtiyatla gerçekleştirmelidirler.

Özel Hayat

Yasanın zorunlu kıldığı durumlar hariç (örneğin yargı yetkisinin sunduğu imtiyaz çerçevesinde) hâkim görevlerinin icrası hariç üçüncü taraflara karşı hâkimlik sıfatını kullanmaktan kaçınır.

Herkes gibi hâkimin de özel hayatın gizliliği hakkı vardır. Ölçülü olması normal bir sosyal hayat süremeyeceği anlamına gelmemektedir: görevlerinin itibarına veya görevleri icra yetisine zarar vermekten kaçınmak için feraset ve tedbirle hareket etmesi yeterli olacaktır.

5. GAYRET

İlke

Kamuoyunun yargıya duyduğu güven için gayret gerekli bir ilkedir.

Hâkim davaya bakarken gayretli davranır. İlgili yasal hükümlere halel getirmeksizin davalar, ortadaki sorun, davanın karmaşıklığı ve hâkimin iş yükü göz önünde bulundurularak makul bir süre içinde görülmeli ve karara bağlanmalıdır.

Yorumlar

Hukuki İşlemin Süresi

Uygulamadaki yasal hükümlere halel getirmeksizin hâkim her bir işlemde belirlenen mühletin taraflar ve kendisi için makul olmasını gözetir.

Hâkim olabildiğince etkili olmak ve kararları gecikme olmadan yasal süre içerisinde verebilmek için tüm gayretiyle çalışır.

Ek Faaliyetler

Hâkim ek faaliyetlerinin (akademik faaliyetler, hukuk dergisi redaksiyon komitesi vb.) esas görevlerinin icrasına zarar vermemesine veya meslektaşlarına fazla iş yüküne sebep olmamasına dikkat eder.

6. SAYGI VE DİNLEME YETİSİ

İlkeler

Tarafsızlık ve dosyanın titizlikle incelenmesi yükümlülükleri hâkimin saygı göstermesine ve karşıdakini dinlemesine engel değildir.

Yorumlar

Genel Olarak İlişkiler

Hâkim halka, avukatlara, meslektaşlarına, idari personele saygı gösterir ve nazik davranır. Uygunsuz ifadelerde bulunmaktan ve davranışlar sergilemekten sakınır.

Hâkimler bireysel, toplu veya yönetici olarak sorumluluklarının icrasında herkesin saygı ve dinleme değerlerini paylaşması ve gözetmesini temin eder.

Meslektaşlar ve Personelle İlişkiler

Hâkim meslektaşları ve idari personelle olan ilişkilerinde dürüst ve saygılıdır. İdari görevleri ve denetim görevlerini icra ederken de meslektaşlarının ve personelin görev ve yetkinliklerine saygı gösterir.

İşin Organizasyonu

İşinin organizasyonunda, hâkim davanın tüm taraflarının koşul ve ihtiyaçlarına dikkat eder ve bu koşul ve ihtiyaçları mümkün mertebe göz önünde bulundurur. Kendi taahhütlerine, duruşmaların saatlerine ve kararlaştırılan veya uyulması zorunlu mühletlere dikkat etmeye çalışır.

Hâkim tartışmaların sorunsuz ve sükûn içinde geçmesini gözetir ve tüm taraf ve vekillerini aynı dikkatle dinler.

Hâkim Heyeti

Bir heyette hâkim, meslektaşlarının fikirlerini tartışırken ve dinlerken, Yargı Kanununun 777 ve 778. maddelerine hâlel getirmeksizin saygı gösterir. Çoğunluğa saygı duyar.

7. EŞİT MUAMELE

İlke

Eşit muamele ilkesi hâkimin her bir bireye ayırım yapmadan davranmasını sağlar.

Yorumlar

Hâkim görevlerini tüm taraflar dâhil tüm şahıslara saygı göstererek icra eder.

Hâkim ilgisiz unsurları dikkate almaksızın yasayı uygular. Çeşitli sınıflar arasındaki nesnel farklılıkların bilincindedir ve her tarafın dinlenmiş olduğundan, ifadesinin alındığından ve saygı gördüğünden emin olur. Meslektaşlarının veya personelin ayrımcı davranışlar sergilediğini fark ederse o kişilerle arasına mesafe koyar.

8. YETKİNLİK

İlke

Gerekli bilgi ve niteliklere sahip yetkin hâkimlere sahip olmak toplumun hakkıdır.

Yorumlar

Mesleki Bilgiler

Hâkim, özellikle gerekli eğitimleri alarak mesleki bilgilerini taze tutmaya ve geliştirmeye özen gösterir.

Profesyonellik

Hâkim çalışmasında profesyonel ve sistemli bir yaklaşım benimser. Yeni yönler dâhil, her olayın kendine has özelliklerini dikkate alır ve bu özellikleri makul bir sürede inceler.

Esneklik

Hâkim yeni durumlara adapte olabilmelidir.

Ekip Çalışması

Hâkim meslektaşları ve iş arkadaşlarıyla beraber ekip halinde çalışılan bir topluluğun parçasıdır.

BÖLÜM II – NİTELİKLER

Yargılama eylemi birçok niteliğin birleşimini gerektirir.

Yargıya duyulan güven yalnızca bağımsız, tarafsız, dürüst, yetkin ve dikkatli bir hâkimle sağlanmaz.

Hâkim aynı zamanda görevini bilgelikle, sadakatle, insaniyetle, cesaretle, ciddiyetle, ihtiyatla, dinleme, iletişim, çalışma ve açık görüşlülük yetilerine sahip olarak yürütmelidir.

BİLGELİK

Hâkim gerçeklik ve hukuk bilgisiyle, akliselim, dürüst ve ihtiyatlı tavrıyla bilgelikliğini gösterir.

Bu tavır hâkimi rahatlığa itecek çekingenlik veya tutukluk sergilemeksizin görevlerinin icrasında aşırılık ve ölçüsüzlükten uzak tutar.

Yasal belirliliği gözeterek hukukun uygulanmasında yaratıcılık gösterir.

Yasalar toplumla aynı hızda gelişmediğinden, hâkimin yorumlama tekniklerini bilgelikle kullanması gerekmektedir.

Bilgelik sayesinde hâkim taraflara ve üzerine karar vereceği olaylara ilişkin ferasetli olup mesafe koyarak önündeki anlaşmazlıkları sakinlik ve ihtiyatla karşılar.

SADAKAT

Hâkim sadıktır.

Bağımsızlıkla beraber sadakat, hâkim yemin ettiğinde bu sembolik sözün hâkimi hukuk devletine bağlayacağı anlamını taşımaktadır.

Bu taahhüt Anayasaya, demokratik kurumlara, temel haklara, yasaya, hukuki işlemlere, hukuki düzenin teşkilatlanma kurallarına bağlılık anlamına gelmektedir.

Hâkim için sadakatin iki zorunluluğu vardır: bir taraftan kendine verilen yetkilerin icrası vazifesi ve diğer taraftan bu yetkileri aşma yasağı.

Demokrasi ve temel özgürlükler tehlikedeyken hâkimden bu sadakat beklenemez.

İNSANİYET

Hâkimin insaniyet duygusu, mesleki ve özel hayatında tüm şartlar altında insanlara ve insanların haysiyetine saygı göstermesiyle belli olur.

Hâkim davacılarla ve aynı zamanda avukat, idari personel vb. gibi kendi meslek grubundan çalışanlarla ilişkilerinde saygıyı esas alır.

Hâkimin karşılaştığı durumlardaki hassasiyetini de kapsayan insaniyet, aldığı kararların insani boyutunun farkında olmasını sağlar. Olayların takdirinde ve alacağı kararlarda yasayı uygulamasının meşru ve doğru olması için empati, merhamet, iyi niyet, kesinlik ve ciddiyet arasındaki dengeyi iyi kurmalıdır.

CESARET

Hâkim görevini icra ederken cesur davranır.

Bağımsızlıkla birlikte bu cesaret kamu hoşnutsuzluğuna ve yalnızlığa sebebiyet verebilir.

Hâkim;

- Bazı işlemleri yürütmek,
- İç ve dış baskılara göğüs germek,
- Günümüz toplumunda baş gösteren zorluklara cevap verebilmek için hem fiziki hem manevi olarak cesaret gösterir.

Diğer nitelikler gibi bu nitelik de makul bir şekilde uygulanır.

CİDDİYET VE İHTİYAT

Ciddiyet, mahkeme işlemleri boyunca, kibarlıkla, ölçüsüz resmiyet ve uygunsuz mizaç olmaksızın saygılı bir şekilde davranmayı gerektirir. Ciddiyetin korunması ve ihtiyat tüm toplumun ilişkilerini düzenleyen insaniyetten ayrı düşünülemez.

İhtiyatlı hâkim hukuk bilgisini, mantık çerçevesinde, ortak uygulamayı koruyarak davanın özel şartlarıyla birleştirir.

İhtiyat halkın yargıya ve mahkemelere güvenini sürdürmek için hâkime hem mesleki hem özel hayatında rehberlik eder.

ÇALIŞMA KAPASİTESİ

Yargı görevi sıkı çalışma ve sürekli zihinsel çaba gerektirir.

Hâkimin çalışma kapasitesi ve bu kapasiteyi kullanmadaki kararlılığı mesleki yetkinliklerini geliştirmek ve davacının beklediği nitelikte bir çalışmayı garanti etmek için gereklidir.

Hâkim çalışmasını verimlilikle organize eder. Stres ve beklenmedik durumları nasıl yöneteceğini bilerek öz disiplinli davranır, meslektaşlarının fikirlerine dikkat eder, takım çalışmasına ilgilidir.

Son olarak idari görevleri olan hâkim idare becerilerini geliştirmelidir.

DİNLEME YETİSİ VE İLETİŞİM

Hâkim davanın tüm aşamasında tarafları dikkatle dinler.

Dinleme önyargı ve peşin hükümlerden soyutlanmış olmayı gerektirir. Bu nitelik sadece gerçek bir elverişlilik gerektirmez, aynı zamanda kapasite gerektirir. Dinleme tarafsız, mesafeli olmalı fakat küçümser, hor görür nitelikte olmamalı, acıma duygusu olmadan insancıl olmalıdır.

Dinleme yetisi ve dikkat içten gelen yetenekler olmayıp üzerinde çalışılarak edinilir ve hâkimin eğitimine dâhil olmalıdır.

Hâkimin iletişim becerisi vardır. Ölçüyle, saygıyla, ayrımcı olmayan ve sakın bir tavırla kendini ifade eder. Anlamı açık olmayan, saygısız, küçük gören, kırıncı veya gücendirici ifadelerde bulunmaktan kaçınır.

Hâkim anlaşılabilir kararlar vermelidir. Hâkim, verdiği kararı ilgili tüm tarafların anlayabileceği şekilde gerekçelendirmelidir.

AÇIK GÖRÜŞLÜLÜK

Hâkim açık görüşlü olup toplumsal ve kültürel gelişmeleri takip eder.

Estonya Hâkimleri Etik Kodu

Hukukun üstün olduğu bir toplumda hâkimlerin tarafsızlığının, bağımsızlığının ve doğruluğunun kayıtsız şartsız garanti altına alındığını göz önünde bulundurarak,

Estonya'nın adil yargılanma prensiplerini ve hâkimlerin ahlaklılığını ve dünyada geliştirilen yasal gelenekleri gözetmesi gerektiğini hesaba katarak,

Hâkimlerin eylemlerinin ve niteliklerinin gereklerine uygulanan standartları karşılama gerekliliğinin bilincinde olarak,

Hâkimlerin demokrasiyi ve yasal düzeni korumada merkezi bir rol oynadığını göz önünde bulundurarak,

Yüksek profesyonellik seviyesinin ve hâkimlerin kusursuz davranışlar sergilemesinin mahkemenin yüksek otoritesinin ve adaletin idaresinin bir şartı ve teminatı olduğunu akılda tutarak,

Hâkimlerin bireylerin yaşamları, özgürlükleri, hakları, yükümlülükleri ve mülkleri hakkında karar verme yetkilerinin olduğunu göz önünde bulundurarak,

Mahkemelerin görevinin bireylere hizmet etmek olduğunu bilerek,

Hâkimlerin üzerlerindeki yüksek ahlaki ve yasal yükümlülüğün farkında olarak, biz Estonyalı hâkimler kendimiz için aşağıda bulunan Etik Kodu belirliyor ve açık bir şekilde bu kodu takip etmeyi taahhüt ediyoruz.

GENEL HÜKÜMLER

1. Hâkim doğruluğun itibarını ve yargının bağımsızlığını korur.
2. Hâkim, görevinin gerektirdiği faaliyetleri tarafsız bir şekilde, bireysel çıkar gözetmeksizin dikkatli bir şekilde yerine getirir ve kendisine verilen yetkiyi mümkün olan en iyi şekilde kullanır.
3. Hâkim yaşamını ve yasal aktiviteler de dâhil olmak üzere aktivitelerini yargı görevleriyle çatışma tehlikesini minimum düzeye indirecek şekilde düzenler.
4. Hâkim yasa yapımı ve yasal ve yargısal sistemlerin geliştirilmesi ile öğretme ve araştırma aktivitelerinde de yer alabilir.
5. Hâkim, sivil derneklerde ve hayır kurumlarında aktif olarak bulunabilir, bunu yaparken çıkar çatışmalarından ve adaletin idaresinin çıkarları aleyhine kendisinden

faydalanılmasından kaçınır. Ayrıca hâkim, ahlaklılık ve adil iş uygulamalarına saygı gösterirken, kâr elde etmeyi amaçlayan faaliyetlere de katılabilir.

6. Hâkim her türlü eylem ve ifadelerinde uygunsuz olma durumundan kaçınır. Hâkim, halkın denetimi altında olduğundan normal bir vatandaş için yük olarak görülebilecek kısıtlamaları kabul etmek durumundadır. İlk olarak yargı görevinin itibarı ile uyum içerisinde davranır.
7. Hâkim kendi siyasi görüşünü yansıtacak siyasi aktivitelerden ve ifadelerden kaçınır.
8. Hâkim yasal düzeni koruyan ve yasalara uyan örnek bir birey olmalıdır.
9. Hâkim uygunsuz hareketlerde bulunan ve bu kodda bahsi geçen kuralları ihlal eden meslektaşlarını uyarır ve bu şekildeki davranışlara bir son vermeye çalışır. Hâkim gerekirse Estonyalı Hâkimler Genel Kurulu'nu ya da O Yer Mahkemesi Başkanı'nı bilgilendirir.
10. Mesleki etiğin gerekleri yasa, hâkimler disiplin dairesinin kararları, yargı içerisindeki içtihat uygulamaları, deneyimli meslektaşların görüşleri ve hâkimlerin vicdanları üzerinden yorumlanır. Hâkim Etik Kod'unda bahsi geçmeyen konulara dair tavrına karar verirken söz konusu prensipler tarafından yönlendirilir.

ÖZEL HÜKÜMLER

Mahkemeler ve Mahkeme Usulü

11. Hâkim mesleki seviyesini korur ve hizmet içi eğitimlere katılır. Hâkim, sahip olduğu mesleki bilgi ve tecrübeyi meslektaşlarıyla paylaşır.
12. Hâkim çalışmalarında sakin, soğukkanlı ve ağırbaşlıdır.
13. Hâkim yargılama sırasında sürece dâhil tüm katılımcılara, meslektaşlarına ve mahkeme çalışanlarına karşı sabırlı ve naziktir ve bunu yaparken muhatap olduğu kişilerden de aynı tavrı bekler.
14. Hâkim adaletin idaresi konusunda tarafsız ve adil olmalı ve makul bir gözlemci tarafından da bu şekilde davrandığı algılanacak şekilde davranmaya çabalar. Bu amaçla hâkim yargılamadaki tüm katılımcılara eşit olarak muamele eder, gereksiz ve ilgisiz yorumlar ile ifadelerden kaçınır. Hâkim öfkelenmekten, sinirlenmekten, sesini yükseltmekten ve tavrını belli edecek yüz ifadelerinden ve vücut dilinden, tarafsızlığını bozacak her türlü hareketten kaçınır.
15. Hâkim davaları aceleden ve yüzeysellikten kaçınarak ve resmi ve mantıksız gerekçelerle karar vermeyi geciktirmekten imtina ederek makul bir sürede çözer.

Hâkim katılımcıların kendi haklarını suistimal etmelerine ve işlemleri geciktirmelerine müsaade etmez.

16. Hâkim karara bağlanmamış ya da gelecek davalarla ve muhtemel sonuçlarıyla ilgili yorum yapmaktan kaçınır ve mahkeme çalışanlarından da aynı tavır içerisinde olmalarını rica eder. Hâkim katılımcılara usul kanunlarında belirtilen yargılama usulü kurallarını ayrıntılı bir şekilde açıklar. Hâkim mümkünse tarafları uzlaştırmaya çalışır.
17. Hâkim dava sırasında edindiği bilgilerin gizliliğini korur ve mahkeme çalışanlarından da aynı tavır içerisinde olmalarını ister. Bu kural hâkimi, işlenmiş benzer suçlarla ilgili olarak yasal düzenin lehine bilgi vermek yükümlülüğünden muaf tutmaz.
18. Hâkim kendisine verilen idari görevleri profesyonel bir şekilde ve soğukkanlılıkla yerine getirir, diğer hâkimlerin ve mahkeme çalışanlarının işlerini kolaylaştırır. Hâkim meslektaşlarının ve mahkeme çalışanlarının çalışmaları için aynı şartları belirler.
19. Hâkim kamuyu meslektaşları arasındaki çatışmalar ve yargıdaki iç sorunlar konusunda bilgilendirmez.

Bağımsızlık ve Tarafsızlık

20. Hâkim çıkar çatışmalarından kaçınır. Ailevi, sosyal ve diğer ilişkilerin hâkimlik görevini etkilemesine izin vermez.
21. Hâkim, mahkemenin bir davayı yeniden incelemesi için hukukun yorumlanması konusunda yüksek mahkemenin görüşünün zorunlu olduğu durumlar dışında, karar verirken kendisiyle aynı konumdaki veya daha kıdemli hâkimlerden bağımsızdır.
22. Hâkim, kamu ve basın ile olan ilişkilerinde inceleme altında olan konulara dair bireysel görüşünü belirtmekten kaçınır.
23. Hâkim dava tarafları ile bir araya gelmekten ya da siyasi ve iş ile alâkalı yemeklere çıkmaktan kaçınır, zira bu durum hâkimin tarafsızlığına hâlel getirip çıkar çatışmasına neden olabilir. Düzenli olarak bir mahkemede çalışan yargı görevlerinde bulunan bireylerle olan şahsi ilişkilerinde hâkim adam kayırma ya da taraflılık şüphesi oluşturacak ya da bu şekilde algılanacak durumlardan kaçınır.
24. Hâkim siyasi veya kâr amaçlı derneklere bunların lideri veya görevlisi olarak katılamaz. Siyasi hareketleri veya bunların adaylarını sözlü veya yazılı olarak destekleyemez ve bunlara vakıflardan destek talep edemez.
25. Taraflardan biri konusunda önyargı içerisinde olarak davanın objektif bir şekilde çözülmesini engelleyecek konumda olması, dava tarafları ile yakın ilişkiler içerisinde olması, davayı ilgilendiren gerçekler hakkında özel bilgiye sahip olması, taraflardan

birine daha önceden hukuki danışmanlık yapmış olması, sonucun kendisini ya da aile üyelerini etkileyebileceğinin farkında olması durumlarında hâkim davadan çekilir.

26. Hâkim yargısal görevinin icrası kapsamında yaptıkları, yapması gerekenler ve yapmaktan kaçındıkları ile ilgili olarak hediye, bağış, borç ya da iyilik istemez ya da kabul etmez. Ayrıca, hâkim etkisi, takdiri ve yetkisi altındaki aile üyelerinin, mahkeme çalışanlarının ve diğer kişilerin buna başvurmasına izin vermez.

Hukuk Dışı Aktiviteler

27. Hâkim yetkilerini ve ismini yalnızca uygun bir şekilde kullanır ve bunların kişisel kazanç amacıyla veya uygunsuz bir şekilde kullanımından kaçınır. Hâkim prestijinden ödün vermez ve diğer kişilerin bu prestijden kendi özel çıkarları için faydalanmasına müsaade etmez.
28. Hâkim ahlaki geleneklere uygun olarak sosyal ve kültürel hayata katılır ve bunun makamının onuruna zarar vermediğine ve makamının görevleriyle çelişmediğine dikkat eder.
29. Hâkim profesyonel kuruluşların hem olağan üye hem de çalışan vasfıyla bir parçası olabilir.
30. Hâkim uyuşturucu maddeler kullanmaktan ve aşırı alkol tüketiminden kaçınır.
31. Hâkim düzgün ve saygın davranışlar sergiler, mesleğini ve adaletin idaresini itibarsızlaştıracak faaliyetlerde kaçınır.
32. Hâkim kendini ve ailesini basın önünde sergilemez.

PORTEKİZLİ HÂKİMLERİN ETİK YEMİNİ

KALİTE VE SORUMLULUK İLKELERİ

LİZBON, 2009

BİLGİ NOTU

Yayımlanan bu belge Associação Sindical dos Juizes Portugueses (Portekiz Hâkim Sendikaları Birliği- ASJP-) organları tarafından onaylanmıştır:

- Genel Müdürlüğün 31.10.2008 tarihli toplantısındaki müzakerelerde: *“Belgenin onaylanması (...) ve ASJP Kanunu 21(e) maddesinde belirlenen amaçlar ışığında, Genel Kurul’a da bu belge için olumlu oy kullanılmasının önerilmesi ve Sekizinci Kurultay’a ilgili sonuçlarında bu belgeye yer vermelerinin teklif edilmesi”.*
- Genel Kurulun 08.11.2008 tarihli toplantısındaki müzakerelerde: *“(…) belgesinin incelenmesi neticesinde Genel Kurul ilgili belgeyi kabul ettiğini duyurur ve Portekiz Hâkimleri Sekizinci Kurultayı’na bu belgeyi nihai sonuçlarına dâhil etmelerini önerir.”*

Bu belge daha sonra Sekizinci Portekizli Hâkimler Kurultayı tarafından tasdik edilerek aşağıda yer alan üç sonuç halinde oybirliği ile onaylanmıştır:

1. *Yargı erkinin etik ve mesleki ödevler alanlarında kendi öz düzenlemelerini yapması gerek ilgili kanunun kurallarının tanımlanması gerekse Yargının kalite ve sorumluluk ilkelerinin beyanı için temel nitelik taşımaktadır.*
2. *Hâkimlerin, yargı faaliyetinin merkezi nitelikleri olan bağımsızlık, tarafsızlık, bütünlük, hümanizm, ihtimam ve ihtiyat gibi temel niteliklerinde pekiştirilen yargı etiği ilkeleri üzerinde kalıcı olarak düşünmeleri esastır. Hâkimlik organının tekil doğası hesaba katıldığında, bu yansıma onların kolektif temsillerine kadar genişletilmelidir.*
3. *Bu kapsamda, “Portekizli Hâkimlerin Etik Yemini - Kalite ve Sorumluluk İlkeleri” başlıklı belge, uluslararası seviyede meslektaşlarının endişelerini ve tutumlarını paylaşan Portekizli hâkimler arasındaki tartışmalar için geçerli ve önemli bir referans teşkil etmektedir.*

ÖNSÖZ

Neredeyse her şeyin kısa ömürlü ve kriz halinde olduğu bir dönemde Portekizli hâkimler, hâkimlik etiğinin barındırdığı değerleri en değerli mülkleri, en güvenli yatırımları ve en iyi itibar kaynakları olarak kabul etmektedir.

Kendilerini temsil eden Birliğin etrafından kenetlenen Portekizli hâkimlerin amacı yargı etiğinin temel değerlerini övmek, kıymetini vurgulamak ve yaymaktır: bağımsızlık, tarafsızlık, dürüstlük, hümanizm, ihtimam ve ihtiyat.

Bu vesileyle Portekizli hâkimler, vatandaşların haklarını, özgürlüklerini ve temel teminatlarını ve de Adaletin idaresindeki menfaatini temin etmeye yönelik olarak, bu Etik Yemininde özetlenen değer ve ilkelerin koruyuculuğunu da kabul etmek istemektedirler.

Bir vatandaşın Yargı sistemine ilişkin şüpheleri varsa, her zaman “herkesin hakkı neyse onu teslim eden ” Portekizli hâkimlerin Adalet dağıtma yetilerine güvenmesini diliyoruz.

ANTÓNIO MARTINS

Portekiz Hâkimler Sendikası Birliği Başkanı

İÇİNDEKİLER

1. Giriş
2. Bağımsızlık
3. Tarafsızlık
4. Dürüstlük
5. Hümanizm
6. İhtimam
7. İhtiyatlılık
8. Yargı Birliği

1.GİRİŞ

Portekizli Hâkimlerin Etik Yemini – Kalite ve Sorumluluk İlkeleri başlıklı bu belge, Associação Sindical dos Juizes Portugueses (Portekiz Hâkimler Sendikası Birliği'nin) girişimi ve kurumsal sorumluluğudur.

Siyasi, toplumsal ve iktisadi düzenlemelerin çok geniş bir yelpazede farklı aşamalara bölündüğü her yerde olan ve gücü her şeye yeten klasik Devlet kimliğinin sarsıntıya uğradığı modern demokratik toplumlarda, siyaset erkinin düzenlenmesinde mahkemelerin yeni bir merkezi rol oynaması, yargı erkinin diğer kamu erkleri arasındaki çatışmaların çözümlenmesinde ve denetimin gerçekleştirilmesinde bir aşama olarak sorumluluğunun vurgulanması, kaçınılmaz olarak demokratik meşruiyet ve sorumluluk mekanizmalarının güçlendirilmesini gerektirecektir. Nitekim yargı etiği gerek Adalet'in kalitesi gerekse hâkimlerin meşruiyeti ve sorumluluğu için hayati bir sacayağıdır.

Bu çalışma, hazırlanmasına büyük katılım gösteren Portekizli hâkimler kolektifinin iradesini temsil etmektedir. Bu metin, vatandaşların ve onları temsil eden kurum ve kuruluşların adaletin idaresi ve yargının işleyişine duydukları güvenin artırılması için katkıda bulunma kaygısı ve kararlılığından yargı erkinin meşruiyetinin etik uygulamalar yoluyla güçlendirilmesi, Adaletin İdaresi içinde vatandaş için yeni bir dinamiğin yolunu açma arayışı olarak nitelendirilebilir.

Etik Yemini oluşturan ilkelerin kaleme alınışı ve sunuluşunda özellikle aşağıdakiler gözetilmiştir:

- Mesleğin icrasında bağımsızlık, tarafsızlık, dürüstlük ve ehliyet ile tüm vatandaşların gerek mahkemelerden gerekse haklarını korumakla yükümlü hâkimlerin her birinden meşru olarak beklediği Adalet ve İnsan Hakları değerlerine bağlılığın teşvik edilmesi;
- Hâkimlerin çalışmalarına rehberlik eden katı davranış kurallarına ilişkin bilgi sağlanması yoluyla kamunun adalet sistemine olan güveninin seviyesinin yükseltilmesi;
- Etik ve mesleki deontolojiye ilişkin sorularına cevap bulmalarında hâkimlere yardımcı olmak, kendi kararlarında özerklik sağlamak ve hem diğer erkler ile olan ilişkilerinde bağımsızlıklarını hem de vatandaşlar ile olan ilişkilerinde kalite ve sorumluluklarını güçlendirmek.

Yasada yer alan deontoloji kuralları ile karıştırılmaması gereken ve ne disiplin ne de yaptırım amacı taşıyan bu belge, ortak bir düşünce ile yürütülen tartışma sürecinin sonucunda, hâkimler tarafından benimsenen yargı etiği ilkelerinden oluşmaktadır. Hâkimlerin hür iradeleri ile taahhütte bulundukları bu belgenin esas amacı, yüksek etik ve kalite standartları sunarak her gün çalışmalarında bu hedefleri yakalamayı ve uygulamayı arzulayan hâkimler için bir öz düzenleme aracı oluşturmaktadır.

Burada bulunan ilkeler hâkimlerin mesleki deneyimleri, doktrinde yer alan metinler ile Portekiz'in, Portekizli hâkimlerin veya Portekiz yargı kurumlarının üye olduğu kuruluşlardan kaynaklanan, etik ve yargısal deontoloji meselelerini ele alan ve özellikle aşağıda sıralanan yabancı ve uluslararası belgelere dayanmaktadır:

BM'den :

- Yargının Bağımsızlığının Temel İlkeleri – Birleşmiş Milletler Yedinci Suçun Önlenmesi ve Suçlulara Muamele Kongresi tarafından kabul edilmiş ve 1985'te BM Genel Kurulu tarafından onaylanmıştır;
- Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi Çalışma Grubunun Yargıda Etik Kurallara ilişkin 1 No.lu Görüşü (2002) – Bangalor Taslağı;
- Bangalor Yargı Etiği İlkelerine ilişkin Görüşler (Mart 2007);

Avrupa Konseyinden:

- Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi (CCJE);
- Hâkimlerle İlgili Mevzuat Hakkında Avrupa Şartı (1998);

- CCJE'nin yargının bağımsızlığı ve hâkimlerin görevden alınmaması standartlarına ilişkin 1 No.lu Görüşü;
- CCJE'nin hâkimlerin başta etik olmak üzere mesleğe uygun davranışlarını, uygunsuz davranışlarını ve taraflılığı düzenleyen ilkeler ve kurallara ilişkin 3 No.lu Görüşü (2002);
- CCJE'nin Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin dikkatine sunduğu hâkimlerin ulusal düzeyde ve Avrupa düzeyinde uygun başlangıç ve hizmet içi eğitimine ilişkin 4 No.lu Görüşü (2003);
- CCJE'nin Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin dikkatine sunduğu makul süre içinde adil yargılanma ve ihtilafların çözümlenmesinde alternatif yöntemler dikkate alındığında hâkimin davalardaki rolüne ilişkin 6 No.lu Görüşü (2004);
- CCJE'nin “adalet ve toplum” üzerine 7 No.lu Görüşü (2005) ;
- CCJE'nin Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin dikkatine sunduğu “ulusal hâkimlerin uluslararası ve Avrupa hukukunun etkin uygulanmasını sağlamadaki rolüne” ilişkin 9 No.lu Görüşü (2006);
- CCJE'nin toplumun hizmetindeki Yargı Kurullarına ilişkin 10 No.lu Görüşü (2007);
- Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Hâkimlerin Bağımsızlığı, Etkinliği ve Rolü hakkında R(94) 12 sayılı Tavsiye Kararı;
- R(94) 12 no.lu Hâkimlerin Bağımsızlığı, Etkinliği ve Rolü hakkındaki Tavsiye kararının güncellenmesi için Avrupa Konseyinden bir uzman grubu tarafından sunulan öneriler (2007);

Uluslararası Hâkimler Birliğinden:

- UHB – Uluslararası Hâkimler Birliği- Evrensel Hâkimler Şartı (Taipei, 1999);
- MEDEL – Demokrasi ve Temel Haklar İçin Avrupalı Yargıçlar Birliği- Avrupa Yargı Mevzuatının Unsurları (Palermo 1993);

Yargı etiğinin ilkelerini oluşturan diğer bölgesel ve ulusal belgeler:

- Uluslararası Yargı Bağımsızlığına ilişkin Burgh House ilkeleri;
- Yargı Etiği Kuralları – İtalya (1994);
- LAWASIA Bölgesi Yargı Bağımsızlığı İlkelerine Dair Pekin Bildirgesi (1995);
- İngiliz Milletler Topluluğu Latimer House Kılavuz Kuralları (1998);

- Hâkimler İçin Etik İlkeleri – Kanada (1998);
- Adaletin İdaresi Önünde Vatandaşların Hakları Şartı– İspanya (Parlamentoda Tam Oturum – Nisan 2002)
- Yargıda Örnek Davranış Kuralları – ABD (Amerikan Barolar Birliği – 2004 Baskısı);
- Yargı Etiği Kuralları (Uluslararası Ceza Mahkemesi – 2005);
- İbero-Amerikan Örnek Yargı Etiği Kuralları (2006);
- Yargıda Davranış Kılavuzu- İngiltere ve Galler (yeni düzenlenmiş baskı- 2006);
- Weis Etik Beyannamesi, Avusturya Hâkimler Birliği (Kasım 2007);
- Amerikan Barolar Birliğinin (ABA) Yargıda Örnek Davranış Kuralları – ABD (2007);
- Ulusal Yargının Etik Kuralları (Brezilya – Ulusal Yargı Konseyi, 2008).

Yargıda etiğin ilkeleri hâkimin altı merkezi özelliğine göre gruplandırılarak sunulmuştur: Bağımsızlık, Tarafsızlık, Dürüstlük, Hümanizm, İhtimam ve İhtiyatlılık. Bu özelliklerden her biri, genel anlamda tanımlanmış, ardından içeriği geniş bir yelpazeyi kapsayan ilkelere dökülmüş, bunlar da pratik önemlerinin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacak yorumlar ve detaylar ile desteklenmiştir. Özünde işlevsel bir görev üstlenecek olan bu yorumlar ileride güncellenebilir ve genişletilebilir.

Ayrıca, yargı etiğinin ilkelerinin hâkimlerin bireysel özellikleri ile sınırlı olmadığı da göz önünde bulundurulmuştur. Anayasada da belirtildiği üzere, hâkimlerin bir bütün olarak tekil bir organ teşkil ediyor olması toplu bir kuruluşa yol açar ve bunlar hukuki niteliği itibariyle özel olan hâkim birlikleri tarafından temsil edilir. Bu nedenden dolayı, toplumda görünür olan yargı faaliyeti sadece hâkimlerin davalardaki ya da kamusal alandaki bireysel davranışlarının toplamı değil, aynı zamanda giderek ağırlık kazanan şekilde Adaletin kamusal politikalarının tanımlanması ve icrasındaki toplu temsilleri ve müdahaleleridir.

Bu bağlamda son bölümde, aynı örgütlenme biçimi itibariyle, hâkimlerin toplu etiği açısından hâkimler birliğine yol gösterecek ilkeler kaleme alınmıştır.

Son olarak, hâkimlerin ve mahkemelerin gerçek bağımsızlığının nihai dayanağını oluşturan ve yargı etiğinin gerekleri ile tam uyum için gereken şartların mevcudiyetini sağlayacak olan yargı görevinin düzenlenmesi, işleyişi ve icrasına ilişkin uygun önkoşulları oluşturma sorumluluğunun Devlete ait olduğu vurgulanmalıdır.

Dolayısıyla, yargı erkinin organik bağımsızlığını korumak amacıyla, hâkimlerin bütününe yöneten bağımsız yönetim organlarının idari, mali ve bütçesel özerkliğe sahip olduklarına ve hâkimlerin eğitime, adalete ilişkin kamu politikalarının tanımlanmasına ve mahkemelerin yönetim ve idaresine gerçek katılım kapasitelerinin bulunduğu dair bir teminat olduğu varsayılmaktadır. Dahası, hâkimlerin bireysel bağımsızlığı, güvence ve yeterli ücretlendirmenin yanı sıra, hâkimlerin görevden azledilmemeleri ve yargıdaki eylemlerinden dolayı sorumlu tutulmamaları prensiplerinin istikrarını gerektirir.

2.BAĞIMSIZLIK

ÖNERİ

Yargı erkinin bağımsızlığı demokratik hukukun üstünlüğünün içinde doğası gereği yer alır ve hâkimler tarafından vatandaşlar adına tarafsız adalet idaresinin garantisidir.

İLKELER

1. Vatandaş adına tasarrufta bulunan Hâkimler, bağımsızlıklarını onaylar ve saygı uyandırır ve bunu hem görevlerini yerine getirirken hem de ötesinde gösterirler.
2. Hâkimler, güçler ayrılığına ve diğer egemenlik organlarının Yasa ile tanımlanmış olan faaliyet alanlarına saygı duyarlar.
3. Hâkimler yargılamayı sadece yasalara ve temyiz üzerine yüksek mahkemelerin verdiği kararlara göre yaparlar.

YORUMLAR

1. Yargı erkinin ve hâkimlerin bağımsızlığı ve Devletin diğer erklerinden ayrı olması başlı başına bir hak değil, daha ziyade vatandaşlara sunulan bir teminat ve Devletin bir mükellefiyetidir.

Hâkim güçler ayrılığı ilkesine titizlikle uymalıdır. Bariz siyasi yansımaları olacak kararlar vermesi gerektiğinde, karara bağlaması için görevlendirildiği ilgili davaya ilişkin hukuki bir işlemde bulunmak üzere kanunu uygulamanın ötesine geçmez. Ancak, mahkemelerin tarafsızlık şartlarını belirleyen ve kamunun adalete duyduğu güvenin teminatı olan dış bağımsızlığın korunması amacıyla kendini veya görevlerini yöneten kuruluşların

siyasallaştırılmasına yönelik tüm teşebbüslere karşı hâkim, bir refleks olarak muhalefet edecektir.

Bağımsızlık ve güçler ayrılığı gereğince, hâkimler ve bağımsız yönetim kuruluşları yargının işleyişine ilişkin görevleri kapsamında, gerek vatandaşlar gerekse devletin diğer egemen güçleri önünde kamuoyuna açık şekilde sorumlu tutulabilme demokratik sorumluluğunu kabul ederler.

2. Kendi içinde hâkimlerin bağımsızlığından kasıt, yönetim ve disiplinin doğasında bulunan faaliyetler, yargısal teftişler ve mahkemelerin idari başkanlığı çerçevesinde bir hâkimin, her türlü hiyerarşik üstünlüğü veya belirli emirlere uymayı ya da yargının işleyişine müdahale eden genel yönergeleri reddetmesidir.
3. Hâkim, görevini yerine getirirken, yalnızca kanuna ve temyiz üzerine yetkilerini kullanan yüksek mahkemelerin verdiği kararlara tabidir. Ruh özerkliği ve hukuki ve ahlaki vicdan özgürlüğü ile tüm etkileme, ayartma girişimlerini, kamusal veya özel ya da harici veya iç hukuk düzenine bağlı herhangi bir güç veya gruptan gelen baskı veya tehditleri reddeder.
4. Yasada yer alan durumlar hariç olmak üzere, bağımsızlığını ve tarafsızlığını korumak adına, hâkim diğer egemenlik organlarının üstünlüğünün altına girildiği veya bir siyasi güven ilişkisi kurulduğu gibi algılanabilecek tüm siyasi veya idari faaliyetlere katılmayı reddeder. Yine de bu tür faaliyetleri yerine getirmeyi kabul eder ise, doğru olanı yasa hükümlerince belirlendiği üzere gönüllü olarak hâkimlik görevini sona erdirmesi veya askıya almasıdır.

3. TARAFSIZLIK

ÖNERİ

Tarafsızlık, tüm vatandaşların adil ve eşit yargılanma hakkını teminat altına almayı amaçlayan hâkimlerin ve yargı görevinin temel özelliğidir.

İLKELER

1. Yargı görevinin yerine getirilmesinde, hâkimler tarafsızdır, tarafsızlıklarına ilişkin şüphe doğuracak durumlarda, eşitlik ve tarafların adil yargılanması neticesinde verilecek kararı teminat altına alan ve her türlü ayrımcılığı reddeden usul kuralları gereğince var olan mekanizmaları kullanarak davadan çekilmek üzere mazeret beyan ederler.

2. Hâkimler, tarafsızlıklarının sorgulanmasına sebep olacak ve görevlerinin yerine getirilmesi ile çatışacak veya çatışabilecek ya da vatandaşın kararlarının bağımsız ve tarafsız olduğuna duyduğu güveni sarsabilecek nitelikteki yargı dışı faaliyetlere katılmayı reddederler.

YORUMLAR

1. Hâkimin tarafsızlığının, yargı sistemine ve hâkimin dürüstlüğüne kamunun güvenliğini sağlamakta etkili olması, sadece bilgili, objektif ve iyi niyetli makul bir kişinin gözünde bu şekilde algılanması ile mümkündür.

Hâkimin bağımsızlığı veya tarafsızlığının meşru olarak sorgulanabileceği davalarda, davadan çekilmek üzere mazeret beyan etme yetkisi/ödevinin hâkim tarafından özenle uygulanması için bu beyanın davanın taraflarının huzurunda net ve doğal bir şekilde dile getirilmesi, taraflara ilgili tüm koşullara ilişkin bilgi aktarılması ve hâkimin rahatsızlık duymayacağını belirtmesi gerekir.

2. Hâkim davayı ve duruşmaları yönetirken taraflar arasında gerçek manada eşitliği gözetir ve taraflara adil yargılama sonucunda davanın karara bağlanacağı teminatını veren haklara saygı gösterir ve davanın tarafları arasında veya kamuoyunda tarafsızlığına ilişkin güvensizlik oluşturabilecek veya kanıtlar sunulmadan ve tarafların iddiaları dinlenmeden önce kararını vermiş olabileceğine dair bir algı yaratabilecek tutumlardan imtina eder.

Hâkim mümkün olan azami bilgiyi edindikten sonra karar vermek amacıyla, karar için anlam taşıyan tüm anlaşmazlık konularına ilişkin müzakere başlatır ve kanunen geçerli olan tüm delillerin sunulmasına imkân tanır. Davalara ilişkin kararların kanunda bir dayanağının olması ve olguların vicdani analizi neticesinde özgür irade ile verilmesi ve siyasi, idari, mesleki, halk veya aile ya da başka bir kaynaktan gerek doğrudan gerekse dolaylı yolla gelen her türlü etki, yönlendirme, talep, ikna, baskı ve tehditten uzak olması gerekir.

Hâkim medyada yansıtıldığı şekliyle kamuoyundaki mevcut ve güncel görüşlerin, eleştirilme korkusu, kamuoyu tepkisi veya davadaki tarafların şöhretinden dolayı kendisini etkilemesine müsaade etmez ve vicdani uyarınca yaptığı değerlendirmelere göre cesaretle kararını verir.

3. Hâkim tarafsızlığına hâlel getirmeyecek veya yargı görevini icra etmesine zarar vermeyecek nitelikteki her türlü sivil faaliyete katılmakta hürdür.

Hâkim bilgili, objektif ve iyi niyetli makul bir kişi tarafından değerlendirildiğinde mahkemelere getirilebilecek meselelere ilişkin tarafsızlık veya bağımsızlık imajını

sarsabilecek nitelikteki toplu organizasyonlara katılmaktan ve kamuoyuna açık tartışmalarda yer almaktan özellikle imtina eder.

Hâkim, üyelerinden sadakat yemini isteyen veya gizli oldukları için üyelerinin katılımına ilişkin tam bir şeffaflık garantisi vermeyen örgütlere üye olmaz.

4. Hâkim siyasi partiler ile ilintili olmayı ve siyasi nitelik taşıyan ya da partiler ile bağlantısı olan kamusal ya da özel her türlü faaliyete, yani seçim kampanyalarına, gösterilere, bağış toplamaya veya benzeri her tür girişime katılmayı reddeder.

4. DÜRÜSTLÜK

ÖNERİ

Hâkimlerin mesleki, sosyal ve kişisel dürüstlüğü adil ve tarafsız kararların ve kamunun adalet sisteminin kalitesine güveninin teminatıdır.

İLKELER

1. Hâkimler, bilgili, tarafsız ve iyi niyetli makul bir kişinin gözünde onurlu, sadık, düşünceli ve doğru kabul edilen kişisel, sosyal ve mesleki davranışları benimser.
2. Hâkimler, diğer adli görevlilere ve davanın taraflarına verilen görevlere aynı seviyede onur ve önem atfederler, bu şahısların önünde ve kamuoyu nezdinde her zaman nazik, saygılı ve kibar davranırlar.

YORUMLAR

1. Kamunun hâkimlere olan güveni, onların kararlarına saygı duyulmasının ve adaletin idaresinin itibarının ve olumlu imajının ve de muhakkak ki demokratik hukukun üstünlüğünün de teminatıdır. Hâkimlere yönelik olarak toplumdaki yolsuzluk yapmayan, namuslu ve iffetli algısı, tek bir hâkimin bunu sorgulatabilecek tutumundan dolayı en hafif bir lekelemeye bile maruz kalmayabilir.

Sürekli kamunun incelemesine tabi olan hâkim, Adaletin idaresine ilişkin yetilerine duyulan güvene halel getirebilecek davranışlardan kaçınır ve günlük hayatta sergilediği örnekliğin dürüstlük, sadakat, ölçülülük ve doğruluk değerlerine saygı duyulmasını sürekli teşvik etmek

açısından bile gerek meslektaşları gerekse yardımcı personeli için ne denli önemli olduğunu asla aklından çıkarmaz.

2. Hâkimlik görevleri dışında kalan sivil faaliyetlere katılırken, tarafsızlığı objektif olarak riske girmeyeceği zaman bile, kamunun gözünde bir küçük düşürülme veya vakar eksikliği algısına yol açabileceğini makul olarak öngörebileceği durumlarda hâkim katılmayı reddetmelidir. Bu normalde, profesyonel sporla bağlantılı dernekler için geçerlidir, zira buralarda yaşanan özel duygusal ortam ve kullanılan dilin türü ile yaşanan çekişmeler nedeniyle hâkim kolayca saygısızca söylemlere maruz kalabileceği gibi, kendini tam anlamıyla şeffaf sayılamayacak durumların içinde de bulabilir.

Hâkim, ayrıca kendisinin bir hâkim olarak görevinin belirtildiği ve internet üzerinde gerçekleşen kamuya açık tartışma forumlarına, statüsüne duyulan kamu güveninin sorgulanmasına neden olabilecek şekilde görüş bildirmek üzere isimsiz olarak katılmayı reddeder.

Hiç bir koşulda bir hâkim statüsü gereği kendisine tanınan itibar veya haklardan fayda sağlamaz veya özel hayatında fayda elde etmek ya da özel hayatındaki faaliyetlerinde başka şekilde meşru olarak bekleyemeyeceği bir ayrıcalık sağlamak için pozisyonunu kullanmaz.

3. Meslektaşları, personeli ve adli görevliler ve özellikle bakılan davanın tarafları ve onların temsilcileri ile olan kişisel ilişkilerinde doğruluk, nezaket ve saygı ödevlerine aykırılık teşkil edecek her türlü davranış reddedilir.

Bir davayı yönetme ve karara bağlamaya ilişkin yargı yetkisine bağlı olmaksızın, hâkim davanın taraflarını veya kamuoyunu haksız ya da küçük düşürücü şekilde azarlamaktan veya savcıların, avukatların, bilirkişi tanıkların ve personelin teknik veya insani yeteneklerine nezaketsiz atıflarda bulunmaktan ve ayrıca sabırsızlık sergileyen veya usulde öngörülen hakların meşru kullanımını onaylamayan tutumlardan imtina eder.

Hâkim gerek çalışmaları esnasında gerekse dışarıda, diğer hâkimlerin kararları ile ilgili olarak, özellikle söz konusu karar temyizde tekrar değerlendirilme aşamasında ise, nezaketsiz söylemlerde bulunmaktan kaçınır.

4. Kendi sorumluluğundaki hizmetlerle olan ilişkilerinde vatandaşların onurunun her zaman korunmasını sağlamak hâkimin asli görevidir ve hâkim, hiç bir şekilde psikolojik, ahlaki veya sosyal dürüstlüklerinin sorgulanmasına yol açabilecek bir davranış takınılmasına müsaade etmez.

Bu maksatla, makamına görevlendirilen personeli etkin şekilde yönetir, onlara gereken şekilde yönlendirme yapar ve böylelikle her zaman hizmetten faydalananlara karşı nazik davranmalarını ve bu görevin dışına çıkan bütün uygulamaların telafi edilmesi ve cezalandırılmasını sağlar.

5. İdari üstünlük gerektiren görevlerin icrası kapsamında, yani yönetim ve disiplin görevlerinde, mahkemelere başkanlık ederken, yargısal teftişlerde ve eğitimlerde, hâkim özel bir tarafsızlık, özen ve objektiflik sergiler; arkadaşlık ilişkisi, tekrar seçilme veya aynı göreve ya da başka bir göreve atanma kaygısı taşımaz.

5. HÜMANİZM

ÖNERİ

Kanunun yorumu ve uygulanmasında hâkime yaratıcı bir rol veren yargı erkinin icrası, hâkimin adalet değerlerine ve kişinin insan olarak onurunu ve eşitliğini öngören hümanizm ilkelerine bağlılığını gerektirir.

İLKELER

1. Davanın tarafları ile olan ilişkilerinde, özellikle de kendi baktıkları davalarda, hâkimler insan olarak aynı koşulları paylaştıklarını daima akıllarında bulundururlar.
2. Görevlerini yerine getirirken hâkimler, Anayasa ve Kanunlarda tanınan temel haklara gerçekten saygılı davranılmasını, tüm insanlara hak ve ödevleri açısından eşit muamele edilmesini sağlar; amacı ya da sonucu insan hakları ve temel özgürlüklerinin, kamusal hayatın siyasi, iktisadi, sosyal veya kültürel ya da başka tüm alanlarında eşit koşullarda tanınmasını, uygulanmasını veya kullanılmasını ortadan kaldırmak ya da sekteye uğratmak olan cinsiyet, ırk, renk, soy, ulusal veya etnik köken, din, cinsel yönelim veya ekonomik ya da kültürel duruma dayalı her türlü ayrımcılığı, dışlama, kısıtlama veya ayrıcalığı reddeder.

YORUMLAR

1. Hâkim, davanın taraflarının onuruna ve eşitliğine saygı gösterme taahhüdünde bulunur ve hiç bir şekilde cinsiyet, ırk veya etnik köken, fiziksel ya da zihinsel engellilik, din veya öğreti, cinsel yönelim veya siyasi görüşe bağlı olarak kişilik haklarını ihlâl edebilecek veya yıldırıcı,

düşmanca, küçük düşürücü ya da saldırgan bir ortam oluşturabilecek hiç bir önyargı veya ayrımcılık sergilemez.

Davalardaki yönetim ve disiplin yetkileri kapsamında hâkim, davanın taraflarının ve makamına görevlendirilen personelin insan olarak kişinin eşitliği ve onuruna saygılı bir davranış içinde olmalarını sağlar ve önyargılı veya ayrımcı her türlü davranışta, davranışı onaylamadığını ifade eder.

2. Hâkim kanuna ve ilgili organlar tarafından pozitif hukuk düzeni içinde meşruiyetle hasredilmiş olan hukuk sistemi ilkelerine uymak ve bunları uygulamakla yükümlüdür.

Ancak, yargıya yansıyan davaların sayısı ve çeşitliliği karşısında, hâkim adalet ve hukukun sadece kuralların katı pozitivist ve kanuna aşırı riayet eden şekilde yorumlanması ile sınırlı olmadığını ve kararın, bir bütün olarak özünde adil ve insani olması ve demokratik hukukun üstünlüğünün öngördüğü temel hakları gözetmesi gerektiğini daima aklında bulundurur. Bunun olabilmesi için hâkimin kanunun anayasal, Avrupa Birliği ve uluslararası kaynaklarına özellikle dikkat etmesi ve hassasiyet göstermesi gerekir.

Hâkimin küresel bir hukuk düzenine ait olduğunun, sorumluluklarının ulusal yasal çerçevenin ve ülke sınırlarının ötesine uzandığı hususundaki farkındalığı görevlerini insan haklarının evrensel geçerliliğini onaylayacak uygun bir şekilde icra etmesini gerektirir.

3. Hâkim, vatandaşların haklarının teminatı olarak görevi gereğince davayı Anayasa ilkeleri ışığında dikkatlice okumalı ve hukuken kabul edilebilir olduğu durumlarda, yasaların bu ilkeleri ihlâl eden somut uygulamasını reddetmelidir. Ancak, hâkim bu istisnai mekanizmanın esasen vatandaşları temel haklarını ihlâl eden yasalara karşı korumak amacıyla oluşturulduğunu daima aklında tutar.

6. İHTİMAM

ÖNERİ

Yargı görevinde liyakat aslen hâkimlerin yeterliliği ve ihtimamına dayanır.

İLKELER

1. Hâkimler, görevlerini layıkıyla icra etmek amacıyla mesleki hayatları boyunca gereken bilgileri, becerileri ve kişisel nitelikleri kazanmaya kendilerini adanmış ve bu konuda kararlıdırlar.

2. Görevlerini icra ederken, hâkimler, mahkemelerin düzgün işlemesi, davaların zamanında görülmesi ve değerlendirmeleri amacıyla kendilerine sunulan davaları azami kalite ve hız ile karara bağlamak için canla başla çalışırlar.
3. Hâkimler mahkemelerin düzgün işleyişinin ayrıca; resmi prosedürlerin basitleştirilmesi, hizmetin planlanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi ve yeni bilgi ve bilişim teknolojilerinin kullanılmasına yönelik kurumsal ve usule ilişkin yönetim kriterlerinin benimsenmesine bağlı olduğunun farkındadırlar.

YORUMLAR

1. Yargı eğitimi, hâkimin bağımsızlığının ve tarafsızlığının korunması, adaleti idare etme meşruiyetinin bir ön varsayımı ve gerçek düşünme ve karar özerkliği garantisi için vazgeçilmezdir.

Mesleğe başlangıç eğitimine ek olarak, hâkim görevini icra etmesi için uygun olan daimi ve uzmanlığa yönelik eğitimleri almanın kendi sorumluluğu olduğunu kabul eder ve çalışma hayatı boyunca bu tutumu devam ettirerek bilgilerini güncellemek, becerilerini azami seviye çıkartmak ve kişisel niteliklerini en yüksek düzeye çekmek için sürekli çalışır.

Mahkemede uzmanlık gerektiren becerilere ihtiyaç duyan görevleri yerine getirmeden önce hâkim, gerekli özel bilgileri edinmesi ihtiyacını, yani uygun eğitim faaliyetlerine katılma hususunu akılda tutar.

Bunun yanı sıra hâkim, ilgi duyduğu hukuk dışı alanlarda bilgisini geliştirmeyi ve kültürel alt yapısını ve kişisel niteliklerini zenginleştirmeyi hedefleyerek eğitim almaya çalışır.

2. Kariyerinin hangi aşamasında olduğuna veya hangi mahkemede görev yaptığına bakmaksızın liyakat, bir hâkimin görevini yerine getirmesinde birincil öneme sahiptir. Dolayısıyla, mesleki tecrübe ile bağlantılı olarak atamalarda, tayinlerde ve terfilerde en büyük paya sahip olan faktör liyakatin değerlendirilmesidir.
3. Görülen davanın adil, eşit ve zamanında çözüme kavuşmasını hedefleyen hâkim, eleştirel bir süzgeçten geçirmeden mekanik bir şekilde diğer kararların tıpkıbasımını yapmaktan ve davanın esasının anlaşılmasını engelleyen ya da gereksiz ölçüde geciktiren formaliteleri kullanmaktan kaçınır, açık bir zihin ile yeni iddiaları dinler, dikkate alır ve sunulan kriterleri ve bakış açılarını teyit etmek amacıyla kanunda bulunan farklı alternatifleri inceler ve gerektiği takdirde, kanunda da öngörülüyor ise verilen kararları onarır veya değiştirir.

Kanunun yorumlanması ve uygulanmasında hâkim, hukuk pratiğine ve hukuk teorisine azami dikkatle yaklaşır ve konu itibarıyla birbirinin aynısı olan durumlarda kıstasların yeknesaklığı ilkesini karar verme sürecine dâhil etme gereğini göz önünde bulundurur ve hukuk bilimindeki bilimsel gelişmeleri dikkate alır.

4. Hâkim kararlarını her zaman gerekçeli olarak, ilgili kişilerin anlayabileceği bir şekilde, net ve özlü bir dille kaleme alır ki ilgili kişiler, karara katılmasalar bile, sadece söz konusu kapsamı değil aynı zamanda kararın hangi mantık ve değerlendirme sürecine dayalı olarak oluşturulduğunu anlasınlar.
5. Hâkim görevlerini yerine getirirken kanunda öngörülen süre kısıtlamalarına uyma yükümlülüğünü gözetir, ancak bu davanın zorluğu veya aşırı iş yükü nedeniyle hiçbir şekilde mümkün değilse, davaları makul bir süre içinde tamamlar. Bu amaçla, yargılamayı gereksiz geciktirecek ve zaman israfına yol açacak usule ilişkin girişimlerin uygulanmasını önlemeye çalışan hâkim, davanın daha faydalı ve tatminkâr bir çözümle sonuçlanması ve geç gelen kararın yol açabileceği adaletsizliğin önlenmesi amacıyla elindeki tüm imkânları kullanarak mahkemede yaşanan zorlukların ve yetersizliklerin aşılmasına veya bunların etkisinin en aza indirgenmesine gayret eder.

Davaların başlamasında kendisinden kaynaklanan bir gecikme veya erteleme olmaması için hâkim, yargılamaları çalışmaların gelişimine ve mahkeme salonlarının uygunluğuna ilişkin makul bir tahmin çerçevesinde programlamaya gayret eder. Bu kaçınılmaz olduğunda ise, etkilenecek davanın taraflarına zaman geçirmeden şahsen gecikme ve nedenleri ile ilgili bilgi verir.

Hâkim yargı görevinin özenle yerine getirilmesi bakımından aykırılık teşkil eden yargı dışı taahhütleri kabul etmez.

6. Hâkim çalışmalarını yerine getirirken olağanüstü yardım gerektiren zorluklarla karşılaştığında, insan kaynakları ve fiziksel kaynaklarının yönetim yetkisine sahip olan kuruluşa bunları net bir dille aktarır. Aynı şekilde, bu yöntemlerin kullanımını gerektiren durum sona erdiğinde, hâkim artık ihtiyaç kalmadığını bildirir.
7. Yargı görevinin özenli icra edilmesi ve organizasyonun doğru işlemesi için davanın işlemlerini ve idari görevleri gerçekleştirmek üzere görevlendirilen personelin yardımına gerek duyulduğunun bilincindeki hâkim, sorumlu olduğu organik birimin genel yönetimi ile ilgilenir, gereken imkânları talep eder, personelin motivasyonu sağlar ve tanımlanmış olan planlama uyarınca görevlerini yerine getirmelerine nezaret eder.

Davalarını yönetirken belirlenmiş dava yükü hedeflerine uyma amacını göz önünde bulunduran hâkim, kararların gereken kalite ve değerlendirmesinden ödün vermeksizin şekli ve bürokratik prosedürleri basitleştirmeye gayret eder, gereksiz işlemleri ve rutinleri devre dışı bırakır, uygun bir planlama ve takvim oluşturur, elde edilen sonuçların sürekli değerlendirilmesini sağlayan yöntemler uygular, gereken düzeltici önlemleri devreye alır ve mahkemeler için geliştirilen yeni bilişim teknolojileri ve bilgisayar programlarından faydalanır.

Hâkim kendi performansına ilişkin değerlendirmeleri göz önünde bulundururken, bu sınıflandırmaları sadece liyakatin ölçülmesine ya da kariyerindeki ilerlemeye yarayan bir faktör olarak değil, aynı zamanda öğrenme sürecini ve ilerleme gerektiren alanların tespiti için faydalanacağı bir bileşen olarak görür.

7. İHTİYATLILIK

ÖNERİ

Hâkimlerin ihtiyatlılığı bağlı oldukları tarafsızlığın ve yargı dürüstlüğüne kamu güveninin korunmasının doğrudan bir sonucudur.

İLKELER

1. Hâkimler, yargılama veya soruşturma safhasındaki davalara ve mantık çerçevesinde dava konusu olabileceği öngörülebilir konulara ilişkin değer yargısı içeren beyanlarda veya yorumlarda bulunmayı reddeder.
2. Medya ile olan ilişkilerinde hâkimler, kaynaklara erişimde eşitlik ve yargılamanın şeffaflığı ilkeleri uyarınca hukuken uygulanabilecek çerçeveler dâhilinde bilgi edinme hakkını teminat altına alır.
3. Hâkimlerin bağımsız yönetim organlarına ve mahkemelerde hâkimlere iletişimle ilgili olarak verilen yetkilere bakılmaksızın, hâkimler uygun gördüklerinde doğrudan veya yardımcılarından birinin aracılığı ile sözlü veya yazılı olarak gerekli açıklamayı yapma sorumluluğunu kabul ederler.

YORUMLAR

1. Bilgi edinme ve medyanın kaynaklara erişimi hakkının korunmasının yanı sıra, kamunun adaletin tarafsızlığı ve dürüstlüğüne duyduğu güvenin bir teminatı olarak ihtiyatın önemini göz önünde bulunduran hâkim, kendi konuşma özgürlüğü ve fikirlerini ifade etme hakkını kullanırken ihtiyatlılık ilkesinin getirdiği sınırlamaları doğal olarak kabul eder.

Gerek görevlerini icra ederken gerekse dışarıda hâkim, hem kendi hem başka hâkimlerin yargılamaları veya kararlarına ya da başka bir yargı mercii veya emniyetin işlemlerine ilişkin olarak ihtiyatı elden bırakmaz ve kamuoyu önünde görüş bildirmekten ya da bu konuların tartışılabileceğini öngörebileceği ya da makul bir bakışla süren davaların karar verme süreçlerine müdahale teşkil edebileceği düşünülebilecek etkinliklere katılmaktan kaçınır.

Aynı şekilde, eğer sadece orada bulunması bile dile getirilen fikirlere kurumsal bir saygınlık kazandırabilecek veya yargının onayı gibi algılanabilecek ise hâkim diğer katılımcıların ihtiyata tabi olan konuları gündeme getirebileceklerini öngördüğü etkinliklere katılmaz.

2. İhtiyatlılık ilkesinin doğru yorumlanması hâkimin, bir yargı kararını ya da kamuya açık bir duruşmayı kullanarak gerekçelerin ilgili aktarımı için mutlak gereği olmayan ve dava konusu ile net bir ilintisi bulunmayan kendisine ait siyasi, ideolojik veya dini nitelikteki fikirleri ya da kişisel değerlendirmelerini ifade etmesini engeller.

3. Konuşma özgürlüğü, fikir ifade etme ve akademik özgürlükten faydalanma hakkı doğrultusunda bilgilendirme, öğretim veya akademik amaçların uygulanması ve benzeri meşru menfaatlerin yerine getirilmesi için derhal gerekli olan beyan, yorum veya müdahaleler için orantılılık, uygunluk ve gereklilik kriterleri uygulanması şartıyla ihtiyatlı olma ilkesine muafiyet getirilmesine izin verilir, ancak burada adalette ketumluk ve mesleki gizlilik ile ilgili yasa hükümlerine uyulmalıdır.

Katıldığı kamu müdahalesi eylemlerinde, hâkim her zaman orada hangi sıfatla bulunduğunu net bir şekilde ifade eder ve kendisinin şahsen mi hareket ettiğini yoksa bir üçüncü tarafı mı temsil ettiğini ve eğer durum böyle ise, üçüncü tarafın kim olduğunu hiç bir şüphe bırakmayacak şekilde açıklar.

4. Hâkimlerin faaliyetlerine daha fazla demokratik şeffaflık kazandırma ihtiyacı hâkimin kamuoyunu bilgilendirme ve mahkemelerin faaliyetlerini ve hâkimlerin kararlarını eleştirme hakkının meşru kullanımı için iletişimin giderek artan bir önem taşımaya başladığını anlamasını ve kabul etmesini gerektirir.

Bu nedenden ötürü, net bir şekilde kamunun yararına olan durumlarda hâkim, bilgi edinme hakkını teminat altına alma ihtiyacını gözetirken, doğrudan kendi sorumluluğunda ya da hâkimlerin yönetimi ve temsili için görevlendirilen kuruluşlar aracılığı ile kanunda tanımlanmış şartlar dâhilinde gerekli ve uygun açıklamaları yapar.

Özellikle usullerin ya da kararların dava taraflarına veya kamuoyuna kendi sorumluluğu altında doğrudan iletilmesini gerektiren durumlarda, hâkim, ortalama bir vatandaşın hukuk dilini ve uygulamalarını anlamakta normal olarak zorluk çektiğini göz önünde bulundurarak bunun uygun şekilde yapıldığından emin olur. Ancak, bu durumda, hâkim kamuoyuna kendi kararına ilişkin açıklama yaparken, ilgili kararın gerekçesinde yer almayan hiç bir nedeni kamuoyu önünde dile getirmez.

5. İhtiyat yükümlülüğü kapsamına girmeyen durumlarda, hâkim doğrudan kendi sorumluluğu altında medya organlarına bilgi verirken de kaynağa erişimde eşitlik ve usullerin şeffaflığı kurallarını gözetir ve uygulandığından emin olur, bu amaçla aldığı kararların dayanaklarını belirtir ve kendisine ulaşan tüm talepleri ele alır.

8. YARGI BİRLİĞİ

ÖNERİ

Yargı birliği bütün hâkimlerin vatandaşlar ve Devlet önünde topluca temsil edilmesini sağlar.

İLKELER

1. Yargı birliği, temel hakların savunulmasında ve Adaletin geliştirilmesinde yargının bağımsızlığı ve hâkimlerin tarafsızlığı koşullarının korunması ile bağlıdır.
2. Yargı birliği siyasi, sosyal ya da sendikal nitelik taşıyan tüm kuruluşlardan bağımsızdır ve kendi içinde demokratik çoğulculuk sağlayarak hâkimlerin farklılıklarını özgürce ifade etmelerine izin verir.

YORUMLAR

1. Adalet sisteminin yönetiminden sorumlu olan kamu kurumlarının, yani hâkimleri yöneten bağımsız kuruluşların ve mahkeme başkanı olan hâkimlerin güncel yetkileri hariç olmak üzere, hâkimlerin bir bütün olarak topluca temsil edilmesini sağlayan kendi kurdukları

birlikler, vatandaşlar nezdinde hâkimlerin kamu görevlerini ve devlet nezdinde özel haklarını merkezi olarak ifade ederler.

Kamu görevlerinin temsili ve özel hakları arasındaki dengeyi sağlarken hâkim, mesleğinin icrasının özünde halk adına adaletin idaresi demek olan yargı görevi için esas teşkil ettiğini daima aklında bulundurur. Bunun sonucunda hâkimler, mesleki menfaatlerinin, adına adaletin idaresini gerçekleştirdikleri vatandaşların haklarının önüne geçemeyeceği ilkesini topluca kabul ederler.

Egemenlik organlarının görevlileri olarak statülerini ve topluca aldıkları kararların vatandaşların menfaati açısından taşıdığı özel anlamı göz önünde bulunduran hâkimler, uygun şekilde kullanılabilecek kabul edilebilir protesto biçimlerinin kapsamını, sınırlarını ve fırsatlarını dikkatle ve mantıklı bir şekilde değerlendirirken bunların istisnai ve yardımcı nitelikte olduklarına ilişkin genel kabulü de dikkate alırlar.

2. Demokratik çoğulculuk ve yargı birliği içinde yer alma hakkı meşruiyeti ve dış temsil şartlarının gücünü artırmanın ötesinde hâkimler arasında farklılıklara tam bir saygı içinde dayanışma ve bağlılık değerlerini vurgular.
3. Dışarıda hâkim birliklerinin nitelik itibarıyla siyasi veya sendikal olan örgütlere dâhil olması kabul edilemez, zira bu hâkimlerin bağımsızlığına tamamen ters düşen bir durum olarak görülür. Resmi üyeliğin yanı sıra, münhasıran hâkimleri temsil etmeyen herhangi bir kuruluşla ortak protesto eylemleri ile birlikte mesleki taleplerde bulunmak da reddedilir.

BULGARİSTANLI YARGI MENSUPLARI İÇİN ETİK DAVRANIŞ KURALLARI

Bulgaristan Cumhuriyeti yargı sistemi içerisinde görev yapmakta olan yargı mensupları için oluşturulan etik davranışlara ilişkin **etik kuralların**:

- Kamuoyunun ülkenin yargı sistemine olan güveninin artmasında,
- İnsan haklarının korunmasında ve hukukun üstünlüğü ilkesinin sürekli olarak pekiştirilmesinde;
- Yargı sistemi içerisindeki yolsuzlukların önlenmesinde ya da asgariye indirilmesinde, önemli bir unsur teşkil ettiği anlayışını rehber almak suretiyle, işbu belgede belirlenmiş olan etik davranış kurallarına uyacaklarını ve hem özel hayatlarında hem de mesleki hayatlarında bu kuralları temel ilkeler olarak benimseyeceklerini, Bulgaristan toplumu önünde taahhüt ederler.

Bulgaristan yargı sisteminin en yüksek idari ve yol gösterici organı Yüksek Yargı Konseyi, Bulgaristanlı Yargı Mensuplarının Davranışları için Etik Kuralları kabul eder. Ayrıca, işbu belge içerisinde yer alan davranış kurallarının yargı mensuplarının hem özel hayatlarında, hem de mesleki hayatlarında tatbik edilmesine ilişkin aslî sorumluluk, Yüksek Yargı Konseyi'ne aittir.

UYGULAMA ALANI

İşbu Etik Davranış Kuralları, bu belge boyunca bundan sonra kısaca “yargı mensubu” olarak anılacak olan tüm hâkimler, savcılar ile soruşturmalarda görev alan soruşturmacılar, Yüksek Yargı Konseyi üyeleri, Yüksek Yargı Konseyi bünyesinde yer alan Teftiş Kurulunda görev alan müfettişler için uygulanacaktır.

KAYNAKLAR

İşbu Etik Davranış Kuralları, Bulgaristan Cumhuriyeti Anayasası, Yargı Sistemi Kanunu, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin hâkimlerin, savcılarının ve soruşturma mercilerinin statüleri hakkındaki tavsiyeleri ve Bulgaristan Cumhuriyeti'ndeki yargı mensuplarının çalışmalarını düzenleyen ulusal ve uluslararası nitelikteki diğer belgeler ile uyumlu olacak şekilde hazırlanmıştır.

BÖLÜM I

ANA PRENSİPLER

İşbu temel ilkeler, yargı mensuplarının davranışlarını hem iş hayatlarında hem de iş dışındaki hayatlarında düzenlemek amacıyla gereken standartları belirler ve çerçeveyi çizer.

BAĞIMSIZLIK

Yargı mensubunun bağımsızlığı, işbu belge bağlamında, resmi görevini ifa ederken yalnızca kendi vicdanına ve kanunlara karşı sorumlu olması, baskılara, tehditlere, rüşvetlere, özel ya da kamusal nitelikte, yargı sisteminin dâhilinde ya da haricinde bulunan diğer erklerin doğrudan ya da dolaylı etkisine teslim olmaması anlamına gelir.

TARAFSIZLIK

Elde bulunan olguların doğruluğunu, yalnızca davadaki kanıtların nesnel şekilde analiz edilmesi yoluyla tesis eden, **tarafklar ile usul temsilcileri arasında eşit koşullar yaratan** ve ırk, köken, etnik yapı, cinsiyet, din, eğitim, inançlar, siyasi aidiyet, özel ya da kamusal statü ve zenginlik temelli ayrıcalık, eğilim, önyargı ya da taraflılık anlamına gelebilecek davranışlardan **kaçınan** yargı mensubu, tarafsızdır.

ADİLLİK VE ŞEFFAFLIK

Yasaların genel ve soyut normları içerisinde, her bir davanın özel niteliklerini ayrı ayrı ele alan ve davaları karara bağlarken genel insani değerler ile demokratik hukuk düzeni değerlerine ilişkin ölçütleri temel alan yargı mensubu, adildir.

Yargı mensubunun davranışları ile eylemlerinin şeffaflığı, verdiği kararların adil kararlar olduğunun bir teminatıdır.

NEZAKETLİLİK VE HOŞGÖRÜLÜLÜK

Davranış ve eylemleri ile baktığı davalara müdahil olan iş arkadaşlarına, **vatandaşlara**, avukatlara, taraflara ve sürece dahil diğer katılımcılara borçlu olduğu saygıyı ifade edebilen bir yargı mensubu nezaketlidir.

Her zaman yeni veya farklı savlar, görüşler ve bakış açıları öğrenmeye açık ve bunları sabırla dinleyebilen bir yargı mensubu, hoşgörülüdür.

DÜRÜSTLÜK VE DOĞRULUK

Yasalar dışında, bağımsızlığına ve tarafsızlığına dair şüpheler uyandırabilecek somut ya da soyut iltimasları kabul etmeyen bir yargı mensubu, dürüstdür.

Doğruluk ise, yargı mensubu hem mesleğinde hem de toplumda onurunu zedeleyebilecek her türlü davranıştan kaçınmasıdır.

YETKİNLİK VE NİTELİKLİLİK

İyi eğitim almış, Bulgaristan Cumhuriyeti ve Avrupa Birliği yasalarının normatif çerçevesine hâkim ve bu yasaları doğru bir şekilde uygulama kapasitesini geliştirmiş bir yargı mensubu, yetkin ve niteliklidir.

Yetkinlik ve niteliklilik, yargı mensubunun sorumluluklarını düzgün bir şekilde yerine getirebilmesi ve mesleki ilerlemesi için olmazsa olmaz bir önkoşul niteliğindedir.

MAHREMİYET/GİZLİLİK/KETUMLUK

Resmi görevlerini yerine getirirken elde ettiği olgu ve bilgileri ifşa etmeyen ve **resmî** bir sır olarak tutan bir yargı mensubu, ketumdur.

BÖLÜM II

TEMEL İLKELERDEN DOĞAN ETİK DAVRANIŞ KURALLARI

1. Bağımsızlık İlkesinden Doğan Etik Davranış Kuralları

Bağımsızlık, hukukun üstünlüğü ilkesinin tesisi ve hem temel insan hakları, hem de anayasal değerlerin korunmasının teminatı açısından bir önkoşul niteliğindedir.

UYGULAMA

- 1.1.Yargı mensubu, yetkilerini kullanırken ve karar verirken yalnızca yasaları ve kendi vicdanını temel alır.
- 1.2.Yargı mensubu, hiçbir harici etkiye, baskıya, tehditlere, kaynağı, sebebi ve gerekçesi ne olursa olsun işine yapılacak müdahalelere izin vermez ve bu tür etkilere teslim olmaz.
- 1.3.Yargı mensubu, kararlarını verirken bağımsızdır ve çalışma arkadaşlarının görüşlerinden etkilenmez. Bununla birlikte, onların bağımsızlığını ihlâl edebilecek davranışlarda da bulunmaz.
- 1.4.Yargı mensubu, iş yeri dışındaki davranış ve eylemleri ile toplum içerisinde yargı bağımsızlığı kavramını yerleştirip koruma amacını sürekli olarak gözetir. Ayrıca, özel ya da kamusal, yargı sisteminin dâhilinde ya da haricinde bulunan erklerin doğrudan ya da dolaylı etkilerine **teslim olmaz**.
- 1.5.Yargı mensubu, yargı otoritelerini ve kamuoyunu, kendi bağımsızlığının ihlâli anlamına gelebilecek her türlü teşebbüs hususunda bilgilendirmekle **yükümlüdür**.

2. Tarafsızlık İlkesinden Doğan Etik Davranış Kuralları

Tarafsızlık kavramı, yargı mensubunun esas ve usul hukukunun uygulanmasına ilişkin eylemleri ile eşit şekilde ilgilidir ve sürece katılanların eşit muamele görme hakkından doğar.

UYGULAMA

- 2.1.Yargı mensubu, gerek resmi görevini ifa ederken, gerekse işyeri dışında, herkesin insan onuruna saygı gösterir ve ırk, köken, etnik yapı, cinsiyet, din, eğitim, inançlar, siyasi aidiyet, kamusal ya da özel statü veya zenginlik temelli tercihlere, önyargılara ya da taraf tutulmasına izin vermez.
- 2.2.Yargı mensubu, bakmakta olduğu davaya müdahil olanlara karşı toplumda sempati, antipati ya da benzer güçlü duyguların olduğu durumlarda dahi tarafsızlığını korur ve kararını yalnızca yasalara ve elde bulunan olgulara dayanarak verir.
- 2.3.Yargı mensubu, bakmakta olduğu davalarla ilgili olarak, davanın sonucunun önceden anlaşılabileceği ya da taraflılık veya önyargı izlenimi uyandırabilecek basın açıklamaları yapamaz veya yorumlarda bulunamaz. **Kanunen saklı tutulan davalar dışında**, bakmakta olduğu davaya ilişkin olarak davaya müdahil olanlarla, avukatlarla ya da üçüncü taraflarla mahkeme salonu dışında da konuşamaz.
- 2.4.Yargı mensubu, bazı özel davalara bakmasının sorgulanmasına **direkt ya da dolaylı olarak mahal verecek** şekilde davranmaz.
- 2.5.Yargı mensubu, davanın taraflarının, müdahil oldukları davalara ilişkin görüş ifade etme, iddialarda ve itirazlarda bulunma haklarına saygı göstermelidir.
- 2.6.Yargı mensubu, hukuki meseleler hakkında danışmanlık vermez.

3. Adillik ve Şeffaflık İlkesinden Doğan Etik Davranış Kuralları

Adillik ilkesine ilişkin gereklilik, hayat içerisinde vuku bulan tüm vakaları ve ilişkileri yasal normlarla düzenlemenin mümkün olmaması nedeniyle doğmuştur.

Şeffaflık ilkesine ilişkin gereklilik ise, toplumun, yargı mensubunun davranış ve eylemlerinin yasal ve adil olduğuna ikna edilmesine dair duyulan sürekli ihtiyaçtan doğmuştur.

UYGULAMA

- 3.1.Yargı mensubu, kararlarını, yalnız ve ancak bu kararların hukuk içerisinde davaya müdahil olan tüm katılımcılar için adil kararlar olduğuna ikna olduktan sonra verir. Vatandaşların özgürlüğü ve itibarı ile ilişkili kararlar verirken ise özellikle dikkatli davranır.

- 3.2.Yasaların yargı mensubuna takdir yetkisi tanıdığı belirli durumlarda, yargı mensubu için yol gösterici ilke, adillik ilkesine ilişkin gerekliliktir.
- 3.3.Yargı mensubu, kamuoyuna, yasaların gereklilikleri ile uyumlu bir şekilde, faydalı, vakitli, anlaşılması kolay ve doğru bilgiler verir.
- 3.4.Yargı mensubu, davaya müdahil olan katılımcıların yasal hak ve menfaatlerini ihlal etmemeye özen göstererek, eylem ve kararlarının hukuk içinde aleniyetini garanti eder.
- 3.5.Yargı mensubu, **kamu yararını temsil eden davalara** ilişkin verdiği kararların gerekçelerini, şahsen veya medya aracılığıyla kamuoyuna sunar ve aynı zamanda kendi reklamını yaptığı ya da kendini kamuoyuna tanııtma arayışı içerisinde olduğu izlenimini uyandırabilecek aşırı davranış ve eylemlerden kaçınır.

4. Nezaket ve Hoşgörölölük İlkelerinden Doğan Etik Davranış Kuralları

Nezaket ve hoşgörölölük ilkesine ilişkin gereklilikler, yargı mensubunun ahlâkına ve yetiştirilme tarzına dayanır ve hem yargı mensubunun resmi görevini daha iyi şekilde ifa etmesine, hem de bizzat yargı sisteminin daha etkili şekilde işlemlerine katkıda bulunur.

UYGULAMA

- 4.1.Yargı mensubu, toplum içerisinde görgü ve davranış kurallarına riayet eder. Ayrıca, hem halkla olan ilişkilerinde, hem de resmi temaslarında nazik ve kibar tavırlar sergiler.
- 4.2.Yargı mensubu, **hem işinde, hem de özel hayatında, dürüst, kibar ve nazik davranışlar sergiler. İnsanlara saygılı şekilde muamele eder ve onların hak ve özgürlüklerine riayet eder.**
- 4.3.Yargı sistemi içerisindeki hâkimler, savcılar ve diğer çalışanlar arasındaki ilişkiler, çalışanların resmi hiyerarşideki konumları ne olursa olsun, karşılıklı saygı ve hoşgörölölüye dayanır ve bu ilişkilerde yargı mercilerinin itibarını zedeleyebilecek davranışlardan kaçınılır.

5. Dürüstlük ve Doğruluk İlkelerinden Doğan Etik Davranış Kuralları

Dürüstlük ve doğruluk ilkesi, yargı mensubunun hem kişisel anlamda itibarı, hem de genel anlamda işi açısından hayati derecede önemli bir ilkedir.

UYGULAMA

- 5.1. Yargı mensubu, resmi görevini ifa ederken doğal olarak dürüstlükten ve adillikten taviz verdiği algısını yaratacağından, üçüncü tarafların kendisine sunabileceği lütuf ve iltimasları kabul edemez.**
- 5.2. Dürüst bir yargı mensubu, iş arkadaşlarını ve çalışanlarını gammazlamaz ya da onlara karşı komplo kurma anlamına gelecek davranışlarda bulunmaz ve konumunu açıkça ifade eder.**
- 5.3. Yargı mensubu, toplumda var olan doğruluk değerlerinden sapma anlamına gelebilecek davranış ve eylemlerden kaçınır.**
- 5.4. Yargı mensubunun, halkla iletişimde ve resmi temaslarında, kişisel çıkar elde etme amacıyla resmi konumunu ya da yetkilerini kullanma hakkı yoktur.**
- 5.5. Yargı mensubu, resmi ve gayri resmi çalışmalarında sergilediği davranışlar ve sorumluluk bilinci ile yüksek ahlâk ve doğruluk örneği gösterir.**
- 5.6. Yargı mensubu, meslekteki ve toplumdaki onuruna halel getirebilecek davranışlardan kaçınır.**
- 5.7. Yargı mensubunun tamamen kusursuz bir itibarı olmalıdır.**
- 5.8. Yargı mensubu, yasal ve etik normlara uyma hususunda tutarlı ve yolundan şaşmaz bir tavır sergiler.**
- 5.9. Yargı mensubu, kariyer gelişimi boyunca, kişisel temaslarda ve bağlantılarda bulunmaktan kaçınır. Ayrıca, kendi haysiyetine zarar verebilecek hareketlerde de bulunmaz.**

6. Yetkinlik ve Niteliklilik İlkesinden Doğan Etik ve Davranış Kuralları

Yargı mensuplarının kendi alanlarında yetkin olmaları ve niteliklerini sürekli olarak artırmaları hususundaki gereklilik, hem baktıkları davaya müdahil olanların, hem de bütün olarak toplumun, kanuna uygun ve yasal yargısal işlemlere tabi tutulma hakkından kaynaklanır.

UYGULAMA

- 6.1. Yargı mensubu, ifa etmekte olduğu resmi görevini, diğer tüm faaliyetlerin önünde tutar.**
- 6.2. Yargı mensubu, mesleki yeterliliğini ve eğitimini geliştirmek için çaba sarf etmeli ve yetkilerini uygun şekilde kullanabilmesi için gereken bilgi, beceri ve kişisel niteliklerini sürdürmek ve artırmak için gerekli tedbirleri almalıdır.**

6.3. Yargı mensubu, iç hukuk ve uluslararası hukuktaki ilgili yenilikler hakkında **bilgilendirilmelidir.**

7. Ketumluk/Mahremiyet/Gizlilik İlkesinden Doğan Etik Davranış Kuralları

Ketumluk/Gizlilik/Mahremiyet ilkesi, tarafların ve akrabalarının haklarının yasa dışı bilgi ve veri kullanımına karşı korunması ihtiyacından doğar;

- 7.1.** Yargı mensubu, ketumluk/gizlilik ilkesine tam bir titizlikle riayet etmeli, hem toplumsal ilişkilerinde, hem de özel hayatında, resmi görevini ifa ederken öğrendiği olgu ve verileri **resmi** bir sır olarak saklamalı, aynı titizliği kendi çalışanlarına da şart koşmalıdır.
- 7.2.** Yargı mensubu, resmi görevini ifa ederken öğrendiği bilgi ve olguları yasa dışı şekilde kullanamaz.
- 7.3.** Yargı mensubu, davalara ilişkin meseleleri prensip olarak tartışabilir. Bu tür durumlarda da, dosyalarda bulunan belirli olgular ile vatandaşların özel hayatlarını ilgilendiren vakaları ve kişilerin çıkarlarını ya da itibarlarını zedeleyebilecek bilgileri gizli tutmakla yükümlüdür.
- 7.4.** Yargı mensubunun belli dosya ya da davalar hakkında onlara ilişkin ön görüş bildirme hakkı yoktur.
- 7.5.** Yargı mensubu, yasaların yasaklamadığı her konuda şahsi fikirlerini medyaya açıklamada serbesttir.
- 7.6.** Herhangi bir hâkim komisyonuna üye olan bir yargı mensubu, oradaki işlemleri gizli tutmalıdır.

BÖLÜM III

YARGI ORGANLARININ İDARİ AMİRLERİ İÇİN ÖZEL KURALLAR

- 1.** Yargı sistemi içerisinde **yönetici pozisyonunda bulunan** yargı mensubu, hiyerarşik düzen içerisinde kendi altında bulunan hâkimler ile diğer personele saygılı şekilde muamele eder ve haysiyetlerinin zedelenmemesi gerekliliğini gözetir. Kimseyi kayırdığına dair bir izlenim yaratmaz ve buna izin vermez.
- 2.** Yönetici pozisyonunda bulunan yargı mensubu, hiyerarşik düzende kendisinin altında bulunan yargı mensuplarının atanmaları, yer değişiklikleri ya da kariyer gelişimlerine ilişkin durumlar

söz konusu olduğunda, yasalarca kabul edilemez şekilde yapılan baskı ve tekliflere teslim olmaz. Bu bağlamda yargı mensubunun eylemlerinin şeffaflığı, adilliğin, nesnelliğin ve liyakatle en iyi seçimin güvencesi olacaktır.

3. Yönetici pozisyonunda bulunan bir yargı mensubu, kendi sorumluluğuna verilen ofisin organizasyonuna ve çalışmalarına, en iyi sonuçların alınmasına odaklanan bir tutumla katılır. Diğer yargı mercileriyle ve kamu hizmetlerini yürüten diğer birimlerle, her birinin yetkinliğine saygı göstererek, mümkün olabilecek en verimli işbirliğini sağlar.
4. Yönetici pozisyonunda bulunan yargı mensubu, doğru yönetsel kararlar verebilmek ve sorumluluk alabilmek amacıyla, yönetmekte olduğu ofiste olup biten her şeyden haberdar olmaya çalışır. **Çalışanlar arasında meydana gelebilecek iftira atma ya da entrika çevirme gibi eylemlere müsamaha etmez ve bunlara derhal müdahale eder.**
5. Yönetici pozisyonunda bulunan yargı mensubu, meslektaşlarının ve idari personelin, **yerine getirmeleri gereken görevleri zamanında yapıp yapmadığını** denetler ve bunun için yetkisi dâhilinde bulunan tüm tedbirleri alır.
6. Yönetici pozisyonunda bulunan yargı mensubu, karar alırken yargı mensuplarının bağımsızlığının savunulması ve desteklenmesi ile dava ve dosyaların rastgele dağıtılması ilkesinin sürdürülmesinin garantörüdür.

BÖLÜM IV

ÇIKAR ÇATIŞMALARININ ÖNLENMESİNE DAİR KURALLAR

1. Yargı mensubu, çıkar çatışması bulunan bir davaya katılmayı reddeder. Bu tür bir durumdan şüphe edildiği durumlarda, bu çıkar çatışmasına ilişkin olguları beyan etmekle yükümlüdür. Gerekli durumlarda ise, davadan çekilir.
2. Yargı mensubu, siyasi bir partiye üye olamaz ve siyasi faaliyetlere hiçbir şekilde katılamaz. Ayrıca, siyasi veya ticari etki çevrelerine dâhil olamaz.
3. Yargı mensubu, Yargı Sistemi Yasası'nda izin verilenler dışında başka hiçbir meslek icra edemez, başka bir kadro alamaz ya da başka faaliyetlerde bulunamaz.
4. Yargı mensubu, resmi unvanını, özel bir çıkar yararına nüfuz kurmak amacıyla kullanamaz.
5. Yargı mensubu, Çıkar Çatışmasını Önleme ve İfşa Yasası uyarınca, çıkar çatışması bulunabilecek davalarla ilgili uygunsuzluk ve özel çıkar beyanlarını, yasada belirtilen süreler içerisinde yapar.

6. Yargı mensubu, Yüksek Hükümet Kadrolarında Görev Alanların Mallarının Kamuoyuna Açık Olması Yasasında yer alan usul ve koşullar kapsamında, gelir ve mal beyanında bulunur.

BÖLÜM V

İŞBU BELGEDE BELİRTİLEN ETİK DAVRANIŞ KURALLARINA UYMA GÜVENCELERİ

Bu kurallarda yer alan hükümlere uyulmasının ve bu hükümlerin uygulanmasının esas garantörü, kendi vicdanları, dahiliyetleri, gönüllülükleri ile bu **etik davranış kurallarına** uyup bu kuralları uygulamada isteklilik göstermesi gereken **yargı mensuplarının** bizzat kendileridir.

Yüksek Yargı Konseyi de, bu etik kurallarına uyma ve kuralları uygulama hususunda genel anlamda denetim yetkisine sahiptir. Konsey, işbu belgede yer alan hükümlerin yenilenmesi ve güncellenmesi amacıyla düzenli olarak aksiyon alır.

Yüksek Yargı Konseyi bünyesindeki Mesleki Etik Komisyonu ile yargı sistemine dâhil organların bünyelerindeki mesleki etik komisyonları, **etik kurallarına uyulması ve bu kuralların uygulanması hususunda doğrudan denetim mekanizmalarını derhal devreye sokar.**

Yargı mensuplarının mesleki dernekleri, işbu etik kuralların ihlâli durumunda, kendi kanunlarında bulunan hükümlerin uygulanması hususunda işlem başlatırlar.

BÖLÜM VI

YARGI ORGANLARI BÜNYESİNDEKİ MESLEKÎ ETİK KOMİSYONLARININ YAPISI VE STATÜSÜ

Mesleki etik komisyonları, **bölgesel mahkemelerde ve bölgesel merkezlerde bulunan savcılık ofislerinde**, yargı organlarının bölgesel yapılarında ve temyiz mekanizmalarında, Yüksek Yargıtay'da, Yüksek İdare Mahkemesinde, Yüksek Yargıtay'ın savcılığında, Yüksek İdare Mahkemesinin savcılığında ve Ulusal Soruşturma Servisinde kurulur.

Her bir etik komisyonunun bireysel yapısı ile üye sayısı, her bir yapının genel kurulunda kararlaştırılır.

Yargı organları bünyesinde kurulan mesleki etik komisyonları, Yüksek Yargı Konseyi'nin Daimi Mesleki Etik ve Yolsuzlukla Mücadele Komisyonunun tamamlayıcı organlarıdır.

Bu komisyonların asli görevi ve amacı, **danışmanlık** ve tavsiye vermek, etik davranış kurallarına uyma ve bu kuralları uygulama hususunda ve çıkar çatışması durumunda görüş bildirmek ve yargı mensuplarının alması gereken konumu belirlemektir.

Yargı organları bünyesindeki mesleki etik komisyonları, aşağıdaki hususlarda görüş bildirir:

- Hâkimlerin, savcılarının ve soruşturmalarda görev alanların, “etik davranış kurallarına uyma” göstergelerine göre değerlendirilmesi,
- İdari amirlerce etik davranış kurallarının ihlâli üzerine başlatılan disiplin işlemlerinde,
- Yargı mensuplarının etik davranış kurallarıyla bağdaşmayan eylemlerinin bulunduğu dair vatandaşlardan şikâyetler alınması ya da bu hususta çeşitli emareler görülmesi durumunda.

Bu komisyonlar, hâkimler, savcılar ve soruşturmacılar arasında vuku bulan çatışmaların bertaraf edilmesine ve mümkün olan en etkili şekilde çözümlenmesine katkıda bulunurlar.

Hâkimlerin, savcılarının ve soruşturmacıların etik davranış kurallarını ciddi şekilde ihlâl ettiği durumlarda, komisyonlar, Yüksek Yargı Konseyi bünyesindeki Daimi Mesleki Etik ve Yolsuzlukla Mücadele Komisyonuna durumu bildirirler.

AÇIKLAMALAR

Özel Yetki, bu belge bağlamında özel yetki bulunması ifadesi, hükümetle ya da belediye organlarıyla, bir tüzel kişiyle ya da kurumla iş ilişkisi ya da resmi ilişkisi bulunmayan vatandaşları ifade etmektedir.

Bu belgede yargı mensubu olarak ifade edilen kişiler, hâkimler, savcılar, soruşturma görevlileri, Yüksek Yargı Konseyi üyeleri ve Yüksek Yargı Konseyi Teftiş Kurulundaki müfettişlerdir.

Bu belgede yer alan diğer akrabalar ifadesi, dördüncü dereceye kadar olan üst soy-alt soy hısımlığı ile yan soy hısımlığı anlamına gelmektedir.

Bulgaristan'da görev yapan yargı mensupları için etik davranış kuralları, Yüksek Yargı Konseyi'nin 2008 tarihli ve ..... No.lu tutanağı ile onaylanmıştır.

Kuralların uygulanıp uygulanmadığını denetleme ve kuralların düzenli olarak güncellenmesine dair teklif hazırlama görevi, Yüksek Yargı Konseyi bünyesindeki daimi Mesleki Etik ve Yolsuzlukla Mücadele Komisyonuna verilmiştir.

YARGI ETİĞİ KODU

UKRAYNA HÂKİMLER KURULU

XI. Ukrayna Hâkimler Kongresi tarafından 22 Şubat 2013 tarihinde onaylanmıştır.

Sayın Meslektaşlarım,

Devletimizde adım adım uygulanmakta olan yargı reformu, anayasal hukukun üstünlüğü prensibini etkin bir şekilde garanti altına alacak ve toplum tarafından güvenilecek ve saygı gösterilecek bağımsız, açık, adil ve etkili bir mahkeme inşa edecek şekilde tasarlanmaktadır.

Yargı ve Hâkimlerin Statüsüne ilişkin 7 Temmuz 2010 tarihli 2453 sayılı Ukrayna Kanunu mahkemelerin genel yargı yetkisi sistemini, hâkimlerin statüsünü, yargı heyetlerini oluşturmak ve yargı öz yönetimini gerçekleştirmek için gerekli olan prosedürü belirlemek için kavramsal olarak yeni bir yaklaşım tesis etmektedir ve etkin bir yargı inşa etmek için uluslararası bakımdan en iyi yöntemleri uygulamaktadır.

Bu Kanunun 56. maddesi, Ukrayna Yargıçlar Kongresini Yargı Etiği Kurallarında yargı etiği meselelerini ele almakla görevlendirir.

Yasa ve Ukraynalı Hâkimler Kurulu X. Olağanüstü Kongresinin yeni bir Yargı Etiği Kodu hazırlanmasına ilişkin emri uyarınca Ukraynalı Hâkimler Kurulu ilk olarak modern Ukrayna toplumunun ahlâkî değerlerinden ve yargı etiğinin kamunun detaylı incelemesi altında olduğu anlayışından yola çıkmıştır.

Bir mahkemenin otoritesi büyük ölçüde hâkimlerin otoritesine, niteliklerine ve kendilerinin hem görev başında hem de görev dışındaki davranışlarına bağlıdır.

Meslekî yargı etiği uluslararası standartları ve Avrupa, Amerika ve Asya'dan meslektaşlarımızın olumlu deneyimleri dikkate alınmıştır.

Yargı Etiği Kodu XI. Ukrayna Hâkimler Kongresi tarafından onaylandıktan sonra Ukrayna yargı topluluğunun ahlâkî olgunluk, sosyal sorumluluk ve Avrupa'ya entegrasyonunu hızlandırmak için hazır olma konularındaki sınavı geçtiği söylenebilir.

Sizleri bir mihenk taşı teşkil eden bu olay vesilesiyle içtenlikle tebrik ediyor ve sizlere meslekî başarı, karşılıklı anlayış, karşılıklı saygı ve güven diliyorum.

En iyi dileklerle,

VV. ONOPENKO

Ukrayna Hâkimler Kurulu Başkanı

ÖNSÖZ

Hukukun üstünlüğü prensibi temelinde herkesin yargı korunması hakkını garanti altına almak ve Ukrayna devleti adına yalnızca Anayasa, Ukrayna kanunları ve bağlayıcı doğasına Ukrayna Parlamentosunun razı geldiği Ukrayna'nın uluslararası sözleşmeleri temelinde adaleti gerçekleştirmek her bir hâkimin ahlâkî bakımından yüksek standartlara sahip olmasını gerektirmektedir.

Görevlerinin öneminin farkında olan Ukraynalı hâkimler, yargıya olan güveni güçlendirmek ve bu güveni devam ettirmek için yüksek davranış standartları sergilerler ve bunları desteklerler, bu yüzden hem adaleti sağlarken hem de görev dışında etik kurallara uyuma ilişkin önemli kısıtlamalara gönüllü olarak uyum sağlarlar.

Ukrayna Anayasası ve Hâkimlerin Statüsüne ve Yargıya ilişkin Ukrayna Kanunu tarafından yönetilen Ukrayna Kongresi, hâkimin statüsüne ilişkin etik standartlar tesis etmeyi amaçlayan Yargı Etiği Kodunu onaylar. Bu Etik Kodu şu belgeleri dikkate almaktadır:

- İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşmenin herkesin adil yargılanma hakkı olduğunu ifade eden 6. maddesi,
- Medenî ve Siyasî Haklar Uluslararası Sözleşmesi,
- 29 Kasım ve 13 Aralık 1985 tarihlerinde BM Genel Kurulu Kararlarıyla onaylanan Yargının Bağımsızlığına ilişkin BM Temel Prensipleri,
- 15 Aralık 1989 tarihli BM Genel Kurulu Kararı tarafından onaylanan Yargı Bağımsızlığına ilişkin Temel Prensiplerin Etkin Uygulanması Usulleri,

- 27 Temmuz 2006 tarihli BM Ekonomik ve Sosyal Konseyi Kararı tarafından onaylanan Bangalor Yargı Etiği İlkeleri,
- Hâkimlerin Statüsüne ilişkin Avrupa Şartı,
- Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Hâkimlerin Bağımsızlığı, Etkinliği ve Rolü Hakkında Üye Devletlere Yönelik 2010 tarihli 12 sayılı Tavsiye Kararı.

BÖLÜM I

GENEL HÜKÜMLER

MADDE 1

Hâkim, mahkemenin dürüstlüğüne, bağımsızlığına, tarafsızlığına ve adilliğine olan kamu güvenini güçlendirmek için hukuka, hukukun üstünlüğü prensibine, yargı yeminine ve yüksek davranış standartlarına sıkı bir bağlılık örneği sergiler.

MADDE 2

Hâkim adaletin idaresine ilişkin aktivitelerine herhangi bir uygunsuz etkide bulunulmasından kaçınır ve kararlarını alırken meslektaşlarından bağımsız hareket eder. Bireysel çıkarlarını ya da başkalarının çıkarlarını gerçekleştirmek için kendi yargısal statüsünü kullanmaz ve başkalarının da bunu yapmasına müsaade etmez.

MADDE 3

Hâkim makul, yasalara uyan ve iyi bilgili bir kişi karşısında kusursuz görünmek için elinden gelen her türlü çabayı gösterir.

MADDE 4

Bu Kod tarafından ortaya konulan etik davranış kurallarının ihlali, yargısal disiplin sorumluluğu için gerekçeler oluşturmak ve uygunsuz davranışın ciddiyetini belirlemek için kullanılamaz.

BÖLÜM II

ADALETİN İDARESİNDE YARGI DAVRANIŞI

MADDE 5

Adaletin idaresinde yargı bağımsızlığı, hukukun üstünlüğü prensibinin uygulanması için bir önkoşul teşkil eder ve adil yargılanmanın ayrılmaz bir parçasıdır.

MADDE 6

Hâkim herhangi bir dış etkiyi, uyarıcıyı, tehdidi, müdahaleyi ve kamu eleştirisini dikkate almaksızın resmî görevlerini bağımsız bir şekilde, delilleri kendisinin değerlendirmesi sonucu elde ettiği olguların idaresinde ve adil yargılanmanın garantisi olan hukukun üstünlüğü ve kendi hukuk anlayışı temelinde gerçekleştirir.

MADDE 7

Hâkim kendisine verilen görevleri titizlikle ve tarafsız bir biçimde gerçekleştirir ve kendi bilgisini ve uygulamaya yönelik yeteneklerini geliştirmek için harekete geçer.

MADDE 8

Hâkim sınırlar dâhilinde ve usul kanununun tesis ettiği usule uygun olarak adaleti gerçekleştirir ve usule dâhil olanlara ve diğer kişilere düşünceli, nezaketli, kendini kontrol ederek ve saygılı bir biçimde yaklaşır.

MADDE 9

Hâkim adaleti gerçekleştirirken ırk, cinsiyet, milliyet, siyasi görüş, sosyal ve ekonomik statü, engellilik durumu temelinde herhangi bir kişiye karşı saygısızlık etmekten kaçınır ve başkalarının da bu şekilde saygısızlık yapmasına müsaade etmemelidir.

MADDE 10

Hâkim görevlerini tarafsız bir şekilde herhangi bir önyargı barındırmaksızın gerçekleştirir ve adaletin idaresinde hâkimlerin, bilirkişilerin, jüri üyelerinin eşit statüsüne ilişkin şüphe uyandırabilecek davranış, eylem ya da ifadelerden kaçınır.

MADDE 11

Hâkim mahkeme işlemleri hakkında bilgi edinme hakkına saygı gösterir ve mahkeme işlemlerinin açıklığı prensibinin ihlaline müsaade etmemelidir. Kanunla belirlenmiş usul çerçevesinde hâkim, vatandaşların haklarını ve özgürlüklerini ihlâl etmeden, bu kişilerin itibarını ve onuru ile adaletin otoritesini zedelemeksizin medyaya bilgi edinme olanağı sunabilir.

MADDE 12

Hâkim kamuya açık açıklamalarda bulunmaz, devam etmekte olan davalara ilişkin medyaya açıklama yapmaz ve yürürlüğe giren kararlara ilişkin şüphe oluşmasına sebep olmaz. Davayı gördüğü için edindiği bilgileri ifşa etmez.

MADDE 13

Mahkemede idari bir görev gerçekleştiren hâkim, hâkimlerin eşit statüsüne ilişkin olarak şüphe uyandırabilecek davranışlardan, eylemlerden ya da ifadelerden ve mahkeme operasyonlarının organizasyonuna ilişkin konuları hâkimlerin kolektif olarak ele almasından kaçınır.

MADDE 14

Hâkim diğer tarafların yokluğunda taraflardan biri veya temsilcisiyle tek taraflı iletişime girmekten kaçınır.

MADDE 15

Davaların tarafsız olarak görülmesi hâkimin başlıca görevidir. Hâkimin, taraflardan birine karşı önyargılı olması durumunda ve kendisinin davanın sonucuna etki edebilecek delil ya da olgu hakkında kişisel bilgisinin olması durumunda usul hukukunun öngördüğü davalarda çekilme hakkı bulunmaktadır.

Hâkim davadan çekilme hakkını suistimal etmez.

Davada objektif bir hüküm vermesi imkânsız ise hâkim davadan çekilir.

BÖLÜM III

HÂKİMİN GÖREV DIŞI DAVRANIŞLARI

MADDE 16

Hâkim herhangi bir siyasi partiye ve meslekî birliğe üye olmaz, herhangi bir siyasi aktiviteye katılmaz, temsil görevi gerçekleştirmez, akademik sebepler, öğretim ve sanat amacıyla olmadığı sürece herhangi bir ücretli görevde bulunmaz ya da ücretli bir iş yapmaz. Hâkim tüm diğer aktiviteleri arasında yargısal görevlerine öncelik verir.

MADDE 17

Hâkimin, kendi statüsüne ve mahkemenin otoritesine zarar vermediği ve adaletin idaresini etkilemediği sürece sivil toplum aktivitelerine ve kamuya açık etkinliklere katılma hakkı vardır, fakat bağımsızlığını ve tarafsızlığını etkileyecek her türlü uygunsuz iletişimden kaçınmak zorundadır.

MADDE 18

Hâkim kendi malî çıkarlarının farkındadır ve aile üyelerinin mali çıkarlarından haberdar olmak için de makul adımları atar.

MADDE 19

Hâkim aile, sosyal ve diğer ilişkileri ile yasama ve yürütme erklerinden gelen müdahalelerin karar vermedeki davranışını etkilememesi gerektiğini göz önünde bulundurur.

MADDE 20

Hâkimin sosyal medya hesabına sahip olması, internet forumlarını ve diğer çevrimiçi iletişim şekillerini kullanması kabul edilebilir bir durumdur, fakat hâkim, yalnızca hâkimin ve yargının otoritesine zarar vermeyen bilgilere ilişkin yorum yapabilir ya da bunlar konusunda paylaşımda bulunabilir.

LİTVANYA CUMHURİYETİ HÂKİMLERİ ETİK KODU

(28 Haziran 2006 tarihinde Litvanyalı Hâkimler Genel Kurulu tarafından kabul edilmiştir)

BÖLÜM I

GENEL HÜKÜMLER

Madde 1. Kodun Amacı

Litvanya Cumhuriyeti Hâkimleri Etik Kodu (bundan sonra “Kod” olarak anılacak), Litvanya Cumhuriyeti hâkimlerinin davranışlarının temel prensiplerini belirler. Bu Kod, doğrudan ve dolaylı görevlerin yerine getirilmesi sırasında hâkimlerin sergilemesi gereken davranışları düzenler.

Madde 2. Kodun Hedefi

Kodun hedefi, yasa tarafından belirlenen görevlerin yerine getirilmesi esnasında ve doğrudan görevlerden arta kalan zamanlarda hâkim tarafından izlenecek eylem ve davranış prensipleri belirlemek; mahkemelerin faaliyetlerinde adalet ve diğer evrensel insanî değerlere öncelik vermesini ayarlamak; kamunun mahkemelere ve hâkimlere olan güvenini zenginleştirmek ve otoritelerini arttırmaktır.

Madde 3. Kodun Kullanımı

Bu Kod koşulsuz bir biçimde bütün hâkimlere uygulanır.

Madde 4. Kodun Kaynakları

Bu Kod; Litvanya Cumhuriyeti Anayasası, Mahkemeler Kanunu, Birleşmiş Milletler Yargı Tarafsızlığı Temel İlkeleri, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tavsiyeleri, Hâkimlerin Evrensel Şartı, Hâkimlerin Statüsüne İlişkin Avrupa Şartı ve mahkemelerin ve hâkimlerin eylemlerini düzenleyen diğer ulusal ve uluslararası sözleşmelere göre hazırlanır.

BÖLÜM II

HÂKİMLERİN DAVRANIŞLARININ TEMEL PRENSİPLERİ

Madde 5. Hâkimlerin Davranışlarının Temel Prensipleri

Hâkimlerin davranışlarının temel prensipleri şunlardır:

- 1) İnsana saygı;
- 2) Devlete saygı ve sadakat;
- 3) Adalet ve tarafsızlık;
- 4) Bağımsızlık;
- 5) Gizlilik;
- 6) Şeffaflık ve aleniyet;
- 7) Dürüstlük ve bencil olmama;
- 8) Nezaket;
- 9) Örnek teşkil etme;
- 10) Göreve bağlılık;
- 11) Dayanışma;
- 12) Niteliklerin geliştirilmesi.

Madde 6. İnsana Saygı

İnsana saygı prensibiyle uyumlu olarak hâkim aşağıdaki kuralları gözetir:

- 1) İnsana, haklarına ve özgürlüklerine saygı göstermek;
- 2) Hukuka saygı göstermek ve her zaman adalet prensiplerinin ihlâl edilmeyeceği şekilde davranmak;
- 3) Yasal işlemlere katılan kişileri hukukun gerektirdiği gibi saygıyla dinlemek; taleplerine ve önerilerine dikkatli bir biçimde tepki vermek ve temelsiz talepleri nazik bir biçimde reddetmek; bununla birlikte hâkimin yasal işlemlerin düzenini ihlâl eden kişilere karşı ısrarcı olması gerekmektedir;

4) Dava duruşmalarının programını takip etmek ve herhangi bir değişiklik olması durumunda yasal işlemlerin katılımcılarına değişikliğin sebebini açıklamak;

5) Görevlerini gerçekleştirirken insan haklarına ve yasal işlemlerin katılımcılarının onuruna saygı gösterir ve hiçbir şekilde ve hiçbir koşulda bu kişileri yasadan ve diğer yasal düzenlemelerden sapma ve bunları ihlâl etme konularında cesaretlendirmez.

Madde 7. Devlete Saygı ve Sadakat

Devlete saygı ve sadakat kuralı uyarınca hâkim aşağıdaki kuralları gözetir:

- 1) Hâkimlik yeminine uymak;
- 2) Siyasi bakımdan tarafsız ve doğru bir biçimde davranmak, siyasi görüşleri hakkında imada bulunmamak ve galeyana gelmemek;
- 3) Somut davalar hakkında kamuya açık bir şekilde temsil edilen kişisel görüşün resmî olarak kabul edilebileceğini akılda tutmak;
- 4) Yasal düzenlemelerin gereklilikleri uyarınca resmi sertifika, cübbe ve sembollerden görevlerin yerine getirilmesi sırasında yararlanmak ve bunların değerini bilmek ve onları korumak.

Madde 8. Adalet ve Tarafsızlık

Adalet ve tarafsızlık prensibi uyarınca hâkim aşağıdaki kuralları gözetir:

- 1) Bireyler ya da toplumda bulunan gruplar arasında cinsiyet, cinsel tercih, yaş, ırk, dünya da inançlar, ten rengi, milliyet ya da etnik köken, dil yönünden sosyal statü, eylemler ve kararlar temelinde ayırım yapmaz ve fark edilen bir ayrımcılığı ortadan kaldırmak için gerekli yasal adımları atar;
- 2) Karar verirken herhangi bir önyargısı bulunmaz ve devam etmekte olan davalarla ilgili sorularda herhangi bir peşin hüküm sergilemez;
- 3) Bireylere, gruplara ve yasal işlemlerin katılımcılarına herhangi bir sempati, antipati ya da özel bir dikkat göstermez;
- 4) Hâkim davaları değerlendirirken hükümetin, kamu otoritelerinin, resmi kurum çalışanlarının medyanın, kamunun ve bireylerin etkisi altında kalmaz;
- 5) Tarafsız davranır, çatışma durumlarında en objektif ve adil kararı almaya çalışır;

- 6) Çıkar çatışması olduğunda ya da davanın soruşturulmasını etkileyebilecek kişisel durumların bulunduğu bilgisi mevcut olduğunda davadan uzak durur;
- 7) Yasa öngörmediğinde yasal konularla ilgili olarak kişilere danışmaz;
- 8) Davanın sonucunun öngörülebildiği durumlarda kamuya açık konuşmalar yapmaktan kaçınır, ayrıca mahkeme huzurundaki işlemler dışında yasal işlemlerin katılımcılarıyla görülmekte olan davayı değerlendiremez;
- 9) Yasa tarafında tanımlanan temsil dışında mahkemede temsilci olamaz; bir hâkimin, aile üyelerinin ve akrabalarının, bu hâkimin çalıştığı mahkemeye tabi olduğu durumlarda davayı başka bir mahkemeye iletme konusunda karar vermek için ya da dava Yüksek Mahkeme, Yüksek İdari Mahkeme ya da Temyiz Mahkemesi önünde derdest durumdaysa tarafsızlığı korumak için Mahkeme Başkanı bilgilendirir;
- 10) Kamu ve medya ile olan iletişimde hâkim somut davalara ilişkin bireysel görüşünü ifade etmez.

Madde 9. Bağımsızlık

Bağımsızlık prensibi uyarınca hâkim aşağıdaki kuralları gözetir:

- 1) Adaleti yerine getirirken Litvanya Cumhuriyeti Anayasası tarafından mahkemelere ve hâkimlere bahsedilen bağımsızlığa saygı gösterir;
- 2) Karar verme sürecini etkileyebilecek dışarıdan gelen her türlü kanunsuz tesirden kaçınır, adaletin idaresine yapılan kanunsuz müdahalelere müsamaha göstermez ve bu tarz eylemleri önlemek için gereken tüm tedbirleri alır;
- 3) Hâkimin görevlerini tam olarak yerine getirmesini engelleyecek ya da hâkim sıfatıyla gerçekleştirdiği eylemleri kısıtlayacak sözler vermez ya da bu tarz eylemleri üstlenmez;
- 4) Hâkim olarak görevlerini yerine getirirken bağımsız olma ve herhangi bir kişisel çıkara sahip olmama yükümlülüklerini gözetir.
- 5) Kamunun gözünde hâkimlerin ve mahkemelerin bağımsızlığı imajını korur;
- 6) Hâkim, kararlarını alırken diğer hâkimlerin yasa tarafından tanımlanmayan koşullarda ifade ettikleri görüşlerden ayrı ve bağımsız olmalıdır.

Madde 10. Gizlilik

Gizlilik prensibi uyarınca hâkim aşağıdaki kuralları gözetir:

- 1) Devlet veya hizmet sırları ile kamuya açık olmayan diğer bilgilerin güvenliği gerekliliklerine sıkı bir biçimde riayet eder; yasal işlemler sırasında elde edilen gizli bilgileri ifşa etmez;
- 2) Yasal işlemler sırasında elde ettiği bilgileri yasayı ihlâl etmek suretiyle sosyal aktivitelerinde ve özel hayatında kullanmaz.

Madde 11. Şeffaflık ve Aleniyet

Şeffaflık ve aleniyet prensibi uyarınca hâkim aşağıdaki kuralları gözetir:

- 1) Kanunun tesis ettiği kadarıyla eylemlerinin ve kararlarının aleniyetini güvence altına alır, aldığı kararların gerekçelerini halka ya kendisi ya da medya aracılığıyla ifade eder;
- 2) Kamusal ve özel çıkar çatışmalarından kaçınır;
- 3) Kanunun gereklilikleri ve şartları uyarınca kamuya bilgi verir.

Madde 12. Dürüstlük ve Bencil Olmama

Dürüstlük ve bencil olmama prensibi uyarınca hâkim aşağıdaki kuralları gözetir:

- 1) Hâkim, aile, kamu, sosyal ve diğer ilişkilerinde hâkimin doğrudan görevlerini yerine getirmesine zarar vermeyecek şekilde davranır;
- 2) Resmî statüsünü diğer kişilerin kararlarını etkileyecek şekilde kötüye kullanmaz;
- 3) Mahkeme mülkünü ve kendisine sağlanan imkânları resmî aktiviteler dışındaki aktiviteler için kullanmaz, ayrıca görevlerini gerçekleştirirken devletin mal varlığını ve mali kaynaklarını ehliyetsiz bir biçimde kullanmaktan kaçınır;
- 4) Resmi statüsünü kullanırken kendisi, ailesi, akrabaları ya da arkadaşları için çıkar peşinde olmaz;
- 5) Ahlâklı bir biçimde davranır; kamu çıkarı ve özel çıkar bakımından çatışma yaratma ihtimali varsa ve yasal işlemleri etkiliyorsa gerçek ve tüzel kişilerden hediye, para, karşılıksız hizmet ya da herhangi bir başka iyilik, özel ayrıcalık, indirim ya da başka bir hizmet kabul etmez;

6) Görevini gerçekleştirirken malî ve ticari faaliyetlere katılmaz.

Madde 13. Nezaket

Nezaket prensibi uyarınca hâkim aşağıdaki kuralları gözetir:

- 1) Hâkim kusursuz bir karaktere sahiptir ve bunu garanti altına alır;
- 2) Diğer kişilerin hatalarını ve cehaletini kullanmaz;
- 3) İşinde, kamusal aktivitelerinde ve özel hayatında dürüstçe, doğru bir biçimde, kibarca ve adilce davranır;
- 4) Kişilerin taciz edilmesine ve aşağılanmasına müsamaha etmez;
- 5) Diğer meslektaşlarının çalışmalarını küçümsemez ve değersizleştirmez, meslektaşlarına ve diğer kişilere saygılı bir biçimde davranır, ihtilaf durumlarını barışçıl bir biçimde ve kibarca çözer, aşağılayıcı bir biçimde konuşmaz, onursuzluk etmez, suistimalde bulunmaz, güç kullanmaz;
- 6) Diğer hâkimlerin baktığı davalar hakkında kamuya açık konuşmalar yapmaktan kaçınır;
- 7) Eylemleriyle başka bir hâkimin adını ya da mahkemeleri küçük düşürmez.

Madde 14. Örnek Teşkil Etme

Örnek teşkil etme prensibi uyarınca hâkim aşağıdaki kuralları gözetir:

- 1) Hâkim meslekî aktivitelerinde ve özel hayatında hâkimliğin itibarını azaltmamak için evrensel olarak tesis edilmiş ahlâkî normlar ve etik gereklilikler uyarınca davranışları, konuşması, disiplini ve mevcudiyeti ile örnek teşkil eder;
- 2) Mesleğin onurunu ve saygınlığını garanti altına alır;
- 3) Sabırlı, dakik ve yardımseverdir;
- 4) Mahkeme işlemleri sırasında öfkesini ve sinirini göstermez, sesini yükseltmekten kaçınır;
- 5) Mahkeme işlemleri sırasında yasal işlem katılımcılarını ahlâkî bakımdan değerlendirmez;
- 6) Mahkeme işlemleri sırasında resmî, sabırlı ve kibar olur;
- 7) Her zaman profesyonel ve insancıl bir biçimde davranır;
- 8) Hatalarını kabul eder ve onları düzeltir;

9) Alkol tüketimini abartmaz, iradesini ve bilincini ortadan kaldıracak maddeler kullanmaz; uyuşturucu ve uyarıcı maddeleri tıbbî amaçlar dışında kullanmaz;

10) Kendi konuşma ve iletişim kültürünü geliştirir;

11) Özel hayatını mahkemelerin çıkarlarına ve hâkimlerin itibarına zarar vermeyecek bir biçimde sürdürür.

Madde 15. Göreve Bağlılık

Göreve bağlılık prensibi uyarınca hâkim aşağıdaki kuralları gözetir:

1) Litvanya Cumhuriyeti Anayasasını, uluslararası sözleşmeleri, hukuku ve diğer yasal düzenlemeleri ihlâl etmez;

2) Usul belgelerini yasayla ve ulusal dilin gerekliliklerine uyacak şekilde hazırlar;

3) Görevlerini hatasız bir biçimde, zamanında, profesyonelce ve gerçeğe uygun bir şekilde yerine getirir;

4) Görülmekte olan davaların özünü analiz eder, acele etmez ve yüzeysellikten kaçınır fakat bunları yaparken mahkeme işlemlerini geciktirmez;

5) Diğer hâkimler, savcılar ve avukatlar tarafından yapılan yasa ve meslek etiği ihlallerine tepki verir.

Madde 16. Dayanışma

Dayanışma prensibi uyarınca hâkimler aşağıdaki kuralları gözetir:

1) Hâkimler arasındaki ilişkilerin temelinde güven, dürüstlük, hoşgörü, ihtiyat ve kibarlık bulunur;

2) Meslekî aktivitelerde, bilgi ve deneyim paylaşımında birbirlerine yardım ederler;

3) Medyada yer alan iftiralardan, liyakatsiz eleştirmenlerden ya da mesleki karalamalardan korunma konusunda birbirlerine yardımcı olurlar.

Madde 17. Niteliklerin Geliştirilmesi

Niteliklerin geliştirilmesi prensibi uyarınca hâkim aşağıdaki kuralları gözetir:

1) Sürekli olarak niteliklerini geliştirir;

2) Kariyer bakımından özel ayrıcalıklar tanınması arayışında olmaz.

BÖLÜM III

NİHAİ HÜKÜMLER

Hâkimler bu Kodun gerekliliklerine uymayı taahhüt ederler.

Hâkimler sosyal statülerinin özelliklerinin gereklerini gönüllü olarak kabul ederler.

Öz yönetimli kurumlar ve mahkeme idaresi görevlileri bu Kodda, Mahkemeler Kanununda ve uluslararası yasal düzenlemelerde yer alan ahlâkî ve etik normların her hâkim ve hâkim adayı tarafından bilindiğini temin etmek amacıyla gerekli tedbirleri alır.

Hâkimler Litvanya Cumhuriyeti hukukuna göre sorumlu olacaktır.

Bu Kod kabul edildiği tarihten itibaren yürürlüğe girer.

